

MİMARLIK EĞİTİM KURULTAYI

5

MİMARLIK EĞİTİM KURULTAYI

5.MİMARLIK EĞİTİM KURULTAYI 2017

Kurultay Başkanı:
Azmi Öge

Kurultay Genel Koordinatörleri:
Erçim Uluğ, Makbule Oktay, Aliye Menteş

Kurultay Grup 1 Koordinatör: Mete Keleş
Kurultay Grup 2 Koordinatör: Ezcan Özsoy
Kurultay Grup 3 Koordinatör: Ersan Öksüz

Kurultay Kitapçığını Yayına Hazırlayanlar:
Aliye Menteş, Abdullah Can

Kapak ve Grafik Tasarım:
Gürkan Gökaşan

Baskı:
Söylem Matbaası

2019, Lefkoşa

ISBN: 978-605-5845-07-0

Mimarlar Odası

İÇİNDEKİLER

Mimarlar Odası Başkanı'ndan Önsöz, **S. 06**

V. Eğitim ve Mimarlık Kurultayı Çağrısı, **S. 08**

V. Eğitim ve Mimarlık Kurultayı Kapsam ve Hedefleri, **S. 09**

V. Eğitim ve Mimarlık Kurultayı Programı, **S. 10**

Kurultay Başkanı'ndan Açılış Konuşması, **S. 12**

Diğer Açılış Konuşmaları, **S. 13**

Kurultaydan Fotoğraflar, **S. 26**

İngilizce Özetler / Abstracts, **S. 28**

Grup Çalışma Metinleri, **S. 36**

1.GRUP: İnsan Belleğinde Mimarlık Hafızasının Oluşumu Politikaları
İnsan Belleğinde Mimarlık Hafızasının Oluşum Sürecinde Çocukluk Evresi:
Kuzey Kıbrıs için Tespit ve Öneriler, S. 37

(Ceren Boğaç, Beser Oktay Vehbi, Devrim Yücel Besim, Nilay Bilsel)

Kamusal Dış Mekânların Hafıza Oluşumundaki Gücü, Yeri ve Rolü:
Kuzey Kıbrıs için Tespit ve Öneriler, S. 49

(Aliye Menteş, Selen Abbasoğlu Ermiyagil, Mustafa Cem Yardımcı)

2. GRUP: Yüksek Öğretimde Mimarlık Eğitimi ve Politikaları
Yasalar Işığında 'Mimarlık Eğitimine Öğrenci Kabulünün İrdelenmesi', S. 64
(Nesil Baytin, Makbule Oktay)

Mimarlıkta Mesleğe Kabul ve Sınav Ölçütleri Yasası, S. 82
(Ezcan Özsoy)

Mimarlık Programlarının Müfredatına Yakından Bir Bakış, S. 94
(Tunç Karkutoğlu, Badiossadat Hassanpour)

Stajlar ve Süreleri: Eğitim Sürecinde ve Mezuniyet Sonrası, S. 102
(Rasiha Kayalar, Salih Gülercan, Kerim Paltacıgil, Neslihan Gözde Oral, Mukaddes Polay)

Mimarlık Eğitiminin İş Hayatı ile Örtüşmesi ve Ayrışması, S. 110
(Osman Göztaş, Hülya Kolozalı)

3. GRUP: Profesyonel Hayatta Mimarlık Mesleği ve Mesleki Eğitim Politikaları
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Profesyonel Mimarlık, S. 114
(Erçim Uluğ, Ersan Öksüz, Ümrhan Duman)

Değerlendirme, **S. 126**

V. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı Kapsamında Çalışma Yapan ve
Rapor Oluşturan Katılımcıların Künye Bilgileri, **S. 132**

KURULTAY BAŞKANI'NDAN ÖNSÖZ

Değerli okuyucular, meslektaşlar ve potansiyel meslektaşlarım, öğrenciler,

KTMMOB Mimarlar Odasının TMMOB Mimarlar Odası ile eş zamanlı ve eş temalı düzenlediği V. Eğitim Kurultayı'nda yaptığım açılış konuşmamı yeniden değerlendirerek kurultay kitabında sizlerle paylaşıyorum.

Bilindiği üzere, ülkemizde mimarlık ve mimarlık eğitimi farklı temalar ve çeşitli başlıklar altında eğitim kurultaylarında tartışılmıştır. IV. Eğitim Kurultayı'ndan başlamak üzere eğitimin ana elemanları olan mimarlık öğrencileri de kurultay sürecine dahil edilmiştir. Çalışma süresinin kısıtlı olmasından dolayı, Kurultay'a katkı koyan akademisyen, serbest çalışan mimar ve mimarlık öğrencilerinin arzulanen yoğunlukta olmasa da, birlikte çalışmaları sağlanmıştır. Bu vesile ile kurultayın gerçekleşmesi adına, gruplarında özveri ile görev alan koordinatör, grup üyeleri ve öğrenci temsilcilerine çok özel teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışma gruplarında gerçekleşen tartışmalarda, V. Kurultay'ın daha kapsamlı olması ve geleceğe yönelik hazırlanan yol haritalarının daha sağlıklı kurgulanması adına, mimarlık öğrencilerine ek olarak, mevcut sistem dahilinde eğitim alıp profesyonel yaşama yelken açan genç meslektaşlarımızın, ilk yıllarda yaşadıkları tecrübelerin de kurultay çalışma kapsamına alınması öne çıkmıştır.

V. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nda da vurgulandığı gibi; yaşama dair izlerin başlangıç noktası olan 'İnsan'ın artık kendi ürettiğini, eğittiğini ve kendini sorgulama zamanı gelmiştir. İnsanın kendini sorgulayarak iyi ve kötü kavramını öz eleştiri olarak ortaya koyma zamanıdır. Bu bağlam içerisinde V.

Mimarlık ve Eğitim Kurultayı 'Mimarlık ve Eğitim Politikaları' temasını, insanın Çocukluk, Gençlik ve Olgunluk dönemleri ile üç ana başlıkta ele almıştır. Diğer bir deyişle Kurultay, mimarlık eğitimi, mesleği ve ürünlerini, meslek dışı, eğitim süreci ve profesyonel yaşam bakış açılarında sorgulamıştır.

Gerçekte, birçok farklı boyutu olan bir sorgulama... Samimi bir yüzleşme... Söylemde; coğrafi, kültürel, sosyal, çevresel ve özellikle kullanıcı ihtiyaçlarına dair veriler değerlendirilirken; eylemde, özellikle prestij yapılarında, paranın, gücün ve egonun büyük oranda eğitime, mimari tasarıma doğrudan veya dolaylı olarak daha baskın çıktığını gözlemlemekteyiz.

Biz mimarlar kalemi veya güncel anlamda "mouse'u" elimize alıp tasarım gücü ile kutsandığımızda, hangi oranda öncelikli olarak insanı ve kullanıcı ihtiyaçlarını düşünüp projeleri hayata geçiriyoruz? Esas endişe dış görünüş iken ve dolayısı ile sürekli dışarıya odaklanırken, hangi oranda kullanıcı gözüyle yapının içinden dışarıya bakıyoruz?

Tasarımcı olarak; mal sahibi veya şahsi egoyu tatmin adına, daha saydam, daha anıtsal, daha yüksek, daha farklı, daha estetik, daha heyecanlı ve daha birçok sınırları zorlayan binalartasarlarırken, iklimsel veriler ve kullanıma bağlı olarak, kapalı tutulan perdelerin, güneş kırıcıların ardına hapsettiğimiz, doğal ışık ve havalandırmadan mahrum bırakılan yaşamları hangi oranda düşünüyoruz?

Yeterli hassasiyeti göstermeden doğal yaşamı tahrip edip, yapay ortamlarda yaşamalarına vesile olduğumuz çocuklarımız ne oranda önemli?

Sınırları zorlayan yapılar inşa edilirken veya kullanılırken yok olan değerler, tahrip olan ekolojik düzen, yok olan kültürel birikim, boşa harcanan kaynaklar bizim için ne oranda önemli?

Birey olarak ölçeği kaçmış yapıların önünde poz verirken, fotoğraflar çekerken veya hayranlıkla nasıl tasarlanıp yapıldığını düşünürken, örnek olarak gösterip anlatırken, medya olarak haber yaparken veya adımız gelecek nesillere aktarılсын diye yaptırırken insani ihtiyaçlar bizim için ne kadar önemli? Bunun gibi birçok soru birbiri ardına eklenebilir...

Bilinen bir şarkı sözündeki gibi;

"Masum değiliz, hiçbirimiz..."

V. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı, söylem ve eylemlerimizin örtüştüğü bir gelecek için, sonuçları tüm paydaşlara faydalı olacak başarılı bir etkinlik olmuştur.

Saygılarımla,

Azmi Öge

V. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı Başkanı

V. MİMARLIK VE EĞİTİM KURULTAYI ÇAĞRISI

V. Eğitim ve Mimarlık Kurultayı Kapsam ve Hedefleri

Mimarlık ideali içerisinde “daha iyi bir dünya” ve “daha iyi yapılabilecekler” arayışı devam ederken...

Her geçen gün iyi ve kötü mimarlık ürünleri eleştiri konusu olurken... İyi ve kötünün yaşama dair izlerini ve etkilerini incelerken...

“İnsan” kavramının “iyi bir dünya” için önemi ve sorumluluğu unutulmuştur.

Yaşama dair izlerin başlangıç noktası olan insan’ın artık kendi ürettiğini, eğittiğini ve kendini sorgulama zamanı gelmiştir. İnsanın kendini sorgulayarak iyi ve kötü kavramını öz eleştiri olarak ortaya koyma zamanıdır. Bu bağlam içerisinde Mimarlık ve Eğitim Kurultayı “Mimarlık ve Eğitim Politikaları” temasını insan olgusu altında Çocukluk, Gençlik ve Olgunluk felsefesi temelinde üç ana başlık olarak sorgulayacaktır.

Çocukluk dönemini temsilen insan belleğinde mimarlık hafızasının oluşumunun incelenmesi hedeflenmektedir. Toplum içerisinde mimarlık kültürünün oluşum politikaları ile bunun mimarlık eğitime ve mesleğine yansımalarının araştırılması amaçlanmaktadır. Gençlik dönemini temsilen yüksek öğretim kurumlarında, mimarlık eğitim politikalarının incelenmesi hedeflenmektedir. Gelişen ve

sayı olarak çoğalan mimarlık bölümlerinin mesleğe, eğitime ve topluma etkisi incelenecektir. Avrupa Birliği uyum süreci ile KKTC’de bulunan Mimarlık Bölümleri tarafından oluşturulacak eğitim politikalarının irdelenmesi hedeflenmektedir.

Olgunluk dönemini temsilen profesyonel hayatta mimarlık mesleğinin gelişimi ve saygınlığı adına geliştirilen politikaların incelenmesi temel amaçtır. Bu bağlamda mimarlık mesleğinde sürekli mesleki gelişimin önemi, topluma etkisi ve katkısı tartışılacaktır.

1. İnsan Belleğinde Mimarlık Hafızasının Oluşum Politikaları

‘Çevresel, sosyo kültürel ve toplumsal etkenler ve bu etkenlerin insan belleğinde mimarlık hafızasının oluşumuna katkısı’ konularının tartışılması hedeflenmektedir.

2. Yüksek Öğretimde Mimarlık Eğitimi ve Politikaları

‘Öğrenci-eğitimci ilişkisi, öğrenci-öğrenci ilişkisi, eğitim ortamı (kampüs içi-dışı), müfredat kapsamı, Avrupa Birliği uyum süreci’ konularının tartışılması hedeflenmektedir.

3. Profesyonel Hayatta Mimarlık Mesleği ve Mesleki Eğitim Politikaları

‘Olgunlaşma süreci, kişinin profesyonel gelişimi, gelişimin sürekliliği, deneyim odaklı gelişim, Mimarlar Odası’nın sürekli mesleki gelişime katkısı’ konularının tartışılması hedeflenmektedir.

Poster tasarımı: Nevzat Öksüzoğulları ve Erçim Uluğ

V. MİMARLIK VE EĞİTİM KURULTAYI PROGRAMI

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ AÇIK ÖĞRETİM FAKÜLTESİ KONFERANS SALONU, LEFKOŞA – 1 KASIM 2017

KURULTAY PROGRAMI

09:00 – 09:30 **KURULTAY KAYIT**

09:30 – 10:30 **AÇILIŞ KONUŞMALARI**

KKTC Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Ersan Saner

KTMMOB Mimarlar Odası Başkanı Türker Aktaş

V. Eğitim ve Mimarlık Kurultay Başkanı Azmi Öge

KTMMOB Başkanı Ahmet Hüdaoğlu

TMMOB Mimarlar Odası Genel Başkanı Eyüp Muhcu adına Necip Mutlu

YÖDAK Temsilcisi Prof. Dr. Mehmet Hasgüler

10:30 – 10:45 **ARA**

10:45 – 11:30 **KONUK KONUŞMACILAR**

Prof. Dr. Alper Ünlü

Bülend Tuna

Tarek Naga

11:30 – 11:40 **ARA**

11:40 – 12:00

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA GRUBU SUNUMU

12:00 – 12:15

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA GRUBU SUNUM TARTIŞMASI

12:15 – 13:00

YEMEK ARASI

13:00 – 13:40

I. OTURUM

“İNSAN BELLEĞİNDE MİMARLIK HAFIZASININ OLUŞUM POLİTİKALARI”

13:40 – 14:00

I. OTURUM TARTIŞMA

14:00 – 14:10

ARA

14:10 – 14:50

II. OTURUM

“YÜKSEK ÖĞRENİMDE MİMARLIK EĞİTİMİ VE POLİTİKALARI”

14:50 – 15:10

II. OTURUM TARTIŞMA

15:10 – 15:20

ARA

15:20 – 16:00

III. OTURUM

“PROFESYONEL HAYATTA MİMARLIK MESLEĞİ VE MESLEKİ EĞİTİM POLİTİKALARI”

16:00 – 16:20

III. OTURUM TARTIŞMA

16:20 – 16:30

ARA

16:30 – 17:30

KAPANIŞ PANELİ VE KURULTAY SONUÇLARI

KURULTAY BAŞKANI NECİP MUTLU'NUN AÇILIŞ KONUŞMASI

Değerli meslektaşlar, değerli hocalarım, Türkiye Mimarlar Odası adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. KKTC Mimarlar Odası'nın düzenlediği V. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nda Lefkoşa'da sizlerle birlikte olmaktan mutluluk duyduğumuzu belirtmek istiyorum.

Türkiye Mimarlar Odası her iki yılda bir olmak üzere 2001 yılından bu yana Mimarlık ve Eğitim Kurultaylarını gerçekleştirmektedir. Mimarlık ve Eğitim Kurultayları Üniversitelerin Mimarlık Bölümleriyle, meslek kuruluşunun ortaklaşa düzenlediği, sorunlarını beraberce tartıştığı önemli bir platform olduğunu düşünüyoruz. Kurultaylarda şimdiye kadar birçok kazanım elde edilmiş olup bundan sonraki kurultaylarda da yeni kazanımlar sağlanacağına inanıyoruz.

9. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı 16-17 Kasım 2017 tarihlerinde 'Türkiye Mimarlık ve Eğitim Politikaları' temasıyla Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesinin evsahipliğinde Ankara'da yapılacaktır.

Toplumsal sorumluluk bağlamında, yapılı çevrenin kalitesinin artırılmasına yönelik konuları değerlendirmek, toplumla birlikte mimarlığı tartışabilmek, 'Mimarlık ve Toplum' ilişkisinin yeniden yorumlanmasını sağlamak kurultayların önemli konuları arasında olmuştur. Türkiye'nin tarihsel birikimlerine yakışır ve çağın gereklerini yerine getiren bir yapılı çevre ile kentsel ortamlara kavuşabilmesi için benimsenmesi öngörülen temel ilkeleri içeren 'Türkiye Mimarlık Politikası' metni kurultaylar sürecinin bir kazanımı olarak daha önce kamuoyuna sunulmuştu.

Bir önceki Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nda ise, daha önce yapılan kurultayların birikim ve deneyiminden yola çıkarak, mimarlık mesleği ve eğitimiyle ilgili güncel konular ele alınmıştır. Dokuzuncusunu gerçekleştireceğimiz kurultayda, Türkiye Mimarlık ve Eğitimi Politikalarının güncellenmesi yönünde bir irade oluşmuştur. Mimarlık ve eğitimin bir anlamda anayasası, yol haritası olarak gördüğümüz 'Türkiye Mimarlık Politikası' belgesinin gözden geçirilip, bir kez daha kaleme alınmasının, 'Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası' oluşturulması doğrultusunda çalışmalar yürütülmesinin yerinde ve öncelikli olduğuna inanıyoruz.

Değerli katılımcılar, bugün burada gerçekleştirilecek V. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı sonuçları ODTÜ'de yapılacak Kurultaya aktarılmasıyla önemli bir katkı sağlayacaktır.

Sözlerime burada son verirken; Bizi davet ettiğiniz için teşekkür eder, Kurultayın başarılı geçmesini dilerim.

Necip MUTLU

BÜLEND TUNA'NIN KONUŞMASI

Türkiye ve KKTC'deki mimarlık okullarıyla birlikte, Mimarlık ve Eğitim Kurultaylarının dokuzuncusunu gerçekleştiriyoruz. Uzun bir süreden beri de aynı tema çerçevesinde KKTC'de paralel bir Kurultay gerçekleştiriliyor, sonuçları Türkiye'deki oturmaalarda sunuluyor. Bu sene sizlerle birlikte KKTC'deki beşinci kurultayda birlikte olmaktan, sorunlarımızı birlikte irdelemekten büyük mutluluk duyuyorum.

Kurultayların birincisini 2001'de gerçekleştirmiştik. Onun nedeni de, 99 depremiydi. 99 depreminde binlerce bina yıkılmış, binlerce insan hayatını kaybetmişti ve bunun nedeni olarak da yetersiz teknik eğitim gösteriliyordu. Mühendislerin mimarların iyi eğitim almadıkları, iyi hizmet vermedikleri, dolayısıyla binaların yıkıldığı dile getiriliyordu. O günden bu yana mimarlığın ve mimarlık eğitiminin sorunlarını hep beraber aşağıdaki başlıklar altında tartışıyoruz. Bunların belgelerini web sayfamızda, yayınlarda bulabilirsiniz.

1. Nasıl Bir Gelecek, Nasıl Bir Mimarlık? (2001 / YTÜ)

2. Mimarın Formasyonu Nedir, Ne Olmalıdır? (2003 / MSGSÜ)

3. Mimarlık ve Eğitimi Yeniden Yapılanırken (2005 / İTÜ)

4. Mimarlık ve Eğitimi / Süreklilik ve Değişim (2007 / ODTÜ)

5. Kalite / Yetki ve Sorumluluk (2009 / İKÜ)

6. Mimarlık Eyleminin Gelişimi ve

Çeşitlenmesi (2011 / DEÜ)

7. Mimarlık Eğitim ve Meslek Alanında Bütünleşme ve Dayanışma (2013 / AÜ)

8. Mimarlık ve Eğitim: Nereye? (2015 / MSGSÜ)

9. Türkiye Mimarlık ve Eğitim Politikaları (2017 / ODTÜ)

Bu dönemki kurultayın hazırlık aşamalarında öğrenci forumlarının yanı sıra akademisyen forumlarının da gerçekleştirilmesi ve sonuçlarının kurultay oturumlarına aktarılması uygun görülmüştü. Bu amaçla İstanbul, Ankara ve İzmir'de farklı okullardan katılımlarla bu forumlar gerçekleştirildi. Kurultay kapsamında "Diploma Projeleri Sergisi" düzenleniyor, farklı eğitim kurumlarında gerçekleştirilen projelerin bir arada izlenmesi, irdelenmesi mümkün olabiliyor.

ODTÜ Mimarlık Fakültesinin ev sahipliğinde gerçekleştirilecek dokuzuncu kurultayın oturum başlıkları şöyle:

- Güncel Durum Üzerine Değerlendirmeler
- Avrupa'da Mimarlık Eğitiminin Güncel Konuları
- Türkiye'de Mimarlık Eğitimi Üzerine Değerlendirmeler
- Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Oturumu
- Türkiye Mimarlık Politikası Oturumu
- Forum

Mimarlık Okulları Hakkında Bilgiler

Türkiye ve KKTC'deki mimarlık okulları hakkında bazı bilgileri paylaşmadan önce Kurultaylar sürecindeki gelişmelerle ilgili çarpıcı bir tabloyu sizlere aktarmak isterim.

- Mimarlık Bölümü Sayıları: 2001 yılında: 32 / 2017 yılında: 115
- Öğrenci Kontenjanları: 2001 yılında: 1.859 / 2017 yılında: 7.882
- Öğrenci Sayısı: 2001 yılında: 6.400 / 2017 yılında: 37.000

- Mimar Sayısı: 2001 yılında: 26.702 (2001 Aralık) 2017 yılında: 54.115 (2017 Ekim)

Şu andaki duruma bakalım:

- 99 üniversitede mimarlık eğitimi yapılıyor. (45 Devlet + 42 Vakıf + 8 KKTC + 4 Yurtdışı)
- 115 mimarlık bölümü var. (80 Türkçe + 35 İngilizce).
- 45 yeni mimarlık bölümü kararı daha alındı. (Henüz eğitime başlamadı) Bu sayının içerisinde KKTC'de açılacak mimarlık okulları yok. Bu 45 üniversiteyi incelediğimizde ilginç bilgilerle karşılaşyoruz. Yeni açılan üniversitelerin yanı sıra çok köklü üniversiteler de mimarlık bölümü açıyor. Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Ege Üniversitesi gibi üniversiteler

mimarlık bölümü açma kararı alıyorlar. Bunu değerlendirmemiz gerekiyor.

Bu sene 6 yeni üniversite aramıza katıldı, biri Kuzey Kıbrıs'ta, 5'i Türkiye'de, 6 üniversitenin de ismi değişti.

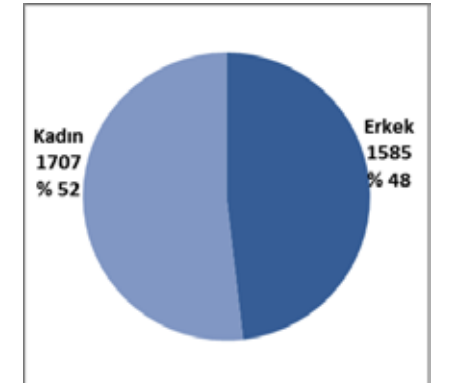
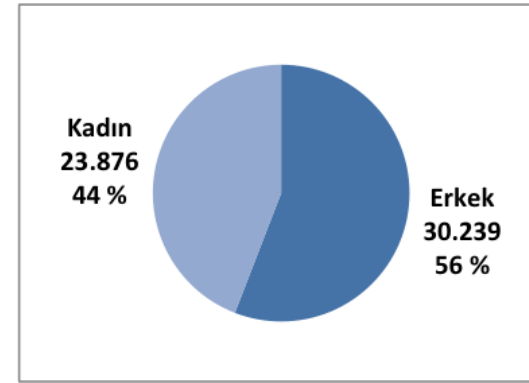
Mimarlar Odası 1954 yılında kurulduğunda 736 üyesi varmış. 25 Ekim 2017 tarihi itibarıyla 54.115 üyesi var. Geçen sene 3 bin 292 kişi katılmış. 37 bin öğrenci olduğunu düşünürsek, bu sayının nasıl katlanacağını görebiliriz. Sürdürülebilir bir durum değil, bunu görmemiz lazım.

Bu senenin (2017-2018) mimarlık bölümleri kontenjanı 7.882 (5.611 Türkçe + 2.271 İngilizce / 3.620 Devlet + 3.441 Vakıf + 730 KKTC + 91 Yurtdışı) Bu kontenjanlardan 944'ü açık. Geçen seneki (2016-2017) kontenjanlarında da 744 açık vardı. Devlet okullarında kontenjan açığı yoktu, ama vakıf üniversitelerinde ve Kuzey Kıbrıs'ta 200.000 barajı nedeniyle kontenjanlar doldurulmamıştı. Kuzey Kıbrıs'taki okullar sanıyorum yabancı öğrencilerle bu açıkları doldurdu, ama Türkiye'deki vakıf üniversitelerinde bu açıkların kaldığını düşünüyorum. Bu 200.000 sınırını biz önemsiyoruz.

Dört alanda başarı puanı sınırlaması yaptı YÖK. Tıp alanında 40.000, hukuk alanında 150.000, mühendislik alanında 240.000, mimarlık alanında da 200.000. Mühendislik alanında da çok ciddi bir sorun var, 240.000 barajını çok yüksek buluyor mühendisler. Bizden kısa bir

Yeni Üniversiteler	
Üniversitenin İsmi	Türü
Aksaray Üniversitesi	Devlet
İstanbul Rumeli Üniversitesi	Vakıf
İstinye Üniversitesi	Vakıf
İzmir Demokrasi Üniversitesi	Devlet
Siirt Üniversitesi	Devlet
Uluslararası Fırat Üniversitesi	KKTC

İsmi değişen Üniversiteler		
Yeni İsmi	Eski İsmi	Türü
1 Altınbaş Üniversitesi	İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi	Vakıf
2 Antalya Bilim Üniversitesi	Uluslararası Antalya Üniversitesi	Vakıf
3 İstanbul Gedik Üniversitesi	Gedik Üniversitesi	Vakıf
4 İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	Yeni Yüzyıl Üniversitesi	Vakıf
5 Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Niğde Üniversitesi	Devlet
6 Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Devlet

	Mevcut Öğrenci			Yabancı Öğrenci		
	Kız	Erkek	Toplam	Kız	Erkek	Toplam
Türkiye	18.227	15.746	33.974	740	1.134	1.875
KKTC	691	1.488	2.179	48	144	192
Toplam	18.918	17.234	36.153	788	1.278	2.067

Üniversite	kontenjan	kayıt	açık
Devlet Üniversitesi	3.480	3.480	
Vakıf Üniversitesi	3.263	2.956	307
KKTC	670	321	349
Yurt Dışı	109	21	88
	7.522	6.778	744

süre önce İnşaat Mühendisleri Odası'nın bir eğitim çalıştayını vardı, orada da çok ciddi bir yığılmanın söz konusu edildiğini öğrendim.

Yerleştirmede endüstriyel başarı barajı yokken (2015-2016) devlet üniversitelerinde 51.500, vakıf üniversitelerinde 238.000 idi. Geçen sene (2016-2017) devlet üniversitelerinde 74.296, vakıf üniversitelerinde ise 199.957

oldu. Burada bir denge sıkıntısı var. Devlet üniversitelerinde özellikle yeni açılan Anadolu'daki üniversitelerde, öğretim üyesi ve mekân sıkıntısı daha fazla, vakıf üniversiteleri biraz daha iyi durumda olabiliyor. Bundan dolayı da vakıf üniversiteleri bu 200.000 sınırına itiraz ediyorlar. Hepsinin itiraz ettiğini zannetmiyorum, ama edildiğini biliyorum, MOBBİG toplantılarına katılanlar bileceklerdir.

Öğrenci başarı puanının aşağılarda olmasının, öğrencinin eğitim sırasındaki başarısını etkilemediğine dair bir sunuş izlemiştik. Ama biz 200.000 sınırını doğru buluyoruz, hatta daha da öne çekilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

KKTC'deki mimarlık okullarıyla ilgili tabloyu da burada paylaşayım: Bu arada Yükseköğrenim Kurulu Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği bir basın açıklaması yayınladı. Buna göre bütün kontenjanlarda 214.430 açık varmış. (163.613 önlisans, 50.817 lisans programlarında) Yani üniversitelerde kontenjan açılıyor ÖSS kapsamında, ama 214 bin öğrenci girme hakkı olduğu halde girmiyor. Başarı sıralamasında sınır getirilen dört alandan, tıpta ve hukukta bir sorun yok gözüküyor. Birisinde 27 açık oluşmuş, birisinde hiç açık oluşmamış. Ama mühendislikte 8.165, mimarlıkta 944 açık var.

Yükseköğrenim Kurumunun açıklaması şöyle: "Yeni YÖK olarak Yükseköğretim sisteminin her kademesinde kaliteyi öncelikli kılıyor. Kontenjan planlamasında önceliğimiz kontenjanların ve yerleşen sayılarının hadsiz hesapsız artırılması değildir. Sistem, önceden

yapılan planlamalarımız dahilinde çalışmakta olup yetkinlik ve yeterlilik dikkate alınarak büyüme gerçekleştirilmektedir." Şaka gibi değil mi? Geçen sene 744 açık olmuş, bu sene kontenjanın azaltılması gerekirken daha da artırmışlar, 944 açık olmuş. Öğretim üyesi artmıyor, ama öğrenciyi siz sürekli arttırıyorsunuz.

2014 yılında Avrupa Mimarlar Konseyi'nin araştırmasının raporu, Avrupa'daki nüfus ve mimar oranlarını vermiş. Ortalama 10 bin kişiye 10 mimar düşüyor Avrupa'da, Türkiye'de henüz 7 (2018 yılı kayıtlarına göre), dolayısıyla daha çok mimara ihtiyacımız var gözüküyor. Ama bizim yapı üretim sürecimiz, yapı sektörümüz bu kadar sayıda mimarı istihdam etmiyor. Özellikle kamu kesiminde ciddi bir sorun var. Kuzey Kıbrıs rakamlarını da paylaşayım. KKTC'deki mimar sayısı 1392 (aktif üye 800), KKTC'de 10.000 kişiye 46 mimar (aktif üyeye oran 26 mimar).

Saniyorum burada bir beceriksizlik ya da ani bir karardan ziyade, bir demografik makyaj çabası gözüküyor. Yükseköğrenim görmüş nüfus sayısının artırılması hedefleniyor. Böyle

Üniversite	Fakülte	Eğitim dili	2016-2017 Kontenjanı			Cinsiyet (2016-17)		son kişi sırası
			Kontenjan	Yerleşen	Boş Konten	Kız	Erkek	
			6.643	6.436	307	3.550	2.886	
1 Doğu Akdeniz Üniversitesi	Mimarlık Fakültesi	İngilizce	100	64	36	37	27	199.150
2 Girne Amerikan Üniversitesi	Mimarlık, Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültesi	Türkçe	60	34	26	9	25	197.602
3 Girne Amerikan Üniversitesi	Mimarlık, Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültesi	İngilizce	75	37	38	18	19	197.623
4 Girne Üniversitesi	Mimarlık Fakültesi	Türkçe	60	7	53	4	3	193.975
5 Kıbrıs Amerikan Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	İngilizce	35	6	29	1	5	191.838
6 Lefke Avrupa Üniversitesi	Mimarlık Fakültesi	Türkçe	65	48	17	14	34	199.258
7 Lefke Avrupa Üniversitesi	Mimarlık Fakültesi	İngilizce	50	21	29	7	14	169.364
8 Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	Türkçe	60	35	25	12	23	183.743
9 Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	İngilizce	50	35	15	15	20	198.239
10 Yakın Doğu Üniversitesi	Mimarlık Fakültesi	Türkçe	75	19	56	8	11	199.847
11 Yakın Doğu Üniversitesi	Mimarlık Fakültesi	İngilizce	40	15	25	6	9	180.263
			670	321	349	131	190	
12 Uluslararası Final Üniversitesi	Mimarlık ve Güzel Sanatlar Fakültesi	İngilizce	60					
			730					

	2016-17	2017-18
Tıp	55	27
Hukuk	298	0
Mühendislik	14.754	8.165
Mimarlık	744	944

bir yaklaşım çerçevesinde daha çok kişinin üniversiteyi bitirmesi hedefleniyor diye düşünüyoruz.

Diploma eşittir iş denklemi yok, bu konuda ilgili ciddi bir sıkıntı var. Diploma ve işsizlik ya da beklentiye uygun işlerde çalışamama gibi bir durum var, ciddi bir hayal kırıklığı yaşıyor. Genç meslektaşlarımızın çok düşük ücretlerle buldukları işlere tutunmaya çalıştıklarını görüyoruz. Özellikle kamuda ciddi bir teknik eleman boşalması yaşandı.

Bu çok ciddi bir sorun, bu da stratejik bir yaklaşımdı. Özal zamanından beri -bunu altını çizerek söylüyorum- "kamunun boşaltılması gerekir" diye defalarca söylene söylene, cumhuriyet tarihinden beri yapı üretim alanında oluşturulmuş olan kurumlar boşaltıldı, kapatıldı, dağıtıldı. Arşivlerinin bile nerede olduğu maalesef bilinmiyor. İller Bankası, Emlak Bankası, İmar İskân Bakanlığı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığının ilgili birimleri dağıtıldı, işlevsizleştirildi. Yapı üretim alanında örnek olacak, rol modeli olabilecek devlet

	mimar sayısı	nüfus	kişi başına düşen mimar sayısı
Almanya	107 200	80 780 000	1.3
Avusturya	4 650	8 507 786	0.5
Belçika	15 000	11 203 992	1.3
Birleşik Krallık	34 300	64 308 261	0.5
Bulgaristan	3 400	7 245 677	0.5
Çek Cumhuriyeti	8 200	10 512 419	0.8
Danimarka	10 000	5 627 235	1.8
Estonya	800	1 315 819	0.6
Finlandiya	3 300	5 451 270	0.6
Fransa	29 800	65 856 609	0.5
Hırvatistan	2 200	4 246 700	0.5
Hollanda	10 900	16 829 289	0.6
İrlanda	2 600	4 604 029	0.6
İspanya	51 700	46 507 760	1.1
İsveç	6 150	9 644 864	0.6
İsviçre	7 200	8 136 689	0.9
İtalya	153 000	60 782 668	2.5
Kıbrıs	950	858 000	1.1
Letonya	900	2 001 468	0.4
Litvanya	1 350	2 943 472	0.5
Lüksemburg	900	549 680	1.6
Macaristan	4 100	9 879 000	0.4
Malta	650	425 384	1.5
Norveç	3 650	5 109 056	0.7
Portekiz	21 200	10 427 301	2.0
Romanya	7 400	19 942 642	0.4
Sırbistan	8 000	7 146 759	1.1
Slovakya	1 750	5 415 949	0.3
Slovenya	1 450	2 061 085	0.7
Türkiye	44 700	77 667 864	0.6
Yunanistan	17 600	10 992 589	1.6
AVRUPA - 31 - 2014	565 000	565 981 316	1.0

Mezun oldukları okula göre meslektaşlarımızın dağılımını bu iki tabloda görüyorsunuz. İlk tabloda 1954'ten bu yana olan mezunlarımızın yüzde 75'inin devlet okullarından mezun olduğu görülüyor. Halbuki geçen sene 2016'da mezun olan, yani Oda'ya üye olanların yüzde 47'si devlet okullarından mezun olmuş. Bunun irdelenmesi, ileride mesleğimize yansımalarının ne olacağını gözetmemiz gerekir.

- Yerleşik devlet üniversiteleri
- Yeni açılan devlet üniversiteleri
- Vakıf üniversiteleri
- KKTC'deki üniversiteler
- Yurt dışı eğitim kurumları

Türkiye'de iki yeni tür üniversite daha geliyor...

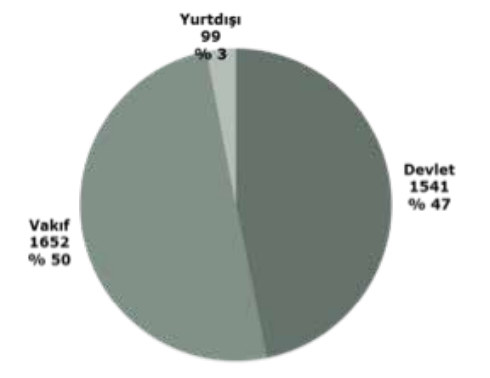
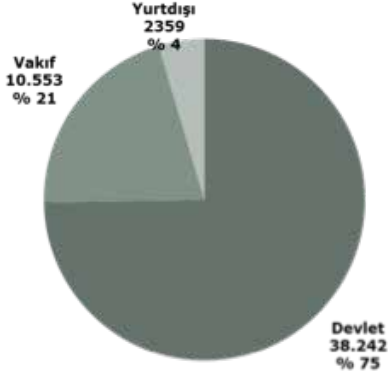
- Özel üniversiteler
- Yabancı üniversiteler

üretim sistemleri giderek etkisizleştirildi, şimdi sadece TOKİ var. Tek örnek TOKİ.

Tabii burada da vurgulamalıyız, eğitimimizde de bir yansıması olduğu şekilde kamuda mimar olmanın küçümsendiği bir duygu iklimindeyiz. Serbest çalışma alanında iş yapmayı beceremeyenlerin, eş dost yardımıyla kamuya kapağı attığı gibi bir duygu var meslek ortamında. Oysa kamuda çalışan teknik elemanların çok daha ciddi sorumluluklar üstlendiklerini, daha iyi eğitilmeleri gerektiğini, daha önemli görevler üstlendiklerini bir kez daha belirtmek istiyorum.

Mimarlık okulları hakkında daha önceki toplantılarda da bu tabloyu koymuştuk. Üniversitelerin sadece yeni vakıf okulları açıldı, sorunlar arttı diye düşünmenin yanlış olduğunu bir kez daha söylüyorum. Elbette hesapsız kitapsız okul açılması ciddi bir sorun, ama en köklü üniversitelerimizde bile sorun olabiliyor. Sorunlar sadece yeni açılan okullardan kaynaklanmıyor. İki yeni üniversite türü de geliyor. Bir tanesi geçtiğimiz aylarda açıldı, Türk-Japon üniversitesi. YÖK'ten bağımsız olarak kurgulandı, kanunu öyle düzenlendi. YÖK'ün denetiminden, Sayıştay denetiminden uzak bir Türk-Japon üniversitesi açıldı. Milli Eğitim Bakanı da, niye YÖK'ten bağımsız olduğunu, "daha özerk gelişsin diye böyle yaptık" diye, şaka gibi bir savunma yaptı. Kulislere duyduğumuza göre, bu üniversite nükleer santrale teknik eleman yetiştirmek üzere kurgulanmış, o yüzden fazla karışanı görüşeni olmasın istenmiş. Ama özerk olması, sadece ona mı uygun olur? Onu tartışmamız gerekir.

Mimarlık Okullarının Yapılanma Sorunları

- Mimarlık Fakültesi;
- Mühendislik-Mimarlık Fakültesi;
- Mimarlık-Mühendislik Fakültesi;
- Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi;
- Güzel Sanatlar Fakültesi;
- Sanat ve Tasarım Fakültesi;
- Mimarlık ve Tasarım Fakültesi;
- Doğa Bilimleri, Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi;
- Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi;
- Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi;
- Mühendislik ve Tasarım Fakültesi;
- Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi;
- Mühendislik Fakültesi;
- Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi

Diğer konulara da değinmek istiyorum, bir tanesi farklı fakülte adları... 14 tane fakülte adı tespit ettim. Değişiyor, benzer adlarla, farklı üniversitelerde farklı yapılanmalar oluyor. Başından beri mimarlık okullarının mimarlık fakültesi altında yapılanması gerektiğini söylüyoruz. En kötüsünün mühendislik

mimarlık fakültesi altında yapılanan mimarlık bölümleri olduğunu yıllardır gözledik. Şimdi bir başka eğilim var, o da tasarım adı altındaki diğer bölümlerle beraber olmak. Elbette tasarım fakültelerinin farklı işlevleri var, çok da güzel olabilir, ama öğretim üyesi sıkıntısının olduğu bölümlerde diğer tasarım bölümlerinin hocalarının mimarlık derslerine girdiklerini gözlüyoruz. Seçmeli ders seçeneğinde sadece ve sadece grafik tasarım ya da diğer tasarım bölümlerinin derslerinin sunulduğunu görüyoruz.

Bir-iki yeni örnekte de, köklü ziraat fakültelerinin olduğu üniversitelerde, ziraat fakültelerinin içerisindeki peyzaj mimarlığı bölümlerinin de alınarak mimarlık bölümleriyle ortak fakülteler kurulmaya başlandığını gördük. Burada da doğrudan peyzaj mimarlığı altında bir mimarlık eğitime doğru gitme sıkıntısı var. Tabii bütün bunların hepsini MİDEKON'da konuşmamız gerekir. MİDEKON Mimarlık Dekanları Konseyinin böylesi görevleri olması gerekir diye düşünüyorum.

Yedinci kurultaydan beri gözlemlerimiz, mimarlığın ve mimarların kimyasının değiştiği doğrultusundadır. Vakıf üniversitelerinin kontenjanlarının artmasının sosyolojik etkileri; mesleğimizin yapısındaki değişimler; yapı üretim sürecindeki değişimler; mimarın bu süreçteki rolünde gözlediğimiz başkalaşımalar irdelenmelidir. Sadece teknik hizmet üreten bir elemene dönüştük. Mimar yapı sürecini yöneten bir elemanken farklı bir konuma indirgendi. Bu konu değişik boyutlarıyla daha fazla irdelenmelidir diye düşünüyorum.

Mimarlık eğitiminde ciddi bir akademik kadro sıkıntısı var. Hakkı Önel eski kurultaylarda, mimarlık alanında yılda yaklaşık 25 doktora yapıldığını belirtmişti. Belki şimdi biraz artmıştır. Çok da hızlı artmıyor doktora sayısı, akademik kadro kolaylıkla gelişmiyor. Ama öğrenci sayısını siz artırıyorsunuz ve sonra nitelikli eğitim yapmaya çalışıyorsunuz. Mimarlık eğitiminde farklı yaklaşımlar olabilir, önemli olan eşdeğer bir eğitimin sağlanmasıdır. Bologna kriterlerinin eğitime etkisi ciddi bir şekilde irdelenmelidir. Mimarlık okullarında mekân sıkıntısı vardır, kütüphane, maket atölyesi gibi olanaklar eksiktir.

Vakıf üniversiteleri yoluyla eğitimin ticarileştiğini gözlüyoruz. Vakıf üniversiteleri irdelenmeli tabii, çünkü farklı vakıf üniversiteleri var ve öğrencilerin çok ciddi sorunlarla karşılaştıklarına inanıyoruz. Geçen hafta İstanbul'daki öğrenci forumuna katıldım. Öğrencinin biri aktardı, mecburi alınması gereken derslerden birkaç tanesinin programa girmediğini görmüşler. Rektörlüğe kadar çıkmışlar. Rektör, ne yapalım işte bu sene böyle idare edin gibi sözler söylemiş, onun yerine üç değişik İngilizce ders koymuşlar ve programın kredisini doldurmuşlar. Öğrencilerin şikâyeti üzerine de, "hafta sonları sertifikalı program açtık onlara gidin, dersin kredisi olmayacak, ama yüksek lisansınıza yarar" gibi sözler dile getirilmiş. Burada şunu söylemek istiyorum. Vakıf üniversitelerindeki öğretim üyesi eksikliği ya da başka başka nedenlerle derslerin yeterli hizmet verilemeyecek şekilde yürütülmesi ciddi bir sıkıntı yaratıyor. Bu öğrencilerin derdini anlatacakları bir mercii bile bulamaması önemli bir sorun. Hatta pahalı bir eğitim olduğu için de, tüketici hakları kapsamında bir sorun olarak da görülebilir. Parasını veriyorsunuz, ama hizmet alamıyorsunuz.

Akademik kadronun yetersizliği giderilmeli, mevcut akademik kadronun çalışma şartlarına yönelik eleştirileri dikkate alınmalıdır.

Mimarlık bölümü açılmasıyla ilgili belirli kurallar getirilebilir. 'Mimarlık Bölümü Açılması ve Sürdürülmesinde Aranacak Asgari Koşullar Üzerine Bir Araştırma' (Mimarlık 374 - Kasım / Aralık 2013) Altıncı kurultayda kabul edilmiş çok önemli bir rapor; geliştirilerek mimarlık dergisinde yayınlandı, YÖK'e iletili ve yeni

bölüm açmak isteyen pek çok üniversiteye gönderildi. Hâlâ daha geçerliliğini sürdürüyor, ama ne yazık ki çok fazla dikkate alındığını söyleyemiyoruz.

Bir başka konumuz, şehir planlama. Ayrım derinleşiyor, şu anda altı bine yakın şehir plancısı mimarlık eğitimi dışında doğrudan lisans eğitimi olarak çalışıyor ve bölüm sayısı da 26. Mimarlık ve şehir planlama bölümlerinde birbirinden kopuş o kadar fazlalaşıyor ki, bu ayrım meslek ortamında da ciddi bir sorun olarak yaşanıyor. Aynı yapının altındayız Mimarlar Odası ve Şehir Plancıları Odası, daha sıkı bir işbirliği yapılması gerekiyor. Eğitim alanında da aynı fakültenin altında iki ayrı bölümün pek çok derste daha farklı bir çalışma içerisinde olması gerekir. Yoksa bu kopuş bizim mesleğimiz açısından da ciddi bir sorun yaratıyor. Planlamayla ilgilenmeyen bir mimarlıkla karşı karşıya kalıyoruz. Sadece parsel içerisinde kendi yaratıcılığını, performansını göstermekle sınırlayan bir durumla karşı karşıya kalıyoruz.

2016 yılında Mimarlar Odası kayıtlarında meslektaşlarımızın çalışma alanlarıyla ilgili bilgiyi gösteren tablo şöyle:

2016 yılında üyelerin çalışma alanları, 2016 yılında mimar sayısı 50.873.

Serbest büro kayıtları yüzde 17, yapı denetimi yüzde 3, kontrol elemanı yüzde 3, şantiye yüzde 6, akademisyen yüzde 4, kamu çalışanlarının yüzde 8 olduğunu görüyoruz ve diğer alan yüzde 56 gibi. Bu yüzde 17, 10-15 sene önce yüzde 35 civarındaydı. Mimar sayısı çok arttı, ama bu alanda sayı artmayınca oran olarak düştü, şu anda yüzde 17-18 civarında. Bu tablonun önemini belirteyim, sanki bütün mimarlık eğitiminde hedeflenen alan serbest

azından her şeyin farkında olduğu bir eğitimin verilmesi gerekir diye düşünüyorum. Bu konuda da Mim.Ar'la beraber farklı araştırmalar yapılabileceğini hatırlatarak, bu bölümü kapatmak istiyorum.

Uluslararası Meslek Ortamı

Uluslararası ortamla ilgili birkaç bilgi paylaşayım... UIA bilgilerinde 124 ülkede 1,5 milyon civarında mimar gözüküyor, Avrupa'da da 565 bin mimar var. Mimarların yüzde 70'i gelişmiş ülkelerde, mimarlık öğrencilerinin de yüzde 70'i gelişmekte olan ülkelerde. Bir

çalışan bürolarmış gibi bir algı yaratıyor. Bütün eğitim süresince tasarım eğitime vurgu yapılıyor, mimarlık eğitimi tamamlayanlar eninde sonunda, kendi serbest bürosunu kuracak gibi bir duygu oluşuyor. Dolayısıyla ciddi bir hayal kırıklığıyla meslek ortamına başlanıyor. Bu ciddi bir travma yaratıyor, bunu tartışmamız gerekiyor.

En son MOBBİG'de de gündeme geldi, "meslek okulu mu mimarlık okulu mu" tartışmaları. Tabii tasarım ağırlıklı eğitim eleştirilince, meslek pratiği üzerinden vurgu yapılıyor ve meslek pratiğine çok vurgu yapılır da, işte "burası meslek yüksekokulu değil, biz mimarlık eğitimi yaptıracağız" deniyor. Tabii ki mimarlık eğitimi yapılacak, işte bunun dengesini kurmamız gerekir. Meslek ortamında karşılaşacakları her sorunun aktarılması, her şeyin öğrenilmesi değil, en

tür öğrenci fabrikası gibi çalışıyor ülkeler ve gelişmiş ülkelere öğrenci transfer ediyoruz. Çünkü bizim mezunlarımız henüz mimar olarak kabul edilmiyor o ülkelerde.

Dünyadaki yabancı öğrenci pazarı üniversite kapsamında 4 milyon 300 bin kişiymiş. Çok ciddi bir ekonomik pazar, OECD rakamlarına göre 100 milyar ABD doları civarında olduğu hesaplanıyor. Türkiye'de 55 bin, herhalde Kuzey Kıbrıs hariçtir, Kuzey Kıbrıs'ta çok ciddi bir yabancı öğrenci nüfusu var. İşte buradan da başka ülkelere, özellikle İngiltere, Almanya, Fransa gibi ülkelere mezunlarımız gidiyor. Doğal olarak kendilerini geliştirmeye bir başka ortamda tutunabilmeye çalışıyorlar.

Mimarlık alanında uluslararası hizmet ticareti bedeli 2,8 milyar €. (2008 yılına ait bir veri, güncelleyemedim, ama arttığını tahmin

edebiliriz.) Bir başka ülke için üretilmiş mimarlık hizmetlerinin bedeli bu. Türkiye az da olsa mimarlık hizmeti ihraç ediyor, bununla gurur duyuyoruz. Afrika'dan Orta Asya'ya kadar pek çok ülkede proje yapan meslektaşlarımız var, ama İstanbul'a baktığınızda büyük holdinglerin projelerini yabancı mimarlara ısmarladığını görüyoruz, bir yandan da yabancı proje hizmeti ithal eden bir ülkeyiz.

Uluslararası ortaklıklar kurulmasını istiyoruz, ama ortaklıklarda da eğitimden kaynaklanan bir eşitsizlik söz konusu. Bu bizi taşeron durumuna indiriyor. Bunu da belirterek hızlıca geçmek, uzatmak istemiyorum.

Avrupa Birliği süreci konusunda hatırlayacaksınız, bir ara sürekli uyum yasaları çıkıyordu. Bu uyum yasaları çerçevesinde mimarlıkla ilgili yasa taslağı da tartışıldı ve bu taslak geliştirilmesine rağmen, Avrupa Birliği süreci dondurulduğu için bu kanun çıkmadı. 'Mesleki Yeterliliklerin Belirlenmesi ve Karşılıklı Tanınması Hakkındaki Yasa' çıkmadı, fakat bu yasadaki ilgili madde YÖK tarafından yönetmelik olarak yayımlandı. (Resmî Gazete / 02.02.2008 / 26.775) Doktorluk, Hemşirelik, Ebelik, Diş Hekimliği, Veterinerlik, Eczacılık ve Mimarlık Eğitim Programlarının Asgari Eğitim Koşullarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik. Yönetmeliğin 9. maddesi mimarlıkla ilgili. Burada da ne bir şekilde, 4 yıllık eğitim diyor ve 11 madde sıralanmış... Yıllardır bildiğimiz, UIA-UNESCO'nun mimarlık eğitiminde olması gereken, edinilmesi gereken kriterler diye belirtilenler, 11 madde çerçevesinde açıklanmış. Bu belgede 4 yılın altını çizmesine rağmen, YÖK yurtdışından gelen 3 yıllık diplomalara denklik veriyor, çok ciddi bir sorun. Bununla ilgili davalar sürüyor, Mesleğe Kabul Kurulumuzun bu konuda çalışmaları var.

Öncelikle mesleğe kabul sürecinin önümüzdeki dönemde daha ayrıntılı irdelenmesi gerekir. Mimarlar Odası Mesleğe Kabul Kurulu var çalışıyor, ama yasal bir dayanağı olmadığı için Mimarlar Odası bünyesindeki mevzuat çerçevesinde danışma organı olarak görev yapıyor. Özellikle yurtdışı diplomalarını inceliyor. Ama bu yapının farklı alanlarda çalışması, gelen diplomaları incelemesi, ülkemizdeki diplomaların irdelenmesi ve hakkında karar verebilmesi gibi bir seçeneği

olmalı. Mesleğe Kabul Çalıştayının yapılması ve MİAK'ı oluşturduğumuz gibi, hep beraber akademisyenlerle birlikte meslek örgütümüz ve paydaşlarımızla birlikte Mesleğe Kabul Kurulunun daha kuvvetli bir şekilde örgütlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

'Staj ve Meslek Pratiği Eşgüdüm Kurulu' kurultaylarda irdelenen bir konudur. Eğitim içerisindeki staj yükümlülüğünün ve eğitimden sonraki meslek pratiği yükümlülüğünün birlikte ele alınması, tartışılması, sorunlarının beraber değerlendirilmesi, büroların akreditasyon konusunun nasıl yapılabileceği konuşuldu, geliştirildi, ama hayata geçmedi. Bunu da yine bu kurultayın sonuç bildirisine geçmesi bakımından bir kez daha sizin dikkatinize sunuyorum. Bu yapının da Mimarlar Odası ve MOBBİG ortaklığıyla beraber kurulabileceğini ve sorunların önemli bir kısmını aşabileceğini düşünüyorum.

Karşımızda şöyle bir tablo var, ortaöğrenimin durumundan yaşam boyu sürecek sürekli mesleki gelişime kadar bütünlük arz eden bir kalite arayışı söz konusu. Biz özellikle uluslararası denkliği gözetken bir üniversite eğitimini konuşuyoruz daha çok, ama ortaöğrenim çıktılarını fazla ırdelemiyoruz. Bizim alanımız değil tabii ki, ama biz onunla ilgili sorunları, endişelerimizi dile getirebiliriz diye düşünüyorum.

Türkiye Mimarlık Politikası / Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası

Mimarlık ve Eğitim Kurultaylarında ulusal mimarlık politikasının oluşturulması doğrultusunda çalışmalar yürütmüş ve hazırladığımız bir metni kamuoyuyla paylaşmıştık. Bu çalışmalar sırasında kullandığımız görsellerden bazılarını burada paylaşıyorum. Şimdi Türkiye Mimarlık Politikası güncelleniyor, dokuzuncu kurultayın gündem maddelerinden birisi de bu.

Toplumla birlikte kentleşme ve mimarlık sorunlarının tartışılması; topluma yönelik kentleşme ve mimarlık alanında yayınların, duyuruların yapılması; mimarlığın toplum hayatındaki yerinin, toplumun mimarlıkla ve kentleşmeyle ilişkisinin geliştirilmesi doğrultusunda kullanabileceğimiz bir metin olması, benimsenmesi, yaygınlaştırılması

hedefleniyor. İmar suçlarının hoşgörüsüyle karşılandığı bir ortamda topluma yönelik mimarlık ve kent kültürü alanında çok yönlü yayınların yapılması önemli. Toplumda mimarlık kültürünün yerleşmesini, benimsenmesini, mimarlık değerlerinin sadece ilgili kişi ve kurumlar tarafından değil, herkes tarafından içselleştirilmesini önemsedığımızı özellikle belirtmek isterim.

Türkiye Mimarlık Politikası'nın önemli bir bileşeni olarak Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası'nın da oluşturulması doğrultusunda çalışmalar yürütülmesi gündemimizde.

Mimarlık eğitiminde farklı eğitim kurumlarının giderek derinleşen farklılaşmalarının ortaya konması, farklı eğitim ekollerinin korunması/ geliştirilmesi, öğrenci profilinin giderek değişen/dönüşen niteliğinin saptanması konularında ulusal bir politika metninin oluşturulması ihtiyacı bütün yakıcılığıyla gündemimize girmiştir. Bu politika metni gerek vizyoner ve kavramsal yapısıyla yol gösterici gerekse de uygulamaya dönük farklı kurum ve ekollerini kapsayacak çeşitlilikte ve elbette eğitimin kalitesini sağlayıcı asgari müştereklerin de çerçevesini çizerek içerikte olmalıdır.

Bitirirken...

Tekrar vurgulayarak bitireyim; bu kurultayda iki ana konumuz var, birincisi "Türkiye Mimarlık Politikası", ikincisi "Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası" geçtiğimiz kurultaydan beri bu konuyu dile getiriyor, geliştirmeye çalışıyoruz. Bizler tabii ki sıkıntılarımızı dile getiriyoruz, meslek örgütü olarak

değişik platformda bunları aktarıyoruz. Siz de akademisyenler olarak sorunlarınızı kendi kurumsal çerçeveleriniz içerisinde aktarıyorsunuz. Ama daha güçlü bir şekilde hep beraber görüşlerimizi oluşturmamız ve kamuoyuna, ilgili idarelere daha güçlü bir şekilde duyurmamız gerekiyor. Bunun mekanizması da, "Türkiye Mimarlık Eğitimi Kurulu" gibi bir yapılanmayı oluşturmaktır. Bu tüzüksel bir yapı değildir, beraberliğimizin, bu kurultaylarda olduğu gibi beraberliğimizin sağlanması ve asgari müştereklerde anlaştığımız konularda endişelerimizi, sıkıntılarımızı, çözüm önerilerimizi daha güçlü bir şekilde aktarabilme aracıdır. Bu alandaki bütün paydaşlarla beraber, bu oluşumu sağlayabilirsek, mimarlık ve eğitim kurultaylarını beraber gerçekleştiriyoruz, yine beraber örgütleriz daha güçlü bir şekilde hayata geçiririz. Mimarlık ve mimarlık eğitimi ile ilgili yıllık raporlar hazırlarız, kamuoyuna yönelik yayınlar yaparız mimarlık eğitimiyle ilgili, kurumsal sürekliliği ve bilgi birikimini sağlarız ve biraz önce belirttiğim o yasa çalışmaları tekrar gündeme geldiğinde güçlü bir temsil sağlayabiliriz diye düşünüyorum.

Mesleğimize, kentlerimize yönelik ciddi ve tehlikeli yapılanma önerileri gündemdedir. Sorunların büyüklüğü, daha etkin beraberlikleri gerekli kılmaktadır.

Bülend TUNA

KURULTAY METİN İÇERİĞİ

KTMMOB Mimarlar Odasının TMMOB Mimarlar Odası ile eş zamanlı ve eş temalı olarak düzenlediği V. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı 1 Kasım 2017 tarihinde Lefkoşa’da gerçekleşmiştir. Kurultay Başkanı Azmi Öge önderliğindeki kurultayın düzenlenmesinde Aliye Menteş, Makbule Oktay ve Erçim Uluğ görev almıştır. Bu komisyon tarafından TMMOB Mimarlar Odası Eğitim Kurultayı Danışma Kurulu ve KTMMOB Akademik Kurul ile yapılan toplantı ve istişareler sonucunda kurultay kapsam ve hedefleri ortaya konularak taslak bir program oluşturulmuştur.

Teması ‘Mimarlık ve Eğitim Politikaları’ olarak belirlenmiş kurultay içeriği, “Çocukluk, Gençlik ve Olgunluk” süreçleriyle üç temel bölümde geliştirilmiş; çalışma gruplarının başlıkları ise sırasıyla “İnsan Belleğinde Mimarlık Hafızasının Oluşumu ve Politikaları”, “Yüksek Öğretimde Mimarlık Politikaları” ve “Profesyonel Hayatta Mimarlık Mesleği ve Mesleki Eğitim Politikaları” olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede içinde oluşturulan üç grubun koordinatörleri Mete Keleş, Ezcan Özsoy ve Ersan Öksüz olmuştur. Kurultay içinde mimarlık öğrencilerine yönelik atölye çalışmaları için de benzer bir düzenleme yapılmıştır. Daha sonra kurultay duyuru metni ve posteri hazırlanarak Kıbrıs Türk Mimarlar Odasının tüm üyelerine ve mimarlık bölümlerinde çalışan akademisyelere açık bir çağrı yapılmıştır. Çalışma grup üyeleri belirlendikten sonra her grup kendi içinde toplanarak yaklaşık bir buçuk aylık kısa bir süre içinde çalışmalarını tamamlayarak sunumlarını gerçekleştirmiştir.

Çalışma gruplarının katılımcıları ise Ceren Boğaç, Beser Oktay Vehbi, Devrim Yücel Besim, Nilay Bilsel, Aliye Menteş, Selen Abbasoğlu Ermiyagil, Mustafa Cem Yardımcı (Grup 1); Nesil Baytin, Makbule Oktay, Ezcan Özsoy, Tunç Karkutoğlu, Badiossadat Hassanpour, Rasiha Kayalar, Salih Gülercan, Kerim Paltacıgil, Neslihan Gözde Oral,

Mukaddes Polay, Osman Göztaş, Hülya Kolozal (Grup 2); Erçim Uluğ, Ersan Öksüz, Ümran Duman (Grup 3)’dır.

V. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı’nda her biri yaklaşık 20 dakikalık 8 adet sunum gerçekleşmiştir. Bu sunumların başlıkları sırasıyla şöyledir:

- İnsan Belleğinde Mimarlık Hafızasının Oluşum Sürecinde Çocukluk Evresi: Kuzey Kıbrıs için Tespit ve Öneriler

- Kamusal Dış Mekânların Hafıza Oluşumundaki Gücü, Yeri ve Rolü: Kuzey Kıbrıs için Tespit ve Öneriler

- Yasalar Işığında ‘Mimarlık Eğitimine Öğrenci Kabulünün İrdelenmesi’

- Mimarlıkta Mesleğe Kabul ve Sınav Ölçütleri Yasası

- Mimarlık Programlarının Müfredatına Yakından Bir Bakış

- Stajlar ve Süreleri: Eğitim Sürecinde ve Mezuniyet Sonrası

- Mimarlık Eğitiminin İş Hayatı ile Örtüşmesi ve Ayrışması

- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Profesyonel Mimarlık

Değişik başlıklardaki sunumlar arasında, ilgilendikleri süreçlerin farklılığıyla birlikte, mimarlık mesleğinin ‘bütüncül’ karakteri nedeniyle, keskin bir ayırım yapmak olanaksızlaşmış; sunumlar arasında birbiriyle örtüşen ve tekrarlanabilen bölümlere sahip oldukları görülmüştür. Kurultayın temel amacı olan “yaşama dair izlerin başlangıç noktası olan insan’ın artık kendi ürettiğini,

eğittiğini ve kendini sorgulama, bir çeşit öz eleştiri yapma” niteliğiyle tüm sunumlarda “gözlem ve deneyimlere” dayanan Kuzey Kıbrıs’ta yaşanan sorun ve nesnel tespitlere yer verilmiştir. Bununla birlikte benzer tespitlerin Kıbrıs’ta gerçekleşmiş olan daha önceki eğitim kurultaylarında tekrarlanmış olduğu dile getirilmiştir. Sunumlarda, durum tespitlerinin ardından cesurca bildirilmiş öneriler yer almakta; aynı şekilde ilki 2007 yılında gerçekleşmiş olan Eğitim Kurultayı’ndan beri benzer önerilerin değerlendirilmediği; yeterince ciddi ve hızlı bir şekilde geliştirilmediği öne sürülmüştür.

V. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı sonunda kurultay organizasyonu ile ilgili çalışma süresinin kısalığı ve bu sebepten dolayı çalışma gruplarına katkı koyan akademisyen, serbest çalışan mimar ve mimarlık öğrencilerinin ortak çalışma olanaklarının kısıtlılığı gündeme getirilmiştir. Beklenen ilginin görülmesiyle

birlikte gelecek yıllarda gerçekleşecek kurultaylarda daha iyi organize edilmiş bir biçimde gerçekleşmesi gerekliliği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte V. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı’nı farklı kılan niteliklerinden biri olarak IV. Eğitim Kurultayı’ndan başlamak üzere eğitimin ana elemanları olan mimarlık öğrencilerinin kurultay sürecine dahil edilmiş olması olumlu bir gelişme olarak belirtilmiştir. Çalışma gruplarında gerçekleşen tartışmalarda, bu kurultayın daha kapsamlı olması ve geleceğe yönelik hazırlanan yol haritalarının daha sağlıklı kurgulanması adına, mimarlık öğrencilerine ek olarak; mevcut sistem dahilinde eğitim alıp profesyonel yaşama henüz geçen genç meslektaşların, ilk yıllarda yaşadıkları tecrübelerin de kurultay çalışma kapsamına alınması önerilmiştir. Kurultayla ilgili yukarıda belirtilen eleştirilerin dışında yapılan sunumların değerlendirilmesine kitapçığın sonunda yer verilmiştir.

KURULTAYDAN FOTOĞRAFLAR

İNGİLİZCE ÖZETLER / ABSTRACTS

GROUP 1/01: THE FORMATION OF ARCHITECTURAL MEMORY IN HUMAN MEMORY

Comments and Suggestions for Developing Architectural Memory in North Cyprus; Focusing on Childhood Period

Ceren Boğaç, Beser Oktay Vehbi, Devrim Yücel Besim, Nilay Bilisel

Childhood period, being the first part of our lives, forms the foundations of environmental cognition and attaching meaning generation mechanism by organising emotional components with the help of architectural objects. These connections are formed by user experience of a particular space and stored on “architectural memory” of human being. Storing to the memory and recalling from memory requires the user – space experience from the early childhood period. Home, is the most important place in the first phase of an individual’s life. While home involves private and individualist features, schools are the second most important building type where the child interacts closely with his peers. The neighbourhood is the next important environment influencing the life of a child. Within this context, analysis of childhood spaces, and the process of formation of architectural memory has been examined in the axis of “home, family and living spaces”, “educational public buildings”, and “street, neighbourhood, and city”. Based on the observations in North Cyprus, some determinations and suggestions were drawn to store and preserve the architectural objects on permanent memory. The study refers to the encoded architectural phenomenon from the childhood memories and aims to deliver these encoded data to the responsible bodies (such as institutions and NGOs) for assessment and for utilisation of long term memory. As a result, it is suggested to develop a platform for public opinion and establish controlling bodies, with an aim of demanding equal, available free public space and ‘architecture and environment’. Additionally themed educational programmes should be organised while the opposition to the time and detached context image, profit based constructed spaces without identity is sustained by developing local architectural ethics legislations. Furthermore the focus of the architecture education should be developed in the line of architectural meaning.

Keywords: Space, Cultural Heritage, Architectural Memory, Childhood, North Cyprus

GROUP 1/02: THE FORMATION OF ARCHITECTURAL MEMORY IN HUMAN MEMORY

The Power, Place and Role of Public Open Spaces in The Formation of Memory: Detection and Suggestions for North Cyprus

Aliye Menteş, Selen Abbasoğlu Ermiyagil, Mustafa Cem Yardımcı

As long as there is a strong connection between the public outdoors, the physical environment, and the activities that take place in those environments, there occur the qualities that will take place in memory. In history, such examples are often seen in Cyprus and play an active role in human life. In the Cyprus scale, within the context of traditional physical, social, cultural and economic structures, different uses, socialisation and cultural interactions existed in public outdoors such as neighborhood, street, square and coastline. Nowadays, these outdoor spaces are weakened and differed and new ones emerged. In the context of the interaction between space and behavior, children playgrounds and natural parks allow healthy and sustainable public spaces in different scales. University campuses have created an opportunity to be discussed and assessed in the context of transportation, communication, population density, local and interdisciplinary global cultural infrastructure.

In this report, the power, place and role of public outdoor spaces are questioned in the formation of social memory. The economic, social and cultural participation of the design around the human being has been emphasised. In this context, it is aimed to identify through T.R.N.C samples, how and due to what factors traditional spaces are affected today and how these changes are reflected to the user. Current policy, economy, decision-making and control mechanisms indirectly or directly contribute to the change of these spaces. In this scope, practical suggestions have been tried to be developed for the future by considering these samples. Within the structure of this report, traditional characteristics of spatial objects were defined and these were described in the form of detection and suggestion. The report finalises the general suggestions and conclusion.

Keywords: Public Outdoor Spaces, Social Memory Formation, Space and Behaviour, North Cyprus, Traditions, Change

İNGİLİZCE ÖZETLER / ABSTRACTS

GROUP 2/01: ARCHITECTURE POLICIES IN HIGHER EDUCATION

Examination of 'Acceptance of Students to Architecture Education' in consideration with the Existing Laws

Nesil Baytin, Makbule Oktay

The places that people use the most in their life cycle are the built environments where the responsible person is - seems to be - known to be an architect. It is natural that these environments changes as a result of the continuous interaction with the human being, and it is as natural and inevitable as this, that the human being is influenced by them. In addition, the architectural profession, which is intertwined with construction activity, one of the most prominent human activities that harms nature, directly affects the psychological and physiological health of people in both short and long terms. This effect is not only on the individual scale, but rather responsible from the construction activities that affect the masses, increasingly leading to the massacre of nature. Although this is a slow process, both causes and consequences arise in the course of human life, so the architectural profession remains to bear the burden of the mistakes made by the individual - whether the one is an architect or not. In this context, it is clear that it is necessary and natural to have criteria in the acceptance of students to the architecture education if it is aimed to achieve respect for human being and nature and to regain the esteem of the profession. Today, in the TRNC and in the Republic of Turkey, state, foundation and private universities constitute a different alternatives for students with different criteria for university selection when the general examination within the framework of YÖK and YÖDAK laws is succeeded adequately. Naturally, these different criteria influence the choice of profession of young individual as much as the choice of university selection for their education. In other words, the young person has to choose or be forced to choose his/her profession, which will shape his/her future, with the influence of these existing criteria. Architecture profession and education require creativity, critical thinking skills and inquisitive qualities that are believed to exist and can be developed in every human being. Are the criteria of architectural profession and architecture changed by the influence of the 'globalization' process that we are in? How close are the architectural departments in TRNC and the Republic of Turkey to the changes required by these criteria? With these changes in mind, what are the acceptance criteria for architectural education? Are they enough? What should it be? are the questions arisen.

The aim of this report is to examine and evaluate the student acceptance criteria of the Architecture Departments in the TRNC and to present proposals for the future. Laws concerning higher education and their acceptance conditions in the TRNC have been examined. Examination has been realised in two main heading; 'Acceptance criteria applied to students coming from high schools and schools equivalent to high school' and 'acceptance criteria in horizontal and vertical transitions'. Following the evaluation, the proposals regarding student acceptance criteria for the departments of Architecture of TRNC were presented.

Keywords: Architecture Education, Student Acceptance Criteria, Related Laws and Regulations, Universities in TRNC.

GROUP 2/02: ARCHITECTURE POLICIES IN HIGHER EDUCATION

The Law of Admission and Exam Criteria in Architecture

Ezcan Özsoy

According to the legislation in the Turkish Republic of Northern Cyprus, the Chamber of Architects of the Union of Chambers of Cyprus Turkish Chambers of Engineers and Architects, which was established under the 12/76 Foundation Law, was given to the Chamber of Architects. He / she brings the rights, responsibilities and obligations to the person who has completed his / her education in architecture and has documented it with the necessary official documents. In order to register to the room and to start the profession, the time and curriculum of the education it has received is evaluated and the authorization criteria are determined and even if necessary, the authority to make examination regulations for professional practice and admission to the profession is given to the Board of Authorities of UCCTEA. The Authority Board prepares regulations on these subjects, which are indicated in the Law of Establishment of UCCTEA, in order to protect the rights of individuals, to regulate and improve the economic life of the country and to help the public order in every branch of engineering and architecture. Each restrictive regulation in each professional practice shall enter into force after the approval of the Council of Ministers. For this reason, the opinions and suggestions arising from the previous training congresses did not come to an end, before the Board of Authority was terminated. After this training congress, the mandatory minimum education period to be determined by consensus of all working groups, professional internship and the examination of the profession must be collected by the Architectural Authority Board. In order to ensure that the statutes that are still in the universities and / or that will be enacted by the law and which will be enacted by the law, do not prejudice the acquired professional rights, it should be ensured that the young people who will receive Architecture education before the selection and placement process of the university will be informed and accept their preferences in advance.

Keywords: Architectural Education Period, Professional Internship, Profession Acceptance, Examination Criteria

İNGİLİZCE ÖZETLER / ABSTRACTS

GROUP 2/03: ARCHITECTURE POLICIES IN HIGHER EDUCATION

A Closer Look at The Curriculum of Architectural Programmes

Tunç Karkutoğlu, Badiossadat Hassanpour

Architectural education has always been aware of its special and influential entity. Therefore, constant exposure to criticism and assessment turned to be an exigent for it. Several studies are conducted to scrutinise the content of curriculum, teaching methods, evaluation systems and many more to augment this sophisticated matrix of knowledge and skill acquisition. However, the literature is still insufficient in supporting curriculum developments. This article aims to have closer look at reality of curriculum of architecture programmes in general and throughout the review of substantial equivalent programmes by NAAB and RIBA, as major quality assurance sources, find causes of concern and accordingly propose further steps of studies towards consistent and inclusive curriculum in architecture programmes in North Cyprus.

Keywords: Accreditation, Architectural Education, Architectural Education Processes, Curriculum

GROUP 2/04: ARCHITECTURE POLICIES IN HIGHER EDUCATION

Internships and Durations: During Architecture Education and After Graduation

Rasiha Kayalar, Salih Gülercan, Kerim Paltacıgil, Neslihan Gözde Oral, Mukaddes Polay

Theoretical and practical fields are integrated in architecture education. Therefore, it is very important to respond the necessity of the period. Generally, main goal of architectural education is to train qualified professionals. It is seen that internships/summer practices are included in the architecture curriculums during the education period and must be completed successfully. Internships are the first step in the process of practical learning and professional practice in which students acquire experience in examining the practice of courses and improving practical skills during architectural education. It is seen that, internships in architecture departments in the TRNC (Turkish Republic of Northern Cyprus) are compulsory courses to complete within four year architecture education, when the curriculums are examined. There can be a possibility for architecture students to improve architecture knowledge and professional skills that cannot be taught in university when summer practices are completed efficiently. Additionally, it is observed that, internships have increased the competence of students. Thus, students may have a wider perspective on practical life. Internships/ summer practices may shed light on for career step.

Within the scope of this study, the existing internship types and durations of TRNC architecture departments which have graduates have been examined and suggestions have been made in order to contribute more to the architecture students. Architecture internships of developed countries are also examined in order to prepare a basement for those suggestions. As a result, it has been suggested that a one-year internship period may be a necessary for the architecture students to get the architect's title after the architectural education.

Keywords: Architecture Education, Internship, Qualification Exam, Developed Countries

İNGİLİZCE ÖZETLER / ABSTRACTS

GROUP 2/05: ARCHITECTURE POLICIES IN HIGHER EDUCATION

Integration And Discrimination Of Architectural Education And Working Life

Osman Göztaşı, Hülya Kolozalı

Architecture is influenced by the three main components of science, art, ethics, changes in technology and social life, ideology and the orientation in philosophy. The architect is the person who designs and manages the structures. Architecture is the art of building structures according to certain measures and rules. But it is not difficult to say that today's architecture education system is not very much in agreement with this explanation. The aim of architectural education is to develop design skills and solve design problems. Architecture should be seen as a path that leads from analysis to synthesis that solves the needs of society. The most important points to consider in the education of architecture is researching the curriculum and the lack of real practical life experiences and suggestions.

Keywords: Architectural Education, Curriculum

GROUP 3: PROFESSIONAL LIFE ARCHITECTURAL PROFESSION AND PROFESSIONAL EDUCATION POLICIES

Architecture Profession in Turkish Republic of Northern Cyprus

Erçim Uluğ, Ersan Öksüz, Ümran Duman

The space design (Architecture), which has emerged with the need of human beings' shelter since ancient times, has influenced many phenomena and has become the most important indicator of culture, finance and technology. In this context, determining the point reached in the profession of architecture in T.R.N.C., is of great importance in terms of setting targets to reach the desired point in the architectural profession. While the universe known as three-dimensional until the first half of the twentieth century is now expressed as having four real dimensions and the seven relativistic dimensions discussed, it will be appropriate to examine the situation in different dimensions.

When approaching the subject on the basis of human beings, firstly, the intention in choosing the profession of architecture (orientation through personal choice or social environment), the education received in order to learn the profession of architecture and the evaluation of a multi-medium by professionally executing the profession, will define a sincere and unique method. To summarize briefly, T.R.N.C in the architectural profession should be evaluated in accordance with three separate factors. Society, academic environment and professionals (architects) are defined as these factors.

In order to develop professional development strategies for the future, the objectives should be defined and assigned. In this respect, it is necessary to develop rational strategies that can cover the difference between ideal education and ideal architect concepts and compare with existing findings. With these strategies, it is aimed that the professional development activities of the society, academic environment and professionals are included in action plans and turn into a comprehensive movement.

Keywords: Architecture Profession, Ideal Architecture Education, Professional Development, Professionals

1. GRUP: İNSAN BELLEĞİNDE MİMARLIK HAFIZASININ OLUŞUMU

1/01

İnsan Belleğinde Mimarlık Hafızasının
Oluşum Sürecinde Çocukluk Evresi:
Kuzey Kıbrıs İçin Tespit ve Öneriler

Ceren Boğaç, Beser Oktay Vehbi, Devrim Yücel Besim, Nilay Bilsel

ÖZET

İnsanın ilk yaşam evresi olan çocukluk dönemi, mimari öğelerle tetiklenen duygu bileşenlerini örgütleyerek, çevreye dair anlamlı bağlantılar kurma sürecinin temelini oluşturmaktadır. Bu bağlantılar bellekte “mimarlık hafızası” oluşumu için zihnine yerleşen mekân deneyimleri üzerinden şekillenir. Erken çocukluk döneminde, mekân ile kurulan ilişkilerle başlayan mimarlık hafızasının kodlanması, ‘bellekte saklanma (depolanma) ve çağırılma (hatırlanma)’ aşamaları için gereken deneyimleri oluşturmaktadır. Çocukluğun geçtiği en önemli mekân, yuva olarak kabul ettiği evdir. Ev, özel ve bireysel özellikler içerirken; çocuğun yaşattığı ve toplumun diğer bireyleri ile yakın ilişkiye girdiği ikinci önemli yapı türü ise okuldur. Çocuğun yaşadığı mahallesi ve çevresi ise onu etkileyen diğer bir ortamdır. Bu çalışmada, çocukluk döneminde başlayan mimarlık hafızasının oluşum süreci; “Ev, aile ve yaşam alanları”, “Eğitim yapıları” ve “Sokak, mahalle ve kent” ölçeklerinde ele alınmış; gözlemler ışığında Kuzey Kıbrıs’ta bu mekânlar üzerinde tespitler yapılmıştır. Saptamalar sonunda, mimarlık nesnesinin kalıcı belleğe doğru yerleşmesi ve bu bilgilerin sürdürülebilirliği açısından Kuzey Kıbrıs için öneriler geliştirilmiştir. Çalışmada, vurgulanan tespit ve önerilerin çocukluk döneminde bellekte kodlanan mimari öğelerin anlamlandırılarak uzun süreli hafızada yer edinebilmesi için değerlendirilmek üzere sorumlu kurum, kuruluş ve örgütlere iletilmesi amaçlanmaktadır. Sonuç olarak, kültürel mirasın korunması için kamuoyu ve denetim mekânizmaları oluşturma; eşitlikçi, herkesin kullanımına uygun ve özgürlükçü kamusal alan talep ve teşvik etme; çocuklara yönelik ‘mimarlık ve çevre’ temalı eğitim programları düzenleme ve zaman ve bağlamdan kopuk imgelerle, işverenin kâr amaçlı taleplerine teslim olarak üretilen kimliksiz mekânlara karşı ülkesel mimarlık etiği yasaları oluşturma konularında ortak politikalar oluşturulmalıdır. Ayrıca mimarlık eğitiminin odak noktası da mimari anlam olarak geliştirilmelidir.

Anahtar kelimeler: Mekân, Kültürel Miras, Mimarlık Hafızası, Çocukluk Dönemi, Kuzey Kıbrıs

1. MİMARLIK VE HAFIZA PARADİGMASI

“Çocukların yaşadıkları mekâna, çevreye ve kente yönelik farkındalığını sağlamak, mimarlık kültürü ile çocuk kültürünü yaşam içerisinde buluşturmak, sadece bugüne değil, geleceğin mekânlarına, yaşanabilir sağlıklı kentler oluşturmaya yönelik geleceğimize yazılmış bir mektuptur”. (ARCHILD, Uluslararası Mimarlık ve Çocuk Kongresi, 2009)

Mimarlık, tarih boyunca değişen toplum yapısı, politika ve iktidar ekseninde farklı şekillerde tanımlanmış ve algılanmıştır. Bu tanım ve algılar yıllar içerisinde mimarlığın, Lefebvre’nin (1991) mekân üretme süreçlerinde bahsettiği üçlü diyalektik olan “tasarlanan mekân (mekân temsilleri), algılanan mekân (temsili mekân) ve yaşayan mekân (mekânsal pratik)” praxisini etkilemiş ve böylelikle kolektif belleklerde farklı mimarlık hafızaları oluşmuştur.

Antik çağlardan endüstri devrimine varıncaya kadar, mimarlık toplum ile iletişime geçmek için, simgelerden oluşan kendi dil öğelerini kullanmıştır. Bronz çağında İngiltere’de inşa edilen Stonehenge yaşam ve ölüm arasındaki bağlantıyı, Mısır piramitleri sonsuz yaşama yükselişi, Atina’daki Parthenon ve Roma’daki Pantheon tapınakları ise onları inşa eden toplumun ideolojik yapı ve inanç sistemlerini, kompleks imgelerle donatılmış mimari öğeler ile temsil etmiştir (Sennett, 1996). Benzer şekilde Orta Çağ (Gotik), Rönesans, Barok ve Aydınlanma Çağı’na varıncaya kadar mimarlık, düşünce ve algı nesneleri üreterek, çoğu zaman işlevsel görevinden çok, o zamanki toplumun belleğine dizgilenen anlamlı bir hikâye anlatma aracı olarak varlığını sürdürmüştür. Sadece tapınak ve kamu binalarında değil, konutlarda da mimari öğelerle anlatılan bu hikayeler, insan belleğinde anlamlandırılarak sınıflandırılmıştır. Bir mimari yapının bellekte kodlanarak uzun yıllar varlığını koruyan bir hafızaya dönüşmesi ise, içinden çıktığı toplumun değer ve duygu sistemiyle örtüşen simgesel öğelerden meydana geldiği sürece olmuştur. Bu simgelerden bazıları

zaman içinde dönüşmüş, bazılarının anlamları ise daha da güçlenmiştir. Örneğin bir dini yapı inşa edildiği zaman içerisinde belirli bir inanç sistemini simgelerken, zaman içinde tüm bir kentin simgesi haline dönüşebilmiş ve her iki bellekte de anlamını sürdürmeye devam etmiştir.

Endüstri Devrimi sonrası ortaya çıkan Modern Mimarlık Hareketi, mimarlığı, toplumu dönüştürme aracı olarak ele almış ve biçimi yalınlaştırarak, yeni yapım malzeme ve teknikleriyle, geçmişin simgesel değerlerinin reddi üzerinden yeni bir pratik ve algı inşa etmeye koyulmuştur. Sosyal sorunların, biçimin takip ettiği işlevsellikle çözülebileceği yanılgısıyla, toplumun günlük yaşamındaki faaliyetlerini standart geometrilere indirgemeye çalışan bu hareket, mimarlık tarihinin en büyük kırılma noktalarından biri olmuştur. Tarihsel, yerel ve kültürel öğeleri reddeden bu mimari anlayış, 1960’lı yıllardan itibaren eleştirilmeye başlanmış ve mimarlığın dönüştürme değil; bir iletişim aracı olarak yorumlanması gerektiği, sosyal ve psikolojik olanaklarla insana hissettirdiği duygular üzerinden anlam ve hafızaya dönüşebildiği vurgulanmıştır.

Modern Mimarlık Hareketi’nin hatalarından ders çıkartmaya çalışarak dönüşen 21. yüzyıl mimarlığına bakıldığı zaman ise, yeni düzen oluşturma repertuarlarıyla standart yaşam biçimleri değil, insan hafızasında kalıcı bir yer edinebilecek yeni hikâyeler yaratmanın ön plana çıktığı görülmektedir. Ne yazık ki, mimarinin düşünce üretme ve tasarlama idealine karşın, günümüzde iktidar ve sermayenin gücüne kayan mimarlık zemini, arz ve talebi karşılamaya teslim olan mimari pratikle metalaşarak, toplumsal ve kültürel değerlerden uzaklaşmıştır. Bu da mimarlık algısının insan belleğinde “kodlama, kaydetme ve hatırlama” süreçlerinden oluşan hafızasını bulanıklaştırmaktadır.

2. ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE KARMAŞIKLAŞAN MİMARLIK HAFIZASI

Algılama, anlamla birlikte gelişen bir süreç olduğu için, insan hafızasında ancak ona anlamlı gelen şeyler varlığını

sürdürebilmektedir. Erken çocukluk döneminde başlayan mekân ile kurulan ilişki ve edinilen deneyimler, bağlam ve mimari öğelerin toplumsal anlamlarının fark edilmesi, mimarlık hafızasını kodlama sürecini harekete geçirmektedir. Hafıza, algı sistemiyle birebir ilişki içinde olduğu kadar; zaman ve mekâna da bağlıdır, çünkü insan belleğinde çağrılan (hatırlanan) her şey, belirli bir zamanda ve belirli bir mekânda gerçekleşir. Çelişkili uyarıcılarla değişkenlik kazanan bu kodlar, örneğin iktidar hegemonyası ile yok edilen konutlar, parçalanarak soyut mekânlara dönüştürülen kamusal alanlar, mimarlığı, satın alınacak objeler üreten piyasa mekanizması veya kendi ontolojisine her daim muhalif bir uygulama aracına dönüştüren politikalar, mimari nesneleri, bellekte saklanma (depolanma) ve çağırılma (hatırlanma) aşamalarına geçmeden silmeye başlamıştır.

İnsanın ilk yaşam evresi olan çocukluğunun geçtiği en önemli mekânı evidir. Evin düzeni, yapısı, büyüklüğü, içeriği, dış mekânla kurduğu ilişkisi; çocuğun duysal, bilişsel ve toplumsal gelişmesinde doğrudan ya da dolaylı etkilidir (Özak, 2008). Yapılan araştırmalarda, çocuğun ideal evini anlattığı resimlemelerde, korunma, uyuma, beslenme gibi temel ihtiyaçlarının yanında mutlaka “oyun oynama” eyleminin bir gereç olarak yer aldığı ortaya konmuştur (Barbey 1974; Koç 1999). Dolayısıyla özellikle okul öncesi çocukların günlük yaşamlarını sürdürdükleri konutun, fiziksel özellikleri yanında oyun eylemini gerçekleştirdiği yakın çevresinin tasarımı da çocukların sağlıklı gelişimi ve belleklerini oluşturmaları için önemlidir.

Ev, özel ve bireysel özellikler içerirken; çocuğun yaşlıları ve toplumun diğer bireyleri ile yakın ilişkiye girdiği ikinci önemli yapı türü ise okuludur. Eğitim amacıyla günün büyük kısmını geçirdiği okulundaki sınıfın büyüklüğü, rengi, aydınlığı, manzarası vb. nitelikleri belleğine kodlar ve daha sonraki yaşamında hafızasında taşıdığı bir sınıf tipi oluşur. Ayrıca okul bahçesi ve burada yer alan oyuncaklar, donatı elemanları, peyzaj elemanları da belleğine yerleşir (Davis 1999; Sebba 1991).

Ev ve okul yapılarından sonra çocuğun yaşadığı mahallesi de onu çevreleyen ve doğrudan etkileyen bir ortamdır. Mahallede büyüyen bir çocuğun açık alanlarla olan ilişkisinin daha fazla olduğu bilinmektedir. Ancak günümüzde kentleşme süreci ve değişen toplumsal yapıyla birlikte özellikle büyük kentlerde mahalle kavramı değişmekte, yerine site kavramı yerleşmektedir. Çocuklar, rahat davranamadıkları ve kısıtlandıkları bir yapı yerine; dış mekânlarda oyun oynamayı tercih etmekte (Özak, 2008); avlu, bahçe, kapı eşikleri, kaldırım, konut merdivenleri gibi programlanmamış yerlerde bir araya gelmeyi ve oyun oynamayı tercih etmektedirler (Yılmaz, 2005). Bu tercih, kentsel ölçekte çocukların oyun oynayabildiği tüm alanların önemini belirtmekle birlikte, sadece kurgulanan çocuk oyun alanları veya parkların değil; oyunu kurmaya ve sürdürmeye elverişli her türlü kentsel mekânın kıymetli olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla çocuk oyun alanlarının sınırlarının net olması, bakımlı, güvenli, temiz olması ve yeşillendirilmesi yeterli değildir; diğer kentsel alanların da aynı duyarlılıkta düzenlenmesi ve sürdürülebilirliklerinin sağlanması gereklidir (Başaran, 2010). Çocukların oyun oynadıkları alanları sarmalayan binaların cephe karakterlerini oluşturan mimari öğelerin uyumu, bu alanların net ve anlaşılır bir mekânsal ve sosyal kimliğe sahip olmasını sağlayacaktır.

Bu bağlamda, çocukluk mekânlarının analizi ve bu dönemde başlayan mimarlık hafızasının oluşum süreci, aşağıda belirtilen gruplamalar ekseninde incelenmiştir:

- Ev, aile ve yaşam alanları

- Eğitim yapıları ve çevreleri

- Sokak, mahalle ve kent

Ev, okul, sokak, mahalle ve kent ölçeklerinde yapılan mimari öğelerin kodlanma süreçlerine yönelik tartışmalarda, çocukluk döneminde yanlış algılanan ve deneyimlenen mimarlık nesnelerinin, nerede ve nasıl muğlaklaşmaya başladığına yönelik, Kuzey Kıbrıs özelinde tespitlerde bulunulmuştur. Bu tespitleri takiben, mimarlık nesnesinin kalıcı belleğe

doğru yerleşerek uzun süreli hafızaya dönüşebilmesi için öneriler geliştirilmiştir.

2.1. Ev, Aile ve Yaşam Alanlarında Mimarlık Hafızasının Kodlanma Sürecine Yönelik Tespit ve Öneriler

Çocuk ve mekân arasındaki iki yönlü sıkı ilişki üzerine birçok çalışma ve tartışma bulunmaktadır. Çevremizde çocukların yoğun kullandığı yapılara ve yapılar içinde bulunan çocuklara özgün mekânlara ilgi de ihtiyaç da giderek artmaktadır. Mimari mekânların çocukların şimdiki ve gelecekteki mutluluğunu etkilediği gerçeğiyle (Tanner, 2009) bu tür mekânların tasarımı da giderek önem kazanmaktadır.

Çocuklukta başlayan mekânsal aidiyetin gelişmesi bireylerin mekânlarda hissettikleri olumlu duygularla ilişkilidir. Çocukluk dönemindeki deneyimlerin zenginliği ile oluşan mimari belleğin zenginliği arasında paralellik vardır. Bireyin hatırladıklarının ne kadarının mekânsal olduğu, mekânın akılda kalan yönlerinin neler olduğu üzerine kurulan bir model çerçevesinde, bireyin yaşamında önemli yer tutan çocukluğunun geçtiği “ev” üzerinden değerlendirme yapılan çalışmada, mekânsal verilerin daha çok toplandığı ortaya çıkarılmıştır (Özak ve Gökmen, 2009).

Çocuk, eviyle başladığı ilk mekânsal deneyimini daha sonraki yaşamına taşır. Geçmişini hatırlamakta zorluk çeken bireylerin geleceğe yönelik yaratıcı senaryolar oluşturmaları zorlaşmaktadır. Büyüdükçe bellek zayıfladığından hayal gücü de eski rengini kaybetmeye başlamaktadır (Url1). Bu bağlamda çocukluk döneminde belleğimize kaydettiğimiz mekânların geleceğimizi tasarlamada önemli olduğu ortadadır.

Oysa günümüzde geleneksel yaşam biçiminde var olan değerlerin yitirilmesi, komşuluk ilişkilerine fırsat veren iç bahçe, avlu, kapı önleri, vb. mekânların yok olmaya başlaması, sokak dokusunun yöreye ait özgünlüğünün yitirilmesi, iklimsel verilerin tasarıma yansımından uzaklaşılması gibi yaşadığımız durumlar, tekdüze konutların oluşmasına, mahalle kavramının yitirilmesine

ve özgün olmayan kamusal alanların gelişmesine neden olmaktadır. Bu tür çevreler ise çocukların belleklerinde farklı mekânlar üretmelerine engel olmaktadır (Özak, 2008).

- Kuzey Kıbrıs'ta son yıllarda ekonomik, sosyal ve politik gelişmelerle tasarlanan konut çevrelerinin, geleneksellikten uzak, iklimsel ve kültürel değerleri göz ardı eden nitelikte olması kaygı vericidir. Çocuklukta belleğe kodlanan geleneksel konut mimari özelliklerinin (avlulu, bahçeli, yerel malzeme ile üretilmiş) yeni tasarlanan konutların tasarımlarına aktarılması çevreye uygun, daha kaliteli tasarımların üretilmesini sağlayacaktır.

- Kuzey Kıbrıs'taki geleneksel konutların sahip oldukları avlu veya bahçeler; doğaya yakın olma, buluşma, yemek yeme, üretme mekânı olarak kullanılırken, yeni konutların yüksek katlı apartman blokları olarak tasarlanması, bu geleneksel yaşam tarzını ve mekân deneyimini gelecek kuşaklara aktarma olanağını engellemektedir. Bu tür çok katlı yapılar arasında bırakılan boşluklar, günışığından yararlanmada ve fiziksel çevre standartlarını oluşturmada yetersiz kalmaktadır. Ayrıca bu gelişmeler, yerel mimaride var olan değerlerin, bundan sonra tasarlanacak yeni konut çevrelerinde göz ardı edilebileceğinin göstergesidir. Oysa, belleğin bireysel ve sosyal yapısının yanında yönlendirici özelliğinden faydalanılarak, geleneksel konutların sahip olduğu değerleri yeni tasarımlara aktarma gerekliliği ortadadır. Bu bağlamda, çocuk, yapı ve kent ölçekleri arasındaki sağlıklı ilişkiler açısından, bu yeni yapılaşma biçimi de sorgulanmalıdır.

- Kuzey Kıbrıs'ta gözlenen başka bir sorun, nüfus yapısındaki hızlı değişim ve bu değişimle birlikte oluşan yeni çevreler veya mevcut çevrelerdeki farklılaşmadır. Bu çevrelerde yaşayan çocukların mimari algı ve bellek oluşumları da diğer önemli konudur. Örneğin dar gelirli ailelerin yaşadığı bölgelerdeki çocukların konut algısı yıkık, çürük ve tehlikeli olurken; üst gelir grubuna ait ailelerin çocukları yaşadıkları evleri lüks, geniş ve temiz olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, çocukların sadece yaşadıkları konut ve yakın çevresini bilmesi yeterli değildir. Kentin farklı

Şekil 1: Zeytinlik'teki müstakil bir villanın bahçesinde oynayan çocuklar (Yücel Besim, 2012)

Şekil 2: Lefkoşa Surlarında bir kafede oynayan Suriye göçmeni çocuklar (Yücel Besim, 2017)

yerlerindeki yaşam biçimlerini öğrenmeleri, deneyimlemeleri ve sahiplenmeleri gerekir (Şekil 1 ve 2).

- Günümüz konutlarında çocuk odaları birer müze oda gibi düzenlenmekte ve dağıtılmayan, karıştırılmayan, kirletilmeyen mekânlar olarak kullanılmaları beklenmektedir. Kuzey Kıbrıs'ta da gözlenebilen bu durumda çocuk, rahatça oyun oynayacağı, yeni oyunlar yaratabileceği veya kardeşleri ve arkadaşlarıyla paylaşacağı mekânlar yerine, ebeveynlerinin baskısıyla

istediği gibi kullanamadığı ve kendine ait hissetmediği mekânları hatırlamaktadır. Oysa çocukların benimsedikleri ve aile bireyleriyle birlikte uzun vakit geçirdikleri mekânlarda kendilerini daha mutlu, konforlu ve güvende hissettikleri ortaya konmuştur (Barbey, 1974; Koç, 1999).

- Bir başka problem ise, TV, bilgisayar ve internet bağımlılığından kaynaklı hem çocuklar hem de ebeveynler arasındaki iletişim sorunlarıdır. Konut içinde yer alan bu teknolojik olanaklar, kullanım

biçimlerini, mekân ile kurulan ilişkiyi ve en önemlisi de aile bireyleri arasındaki bağları olumsuz etkilemektedir. Sağlıklı bir belleğin oluşumunu yavaşlatan bu durum, dış mekân kullanımının artmasına ve kamusal ortak alanların gerekliliğine işaret etmektedir.

2.2 Eğitim Yapıları ve Çevrelerinde Mimarlık Hafızasının Kodlanma Sürecine Yönelik Tespit ve Öneriler

Çocuğun okuldaki sınıfı, içerisindeki donatı elemanları ve oyun alanlarıyla olan ilişkisi ve deneyimi, diğer mekânlarla geçirdiği zamandan ve edindiği deneyimden daha fazladır. O nedenle, çocukluk döneminde en çok gördüğü, kullandığı ve deneyimlediği mekân, çocuk belleğinde referans olarak kalmakta ve bu referanslar üzerinden diğer mekânları karşılaştırma, benzetme, ilişkilendirmesine yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda, okul yapısının, eğitim mekânlarının ve yakın çevresinin çocukluk döneminde gelişen mimarlık hafızası için belirleyici özelliği vardır.

- Kuzey Kıbrıs'ta devlete ait okul yapılarının tasarımları tip projelerdir. Yere özgü olma, bir temayı yansıtmaya gibi nitelikleri bulunmamaktadır (Bilsel, 2017). Özel okul yapıları da farklı durumda değildir. Formal eğitim basamaklarının gerçekleştiği (okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve

hatta üniversitelerin) yapıların standartları denetlenirken mimari tasarım nitelikleri de değerlendirilmelidir. Yeni eğitim yapılarının tasarımı ve mevcutların iyileştirilmesi için mimari yarışmalar düzenlenmeli; bu konuda özel okullar da teşvik edilmelidir (Şekil 3 ve 4).

- Yine devlete ait eğitim yapılarının birçoğunun fiziksel (konfor ve hijyen gibi) ve teknik yetersizlikleri vardır. Sınıfların giderek kalabalık olması, bu sorunları daha da ciddileştirmektedir. İnsan varlığının temel ihtiyaçlarının giderilmediği mekân ve koşullarda mimari algının gelişmesi mümkün değildir (Şekil 5). KKTC Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu ortamları acilen düzeltmesi; Bayındırlık, Çevre, Sağlık Bakanlıkları ile iletişim içinde çözüm üretmesi gerekmektedir. Bakanlığın misyonu içinde bulunan "estetik duyguları daha gelişmiş; sosyal ve kültürel kalkınmayı sağlamayı ve kültürel mirası korumayı ilke edinmiş genç bir neslin yetişmesi" amacının sağlanması için tüm olanaklar zorlamalıdır (Uzunoğlu, ve diğerleri, 2016).

- KKTC Millî Eğitim Bakanlığı, sadece okul yapıları için değil, yakın çevresinin düzenlenmesinde etkin rol almalı; KTMMOB Mimarlar Odası ile işbirliğine başvurulmalıdır. Eğitim yapılarının çevrelerindeki kullanım biçimleri (örneğin gece kulüpleri arasında

Şekil 3: Lefkoşa'daki özel bir ilkokulun bahçesi (Yücel Besim, 2012)

Şekil 4: Lefkoşa'daki Şehit Ertuğrul İlkokulunun bahçesi (Yücel Besim, 2009)

Şekil 5: Büyükkonuk İlkokulu'ndaki bir sınıf (Yücel Besim, 2015)

kalan okullar) ve ölçekleri (örneğin Hala Sultan Koleji ve çevresi) çocukların belleğinde yaratılmak istenen değerlere göre yeniden gözden geçirilmeli ve gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

- Kuzey Kıbrıs'taki okullarda sınıfların dışında yaratıcılığı destekleyen ve sanatsal aktivitelerin gerçekleşebildiği atölyeler eksiktir. Bu konuda mevcut yapılara eklemeler yapılamıyorsa, kentin farklı yerlerindeki ortak mekânların kullanımı teşvik edilmelidir. Ülkemizde sayıları giderek artan üniversitelerden faydalanmak üzere iş birlikleri yapılmalıdır.

- Kuzey Kıbrıs'taki birçok okulun bahçesi ve oyun alanları peyzaj tasarımı açısından yetersiz ve iklimin olanak tanımalarına rağmen çocuğun yaratıcılığını geliştirmeye izin vermeyen yapıdadır (Bilsel, 2017). Oysa bu tür mekânlar, çocukların oyun kurgulayabileceği, hatta üretebileceği nitelikte olmalı; doğal peyzaj öğeleriyle zenginleştirilmelidir (Şekil 6 ve 7).

- Kuzey Kıbrıs'ta yaşanan önemli başka bir sorun trafik yoğunluğu ve bundan kaynaklı okul çevrelerindeki güvenlik sorunudur. Yeni yapılacak okulların konumları belirlenirken,

Şekil 6: Lapta İlkokulu (Yücel Besim, 2008)

Şekil 7: Köşklüçiftlik bölgesi, Şehit Tuncer İlkokulu arkası (Yücel Besim, 2008)

Karayolları Dairesi ve teknik odaların komiteleri tarafından alınan ortak kararlar sonucunda planlanmalıdır. Ayrıca mevcut okulların etrafında da gerekli düzenlemeler yapılmalı; yol güzergâhları estetik açıdan iyileştirilmeli ve düzenli olarak denetlenmelidir.

2.3 Sokak, Mahalle ve Kent Ölçeklerinde Mimarlık Hafızasının Kodlanma Sürecine Yönelik Tespit ve Öneriler

Çocuğun gelişim sürecinin gerçekleştiği ve mimarlık hafızasının kodlandığı önemli

bir diğer mekân türü "oyun mekânları"dır. Çocuklar için evin içinde, bahçede, sokakta ve mahalle gibi farklı ölçekteki mekânlarda gerçekleşebilen oyun oynama eylemi, mekânların deneyimlenmesi açısından önemlidir. Çocuğun hayal gücünü tetikleyen oyun ve bu oyunların gerçekleştiği yerler, kişinin hayatında diğer yaşlıları ve komşularıyla paylaştığı anılarını oluşturur (Özak ve Gökmen, 2009). Ayrıca kentin toplanma alanlarında (sokak, meydan, tören yeri, bayram alanı vb.) yapılan kutlama, anma ve geleneksel yaşama ait faaliyetler aracılığıyla bu mekânlar çocuğun belleğinde yer edinir.

Aslında belleğe yerleşen tek değer sadece yapı, mimari öğeler ve kentsel mekânlara ait fiziksel nitelikler değil; aynı zamanda topluma ait sosyal, kültürel ve politik değerlerdir.

- Kuzey Kıbrıs'ta kentsel mekânlarda hatırlanması istenenler net olmamakla birlikte, her kurum bağlı olduğu otoriteye göre farklı bir yaklaşım sergilemektedir. Sokak ve okul isimlerinin değiştirilerek, mekânlara politik anlamlar yükleme isteği bu duruma bir örnektir (Bilsel, 2017). Oysa çocukluk mekânları insan yaşamında önemli izler bıraktığı için, bellekte yer edinen bu mekânların zaman içinde dönüştürülmesi, mimarlık hafızasını zedelemektedir. Özellikle bunların farkını irdeleyebilecek yetide olmayan çocukların görgüleri sağlıklı oluşmamaktadır. Hem anlam karmaşasına hem de görsel kirliliğe sebep olan bu tür düzenlemeler her türlü politik ve rant odaklı beklentilerin ötesinde gerçekleştirilmelidir.

- Kuzey Kıbrıs'ta farklı sosyo-ekonomik yapıya sahip ailelerin yerleştiği bölgeler vardır. Bunlardan biri başkent Lefkoşa'daki Surlarıçi bölgesidir. Fiziksel olarak köhnemiş ve çevre kirliliği yaşanan bu alanda güvenlik nedeni ile evlerinin önünde oyun oynayabilen çocukların etraflarıyla kurdukları ilişkileri kısıtlıdır (Veitch vd, 2006). O nedenle fiziksel çevre, belleklerine tam anlamıyla (nirenge – landmark- noktaları vb.) yerleşmemiştir. Bu gibi bölgelerde iyileştirme çalışmalarının artırılması gerekmektedir.

- Rekreasyon alanları olarak "Asmaaltı" gibi, gelenek ve kent kültürü zenginliği içindeki sosyal ilişkileri sürekli kılacak mekânları yaşatmak çok önemlidir. Bunun yanında, çocukların toplanma ve birlikte zaman geçirme eylemlerini gerçekleştirdiği mekânlar olan spor alanlarının mahalle planlamalarında unutulmaması gerekmektedir.

- Kültür aktarımının etkin rol oynadığı bir diğer yapı türü kuşkusuz müzelerdir. Aktif ve erişilebilir bir kent müzesinin çocukluk döneminde oluşturacağı hafıza; içinde bulunduğu çevreyi tanımak, toplumsal süreçlere tanıklık etmek ve fiziki çevrenin tarihsel dönüşümünü anlamlandırmak için faydalı olmakla kalmayıp o hafızayı aynı zamanda bir mekân ile bütünleşmesine

yol açar. Kuzey Kıbrıs'ta toplumsal belleğin kayda alındığı ve paylaşıldığı merkezlerin sayısı yeterli değildir. Bir kent müzesinin ve çağdaş sanatlar müzesinin yokluğu halen tartışılmaktadır. Bu konuda en büyük görev sayıları giderek artan üniversitelere düşmektedir.

- Kuzey Kıbrıs'ta okuma eyleminin mekân ile bütünleştiği kamusal alan ve yapılar yeterince bulunmamaktadır. Bu bağlamda bireye okuma alışkanlığı kazandırmak açısından büyük önem taşıyan nitelikli kütüphaneler sadece okulların içindekilerle sınırlandırılmamalı; kent ve/veya çocuk kütüphanelerinin oluşturulmasına öncelik verilmelidir.

- Kentin tarihsel süreçteki yaşamsal dokusunun yansıtıldığı projeler hem yerel hem de çağdaş alanda yapılan mimari çalışmalar sergilenmekte; ancak bunlar çocukların ilgisini çekecek şekilde olmamakta ve formel eğitimle ilişkilendirilememektedir. Hem bu tür etkinliklerin niteliği açısından hem de kent içindeki sergileme mekânlarında çocukların varlığını teşvik edici öneriler geliştirilmelidir.

- Çevremizdeki yeni yapılaşmaların yabancı ve kişisiz mimarileri, tekdüze apartmanlaşmanın egemenliği, yeni yerleşim bölgelerindeki karaktersiz dokular vb. kimliksiz kentleşmeye ve de geleneksel mimarinin turistikleşmesine izin verilmemelidir. KTMMOB önderliğinde kurulacak olan bir mimarlık merkezi bu konuda çözümler üretebilecektir.

- Kentlerdeki nirenge noktaları çocukların yön belirleme ve bulundukları konumları algılamalarında önemli rol oynamaktadır. Kentlerde bu amaca uygun fiziksel çevrede nirenge noktası olabilecek tasarımı, şekli ve yüksekliği ile dikkat çekici uygun nitelikte binalar, anıtlar veya peyzaj elemanları (donatı veya bitkiler) kullanılması gereklidir. Kuzey Kıbrıs'ta birçok anıt bulunmasına rağmen, bunların erişilebilirlikleri, algılanmaları ve kullanımları üzerine; özellikle çocuklar tarafından deneyimlenebilmeleri üzerine çalışmalar geliştirilmelidir (Yücel Besim ve Kaşif, 2017) (Şekil 8).

Şekil 8: Lefkoşa Şehitler Anıtı önündeki bir kutlama (Yücel Besim, 2014)

Şekil 8: Lefkoşa Şehitler Anıtı önündeki bir kutlama (Yücel Besim, 2014)

- Kent içinde bulunan oyun alanları çocukların oldukça uzun zaman geçirdikleri yerlerdir. Okullarda olduğu gibi mahallerde bulunan park ve oyun alanlarının bakımsızlığı, çocukların bu noktaları belleklerine kaydetmemesi veya bu olumsuz durum ile kodlaması anlamına gelmektedir. Kuzey Kıbrıs'ta bu alanların kurgusunda yerel mimariye ve kültüre ait unsurlar bulunmamakta, hazır yapı elemanı ve malzemeler tercih edilmektedir (Yücel Besim, 2008). Yeni alanlar için yarışmalar düzenlenmeli; mevcutlar için yenilikler yapılmalıdır. Engelsiz ve keşfetmeye olanak sunacak şekilde, herkesin kullanımına yönelik tasarlanması ve bu anlayışın ülkesel mimari pratikle tavizsiz bir şekilde desteklenmesi önemlidir (Şekil 9).

- Günümüzde Kuzey Kıbrıs'ta gerçekleşen kent içi etkinliklerin sayısı artmakta ve bu etkinliklerde çocuklara öncelik verilmektedir. Örneğin festivallerde, fuar ya da panayırlarda eğlence ağırlıklı (yüz boyama, dans etme gibi) aktiviteler çoğunlukta da olsa, sanat ve üretim odaklı ya da çevre duyarlılığını arttırıcı etkinlikler de yer almaktadır. Fakat bu etkinlikler birbiriyle ilişkisiz, belli bir gruba yönelik ya da yetersiz katılımlarla gerçekleşmektedir. Olumlu olan bu tür etkinliklerin üst bir yönetimle ele alınması

gerekmektedir.

3. SONUÇ

Tarih boyunca mimarlık, bir var oluş aracı olarak kullanılmış; anlamlandırabildikleri, sosyal ve tarihi süreçlerinden izler taşıyan ve iletişime geçtikleri anda kendilerine bir duygu tattıran mimarlığı hafızalarına yerleştirebilmişlerdir. Norberg-Schulz (1971) bu durumu insanlığın var oluş serüveni boyunca varlığını meşrulaştırabileceği mekânlar yaratma eğiliminden kaynaklandığını ileri sürmektedir. Mekân deneyimi insanın dünyaya geldiği ilk andan itibaren çoğalttığı eylemler sonucu oluşan çok aşamalı bir süreçtir. Yetişkinlikteki bilişsel olgunluğa bireyi hazırlayan çocukluk dönemi, mimari öğelerle tetiklenen duygu bileşenlerini örgütleyerek, çevreye dair anlamlı bağlantılar kurma sürecinin temelini oluşturur. Bu bağlantılar bellekte "mimarlık hafızası" oluşumu için zihnine yerleşen mekân deneyimleri üzerinden şekillenir. Bu nedenledir ki çocukların anlamlandırabileceği ve doğru algılayacağı mekânlar kurgulamak mimarın öncelikli sorumluluklarından biri olmalıdır.

Çocukluk döneminde bellekte kodlanan mimari öğelerin anlamlandırılarak uzun süreli hafızada yer edinebilmesi için sadece Mimarlar Odasının değil, Öğretmenler Sendikası, Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Çevre

Şekil 9: Gönyeli bölgesindeki bir çocuk parkı (Yücel Besim, 2007)

Dairesi gibi kurum ve sivil toplum örgütlerinin, aşağıda sıralanmış konularda ortak politikalar geliştirmesi önemlidir. Bu önemli konu başlıkları şöyledir:

- Kültürel mirasın korunması için kamuoyu ve denetim mekanizmaları oluşturma,
- Eşitlikçi, herkesin kullanımına uygun ve özgürlükçü kamusal alan talep ve teşvik etme,
- Çocuklara yönelik 'mimarlık ve çevre' temalı eğitim programları düzenleme,
- Zaman ve ortamdaki kopuk imgelerle, 'işverenin kâr amaçlı taleplerine teslim olarak üretilen kimliksiz mekânlara karşı ülkesel 'mimarlık etiği' yasaları oluşturma.

Kültürel mirasın sürdürülebilirliği için koruma politikalarının geliştirilmesinde temel aktörlerden biri olarak çocukların da sürece dahil edilerek, konu hakkındaki farkındalıklarının artırılması önemlidir. Çocukların kültürel miras alanlarını deneyimlemeleri, geleneksel yapı bileşenlerini ve tarihi süreçlerini yerinde öğrenmeleri ve kültürel belleğin aktarılması için, yeniden işlevlendirilmiş geleneksel ve tarihi yapıların öncelikli kullanıcıları "çocuklar" olmalıdır.

Eşitlikçi, herkesin kullanımına uygun ve özgürlükçü kamusal alanlara sahip olabilmek

için atılması gereken adımlardan biri, mimarlık mesleğini iktidar değil; insan odaklı bir zemine çekme mücadelesini başlatmaktır. Bu başlangıç ise ilk olarak eğitim programlarının düzenlenmesiyle mümkündür. Okul öncesi eğitimden itibaren eğitim programlarına 'insan hakları', 'düşünce ve ifade özgürlüğü', 'barınma hakkı ve kentli hakkı', 'kültürel miras', 'evrensel tasarım ilkeleri' dersleri konarak, mimarlığın toplumsal bir değer ve ürün olduğu kavramı çocuğun belleğine yerleştirilmelidir. Mimari anlam, çevresel etik ve toplumsal sorumluluk konuları, ilk ve orta öğretim dönemlerinde tartışmaya başlanmalı; ilkeli meslek insanı yetiştirmeyi hedefleyen mimarlık eğitim kurumlarının müfredatlarının odak noktasını ise "mimari anlam" oluşturmalıdır.

Kaynaklar:

ARCHILD – Uluslararası Mimarlık ve Çocuk Kongresi, International Congress Architecture and Children (2009), Ankara, 18-21 Kasım.

Barbey, F. (1974). Childhood Society, Environment Interaction; Evaluations and Applications, State of the Art in Environmental Design, EDRA 5.

Başaran, A. U. (2010). Çanakkale Çocuk Oyun Alanları, Çanakkale Kent Konseyi Yayınları 22, Çanakkale.

Bilsel, N. (2017). Turkish Cypriot Public School Architecture from 1987 to 2000: The Socio-political and Educational Reflections. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa.

Koç, F. (1999). Çocuk ve Mekân. Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Norberg - Schulz, C. (1971). Existence, Space and Architecture. New York: Praeger Publishers Inc.

Lefebvre, H. (1991). The Production of Space (translated by Donald Nicholson Smith), Oxford, OX, UK: Cambridge, Mass.; USA: Blackwell.

Özak, N. Ö. (2008). Bellek ve Mimarlık İlişkisi Kalıcı Bellekte Mekânsal Öğeler. Yayınlanmamış Doktora Tezi İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,, İstanbul, Türkiye.

Özak, N. Ö., Gökmen, G. P. (2009). Bellek ve Mekân İlişkisi Üzerine Bir Model Önerisi. ITU Dergisi/a Mimarlık, Planlama, Tasarım, 8 (2): 145-155.

Sebba, R. (1991). 'The Landscapes of Childhood: The Reflection of Childhood's Environment in Adult Memories and in Children's Attitudes', Environment and Behaviour, 23(4): 395-422.

Sennett, R. (1996). Beden ve Taş. Batı Uygarlığında Beden ve Şehir. İstanbul: Metis.

Tanner, K. C. (2009). "Effects of School Design on Student Outcomes", Journal of Educational Administration, 47 (3): 381-399. <https://doi.org/10.1108/09578230910955809>

Url1: <http://tuketimdergisi.com/hayal-gucu-ve-bellek/>

Uzunoğlu, K., Besim, D., Camiz, A. ve Oktay, B. (2016). KKTC'deki Belleğin Korunması ve Sürdürülmesindeki Rol ve Sorumluluklar. Mimarca Dergisi, 27(82): 20-25, Lefkoşa. ISSN 1306-3138.

Veitch, J., Bagley, S., Ball K., and Salmon, J. (2006). 'Where Do Children Usually Play? A Qualitative Study of Parents' Perceptions of Influences on Children's Active Free-Play', Health & Place, 12: 383-393.

Yılmaz, Ç. N. (2005). Tarlabası'nda Yaşayan Çocukların Çevresel Algı Süreçlerinin Bilişsel Haritalar Yöntemiyle İrdelenmesi. İTU, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Yücel Besim, D. (2008). Mimar Bir Anne Gözüyle Çocuk Oyna-MA Alanları. Mimarca Dergisi, 19(76): 22-25. ISSN 1306-3138.

Yücel Besim, D., Kaşif, A. (2017). An Overview of Existing Monuments in Nicosia, North Cyprus, Journal of Cyprus Studies, 19(43): 67-81. ISSN: 1303-2925.

1. GRUP: İNSAN BELLEĞİNDE MİMARLIK HAFIZASININ OLUŞUMU

1/02

Kamusal Dış Mekânların Hafıza
Oluşumundaki Gücü, Yeri ve Rolü:
Kuzey Kıbrıs İçin Tespit ve Öneriler

Aliye Menteş, Selen Abbasoğlu Ermiyagil, Mustafa Cem Yardımcı

ÖZET

Kamusal dış mekânlar, fiziki çevre ve o çevrelerde gerçekleşen etkinlikler ile güçlü bir bağ kurduğu sürece hafızada yer edecek niteliği yakalamaktadır. Tarihte, Kıbrıs'ta bu tür örnekler sık görülmekte ve insan yaşantısında etkin bir rol oynamaktadır. Kıbrıs ölçeğinde, geleneksel fiziki doku, sosyal, kültürel ve ekonomik yapı kapsamında, mahalle, sokak, meydan, sahil şeridi gibi kamusal dış mekânlarda farklı kullanım, sosyalleşme ve kültürel etkileşimler barınmakta idi. Günümüzde silikleşen ve farklılaşan bu dış mekânlara yenileri de eklenmektedir. Mekân-davranış karşılıklı etkileşimi bağlamında çocuk oyun parkları ve doğal parklar farklı ölçeklerden kamusal alanın sağlıklı, sürdürülebilir bir şekilde belirmesine ve düzenlemesine olanak sağlamaktadır. Ulaşım, iletişim, nüfus yoğunluğuna bağlı çeşitliliğin, yerel ve disiplinler arası küresel kültürün alt yapısının örülmesinde üniversite kampüsleri önemli, tartışılması ve değerlendirilmesi gereken bir olanak oluşturmuştur. Bu bildiride toplumsal hafıza oluşumunda kamusal dış mekânların gücü, yeri ve rolü sorgulanmaktadır. İnsanın çevresinde örülen tasarım olgusuna ekonomik, sosyal ve kültürel katılımı vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, geleneksel mekânların günümüzde nasıl ve hangi etkenlerden ötürü değişikliğe uğradığının ve bu değişimlerin kullanıcıya nasıl yansıdığının, KKTC örnekleri üzerinden tespit edilmesi hedeflenmiştir. Güncel politika, ekonomi, karar ve kontrol mekanizmaları bu mekânların değişimine dolaylı veya doğrudan katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda örnekler üzerinden düşünülerek, gelecek için pratik öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır. Yazı strüktürü içerisinde mekânsal öğelerin geleneksel özellikleri tanımlanarak tespit ve öneri şeklinde anlatılmış, sonuç kısmında da genel önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kamusal Dış Mekânlar, Toplumsal Hafıza Oluşumu, Kuzey Kıbrıs, Geleneksel, Değişim

1. KKTC'DE HAFIZA OLUŞUMUNU ETKİLEYEN GELENEKSEL KAMUSAL DIŞ MEKÂNLAR VE GÜNÜMÜZDE FARKLILAŞAN DURUMLARI

Kamusal dış mekânlar, konumlandıkları alanlarda var olan etkinlikler ve fiziksel çevre ile kurdukları ilişkiye bağlı olarak hafızalarda yer almaktadır. Bu mekânlar insan yaşantısında etkin role sahip olmakla birlikte, dünyanın farklı ülkelerinde benzer şekillerde kullanılmaktadır. Genel olarak, mahalle, sokak, meydan, sahil şeridi, çocuk oyun parkları gibi kamusal dış alanlarda farklı kullanım, sosyalleşme ve kültürel etkileşimler yaşanmaktadır. Bu bağlamda da toplumsal hafıza oluşumunda kamusal dış mekânların gücü, yeri ve rolü Kıbrıs ölçeğinde sorgulanmaktadır.

Geleneksel Kıbrıs kültüründe mahalle önemli bir mekânsal ve sosyal olgu olarak bilinmektedir. Mahalle, komşular arası sosyal bağları ayakta tutan, yardımlaşma, misafirperverlik gibi kültürel olguları perçinleyen, mekân ve insan iletişimi arasında önemi vurgulanan güven ve aidiyet duygularını bir araya getiren bir kavramdır. Mahallenin uzantısı olan sokaklar, meydanlarda toplumsal hafızanın oluşumunda büyük önem taşımaktadır.

Sokaklar, toplumsal yaşamın benimsendiği, ortak yaşamın, paylaşımın, ulaşım ve hareketliliğin ortaya çıktığı kamusal mekânlar; kent karakterini ve kent kimliğini belirleyen önemli unsurlardandır. Kıbrıs kültürünün ve sosyal yaşantısının geleneksel bir ögesi olan sokaklar, önemli buluşma ve iletişim kurma, sosyalleşme mekânı olarak kamusal alan ve özel mekân arasında güçlü bir bağ oluşturmaktadır (Oktay, 2001). Kapı önlerinde, sokakta, komşuların konuşmaya durması, sokak ortasında sandalyede oturarak nakış işleyen kadınların görülmesi ve hatta geceleri masa etrafında yemek yenmesi, sokak düğünü, sokak arasında top oynayan çocuklar, geleneksel Kıbrıs yaşantısının önemli yansımaları arasındadır. Birçok farklı amaç için kullanılan sokaklar; dinamik, yaşanabilir ve yaşayan kentlerin oluşumuna katkı sağlamaktadır.

Sokaklar aynı zamanda Rob Krier'e göre de kentsel yapay çevrelerin iki ana elemanından biridir. Kentsel çevrenin bir diğer elemanı ise meydanlardır. Krier (1990), meydanlar ve cadde/sokaklar arasındaki ilişkiyi evdeki oda-koridor ilişkisine benzetmektedir. Leon Krier, bu sınıflandırma ve işlevsel benzeşimden yola çıkarak cadde-sokak-meydan ayırımını, düğüm noktaları ve dağıtım alanları olarak ifade etmektedir (Lang, 1987; Erem ve Abbasoğlu Ermiyagil, 2015). Kentlerin düğüm noktası olan meydanlar ise tarihten

Şekil 1. Kapı önünde komşuları ile nakış ören kadınlar, sokağı evlerinin uzantısı olarak kullanıyorlar (Keshishian, 1960)

günümüze, şehir halkının veya ziyaretçilerinin buluşma yeri, şehrin karmaşasından kopup soluklandıkları, rahatlama, dinlenme imkânı buldukları, insanların birbirini izledikleri, kentteki olup biten olayları paylaştıkları, kentli tarafından özel günlerde sosyal, kültürel, siyasal, ticari amaçlar için, kısaca çok amaçlı kullanılan ve kentsel yaşamın geçtiği önemli kamusal mekânlardır (Moughtin vd., 1999; Moughtin, 2003; İnceoğlu ve Aytuğ, 2009; Özer ve Ayten, 2005; Yılmaz ve Şavklı, 2013).

Kentsel dış mekân olarak, farklı yaş gruplarındaki bireylerin de kullandılarında olan ve mimari hafıza oluşumunda önemli yere sahip olan bir diğer kamusal dış mekân ise

çocuk oyun parklarıdır. Çocuk oyun parkları, 0-12 yaş gruplarındaki kullanıcı taleplerine göre tasarlanması gereken, onların sağlıklı gelişimlerine katkı koyacak olan kamusal dış mekânlardır. Oyun alanları, çok yoğun olarak kullanılan ve çocukların (0-12 yaş arası) aktif rekreasyon ihtiyaçlarını karşılayan açık alanlardır (Pehlivan, 2005). Bu bağlamda da kentteki nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan çocukların sağlıklı gelişimleri açısından onlara uygun şekilde tasarlanması bir gerekliliktir. Bu bağlamda, farklı ülkelerde farklı şekillerde kamusal dış mekânlar olarak ele alınmaktadır. Örneğin, Amerika'da oyun alanları, çocuk bahçesi – ilkökul birlikteliği ve çocuk bahçesi – park birlikteliği şeklinde ele

Şekil 2a ve 2b. Tarihte Sarayönü meydan kullanımı (Altay Sayıl Arşivi)

Şekil 3. Kıbrıs'ta sahil şeridi ve kullanımı (Erdal Eryener Arşivi, 1953)

alınmıştır. İngiltere'de oyun alanları "Çocuk Oyun Yeri" ve "Çocuk Bahçesi" olarak iki grup altında toplanmıştır (Anon, 1998). Türkiye'de oyun alanları genellikle binalar arasındaki küçük parsellerde ve parklar içinde yer alan boşlukların bir bölümüne oyun elemanları yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur (Akbulut ve Önder, 2011). Kuzey Kıbrıs'ta ise yeni gelişim alanlarının kentsel gelişim planlarının oluşum süreçlerinde kent planları içerisinde yeşil alanlar belirtilmiş fakat bu yeşil alanların büyüklüğü, nitelikleri, kullanıcı ihtiyaçları ve işlevleri gibi önemli konulara yer verilmemiştir. Sonuç olarak Kuzey Kıbrıs'ta çocuk oyun parkları (yani çocuk oyun alanları) kentlerde yaşayan kullanıcıların talepleri doğrultusunda kent içerisinde var olmaktadır. Bunların yanı sıra sahil şeritleri de ada ve yarımadalarda önemli kamusal mekânlar olarak bilinmektedir. Akdeniz'in kültürel mirasının önemli bir kısmını oluşturan su ve

sahil şeritleri, Kıbrıs'ın kültürel mirasının da çok değerli bir parçasını oluşturmaktadır. Kıbrıs'ın sahil şeridinin toplam uzunluğu yaklaşık 780 kilometredir. Kıbrıs; ada olma özelliğini geçmişte daha etkin bir şekilde kullanabilmekte, tüm sahil serbest dolaşım ve giriş imkânı ile aktif kamusal alanlar olarak bilinmekte idi (Şekil 3). Sahil şeridi doğal, fiziki ve sosyal çeşitli habitatlar barındırmaktadır. Bu çeşitlilik, bu etkileşimlerin ve sağlıklı doğa-medeniyet birlikteliğinin yaşam kaynağıdır. Sahil şeridi, kara ve suyu ayıran veya bağlayan, mekânsal fırsatlar sunan bir sınır ya da bir bütünleştirici olarak da görülebilir.

Doğal peyzaj ve doğal parklar da kamusal dış mekânların bir parçası olarak, kent ölçeğinin dışına taşan fakat kent ile önemli bağlantıları olan alanlardır. Kent ve kırsal alanlar birbirini beslerken, bağlantı veya bağlantısızlıkları, kullanım çeşitliliklerine

neden olmaktadır. Kuzey Kıbrıs'ta doğal park alanı olarak en bilinen Karpaz Milli Parkı olsa da kentlere daha yakın, küçük ölçeklerde pek çok doğal park bulunmaktadır.

Günümüzde okul kampüslerinin, özellikle Üniversite kampüslerinin de kamusal alanlara önemli katkıları olduğu gözlemlenmektedir. Geçmişten günümüze eklenen alanlar olarak da tartışılabilir nitelikte olan okul kampüsleri ve çevresine yarattığı etkisi, bu yazının ileriki kısımlarında tespit ve öneri şeklinde yer bulacaktır.

Sonuç olarak, kentler içerisinde konumlanan önemli kamusal mekânlar olan, mahalle, sokak, meydan, çocuk oyun parkları, sahil şeritleri modernleşmenin ve yeni teknolojilerin etkileriyle değişime uğramaktadır. Bu yaşanan değişimin ve yeni teknolojilerin hayata yansımaları ile birlikte fiziksel çevrenin yanı sıra sosyal hayat da bu değişimlerden etkilenmiştir. Özellikle yeni yapılanmaların olduğu bölgelerde ölçek karmaşası yaratan yeni konutprojeleri ve çevreleri bireyselleşme, izole olmuş ya da yabancılaşmış mekânlar olarak tanımlanabilmektedir (Oktay, 2000; Oktay ve Pontikis, 2008). Bu bağlamda da, kentsel mimari hafızayı oluşturan başlıca elemanlar olan kamusal dış mekânlar hafızalara farklı şekillerde kazınmaktadır. Mimari bellek, yaşanan deneyime bağlı olarak hafızalarda yer etmektedir.

Bu kapsamda, bu çalışmada Kuzey Kıbrıs'taki örnekler üzerinden düşünülerek, gelecek için pratik öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır. Mekânsal öğelerin geleneksel özellikleri yukarıdaki bölümde tanımlanmış, aşağıdaki bölümde de tespit ve öneri şeklindeki strüktür ile geliştirilmiştir. Bu tespit ve önerilerin ileride kentsel kamusal alanların sürdürülebilirliğine ve mimari hafıza oluşumuna doğru adımlar geliştirmede yön vermesi hedeflenmiştir.

2. GÜNÜMÜZDE KKTC'DE KAMUSAL DIŞ MEKÂN ÖRNEKLERİ: TESPİT VE ÖNERİLER

Belirtilmiş olduğu üzere, mahalle, sokak, meydan, çocuk oyun parkları, sahil şeridi, doğal park ve okul kampüsleri bu yazı çerçevesinde belirlenmiş olan çalışma

alanlarıdır. Bu alanlar, KKTC'de konumlanan örnekler üzerinden iki farklı aşamada tespit ve öneri olarak ele alınmıştır.

• Mahalle

Tespit: Günümüzde KKTC'nin birçok yerinde mahalle kültürü ne yazık ki yok olmaktadır. Daracık sokaklarda top oynayan çocuklar yerine park edilen arabaları görmekteyiz.

Öneri: Araba park yerleri geliştirilebilir, alternatif mekânlar önerilebilir. Avrupa'daki 'park and ride' sistemi geliştirilebilir; örneğin Güzelyurt'tan Lefkoşa'ya kendi aracı ile iş için gelen biri şehre girmeden önce, önerilen park yerine aracını park ederek oradaki toplu taşıma vasıtasıyla merkeze gidip daha sonra aracını alarak Güzelyurt'a geri dönebilir mi? Yürüyerek ya da bisiklet ile gezilen şehir merkezi; tarihi dokuyu, sokakları daha iyi anlamamızı sağlar, şehrin yaşantısına girmemizi sağlar.

KTMMOB Mimarlar Odasının düzenlediği teknik gezilerin bu yönde örnek alınabilecek yerlere yapılmasını planlamak ve bu gezilere yerel halkın da katılımına imkân vermek daha geniş kitlelere bilinçlendirme sağlayacaktır. Bu gezilerden çıkarılan tespit ve önerilerin Kıbrıs'a uygulanabilirliği ile ilgili rapor, sunum ve yayın yapılması ve farklı kitlelere de bu deneyimlerin duyurulması hedeflenebilir. Araştırma projelerinin desteklenerek artırılması da envanter çıkarma, arşivleme ve öneri geliştirme açısından önemli olacaktır. Mahalle kültürünü güçlendirecek etkinlik ve sosyal sorumluluk projelerinin de ayrıca geliştirilmesi, çocukların da bu projelere dahil edilmesi farkındalık yaratacak etkinliklerin yayılmasına neden olacaktır.

• Sokak

Tespit: Günümüzde belirli bölgelerde (Lefkoşa Surları, Girne Türk Mahallesi gibi), halen sokakların evin dış mekânı olarak kullanıldığını görebilmekteyiz. Bu kapsamda sokakta çamaşır asmak, top oynamak, evden eve sohbet edip komşuluk kültürünü devam ettirmek sadece geleneksel bölgelerin çıkmaz sokaklarında ya da henüz 'değişime uğramamış', 'turistin ve ziyaretçilerin

Şekil 4. Lefkoşa Surları, çamaşırlarını sokakta kurutan kadınlar (Abbasoğlu Ermiyagil, 2017)

kullanmadığı' sokaklarda gerçekleşmektedir. Bunlara ek olarak, Lefkoşa'daki Samanbahçe örneği gibi istisna durumlar da mevcuttur. Fakat diğer yandan 'gelişmekte olan'

Şekil 5. Girne Ramadan Cemil Meydanı (Abbasoğlu Ermiyagil, 2017)

bölgelerin sokaklarında bir trafik karmaşası ve akışın getirdiği sorunlar ön plana çıkmaktadır. Kaldırımlara park eden araçlar, sokak kapısını araç tozundan açamayan evlerin isyanı ve evin dışına çıkmakta zorlanan ev sahiplerinin 'evin önüne park etmeyiniz' tabelaları farklı bir sokak anlayışı gündeme getirmektedir.

Öneri: İnsan davranışı ve yaşayışı ön planda tutularak, taşıt ulaşımı planlamalarında insanların sokağı kullanma ihtiyaçları ve sosyalleşme faaliyetleri göz önünde bulundurulmalı ve korunmalıdır.

• Meydan

Tespit: Günümüzde kent meydanları, şehir halkının ve ziyaretçilerinin farklı mekânlara ulaşmak amacıyla kullandığı geçiş alanları olarak kullanılmaktadır. Yerel halk bir araya gelmek için meydanları tercih etmemekte; kent dışındaki restoran ve kafeleri daha konforlu bulmaktadır. Kent meydanlarındaki kafeler ve restoranlar ise kenti ziyaret eden turistler tarafından kullanılmaktadır (Şekil 1).

Şekil 6. Girne Atatürk Meydanı (Abbasoğlu Ermiyagil, 2017)

Bazı meydanlarda ise, örneğin Girne sahil şeridinde konumlanan Atatürk Meydanı'nda olduğu gibi, araç trafiği meydanların sosyal mekân olarak kullanımlarını engellemektedir.

Meydanlarda yapılan bir diğer tespit ise kent kimliğine aykırı yapıların, yıkılan binalar yerine konumlanması ve denetimsiz şekilde eklentilerin yapılması ile ilişkilidir. Bu nedenle kimliğe uyumsuz, çarpık yapıların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Örneğin Lefkoşa Sarayönü Meydanı'na yıllar önce yapılmış olan Saray Hotel, mevcut kent kimliğine ve meydanı tanımlayan bina oranlarına uyumsuz bir şekilde yapılmış bir binadır (Şekil 7).

Öneri: Kent merkezleri kontrollü bir şekilde araç trafiğine kapatılabilir; duraklama, park imkanları merkez içinde değil, çeperinde düzenlenebilir, yaya ve bisiklet yolları hâkim kılınabilir, merkezlerin girişlerinde bisiklet kiralama noktaları oluşturularak bisiklet kullanımı cazip hale getirilebilir; hatta ilk

Şekil 7. Sarayönü Meydanı- Saray Hotel ve çevresi (Abbasoğlu Ermiyagil, 2017)

etapta halkı teşvik etmek için ücretsiz olarak verilebilir. Meydanlarda konumlanan kafe, park yeri gibi mekânların konforuna, yerel halkı çekecek şekilde özen gösterilip yerel yönetimler tarafından gerekli denetlemeler yapılabilir. Yeni yapılaşmalara kentin mevcut dokusunu koruyacak şekilde izin verilmeli ve gerekli denetimler ilgili resmi kuruluşlar ve yerel yönetimler tarafından düzenli bir şekilde yapılmalıdır.

• Çocuk Oyun Parkları

Tespit: Günümüzde kentlerin plansız gelişim ve büyümeleri sonucu oyun alanı olarak ayrılan mekânlar nitelik ve nicelik bakımından yeterli değildir. Çocuk oyun alanlarının fiziksel ve sosyal anlamda çocuklara uygun düşünülmemesi ve seçilen donatıların çocukların ihtiyaçlarına, yaş gruplarına uygun olmadığı, yetersiz olduğu ve bazı alanların kullanılmadığı gözlemlenmektedir. Planlama süreçlerinde, alanların kullanıcısı olan

Şekil 8. Gönyeli Yeni Kent bölgesinde konumlanan ve güvenlik açısından yetersiz bulunan park örnekleri (Ermiyagil Abbasoğlu, Gürçınar Sunalp)

çocukların ihtiyaçlarının düşünülmemesi, eksik verilerle çalışılması işlevsel açıdan yetersiz, kimliksiz, kullanılmayan mekânların oluşmasına neden olmaktadır. Bugibi sorunlar, günümüzde plansız kentleşme sonucunda en fazla yeni yerleşim bölgelerinde ortaya çıkmaktadır. Çocuk oyun alanlarının başlıca tasarım kriterlerine uygun; güvenli, doğru malzeme seçimi yapılmış, yaş gruplarına uygun, fonksiyonel, konforlu mekânlar olması gerekmektedir. Bu mekânların kullanımlarının sürekliliği açısından ise düzenli olarak bakımlarının yapılması ve kullanıcıların gereksinimlerini karşılayabilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda da daha önce Yeni Kent bölgesinde konumlanan çocuk parklarının bu kriterlere bağlı olarak tespiti

“Kentsel Mekânın Gelişiminde Çocuk Oyun Alanlarının Rolü: KKTC’de Yeni Kent Gönyeli Örneği” başlıklı makalede, 2015 yılında yapılmıştır. Aşağıdaki örneklerde çocuk oyun parklarının mevcut durumları bu makaleye bağlı olarak yapılan gruplama göz önüne alınarak verilmiştir. Yeni gelişim bölgesi olan bu bölgede çocuk oyun alanlarında yaşanan sıkıntılar ne yazık ki KKTC genelindeki birçok oyun parkında da mevcuttur.

Öneri: Çocuk oyun alanlarının planlanmasında yeni kent gelişimlerinde uyulması gereken önemli ilkelerden biri de bu mekânların yaş gruplarına ve kullanıcı taleplerine göre tasarlanmasıdır. Bu bağlamda da çocuk oyun alanlarının tasarım aşamasında,

Şekil 9. Gönyeli Yeni Kent bölgesinde konumlanan zemin malzemesi kullanıcı açısından zayıf bulunan çocuk oyun alanları (Ermiyagil Abbasoğlu, Gürçınar Sunalp)

Şekil 10. Donatı malzemesi açısından zayıf bulunan çocuk oyun alanları (Ermiyagil Abbasoğlu, Gürçınar Sunalp)

Şekil 11. Yaş grupları açısından en zayıf donatıya sahip çocuk oyun alanları (Ermiyagil Abbasoğlu, Gürçınar Sunalp)

Şekil 12. İşlevsellik açısından en zayıf donatıya sahip Akbelenk Sokak'taki çocuk oyun alanı (Ermiyagil Abbasoğlu, Gürçınar Sunalp)

Şekil 13. Bakım açısından en zayıf bulunan çocuk oyun alanları (Ermiyagil Abbasoğlu, Gürçınar Sunalp)

çocuk kullanıcıların ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Bu konuda yapılmış önceki çalışmalar incelenerek fiziksel yapının çocuk sağlığı, güvenliği, eğlenebilmesi, kaliteli zaman geçirebilmesi açısından nasıl olması gerektiği sorusunun yanıtı araştırılmalı ve tasarım bu bağlamda geliştirilmelidir. Tasarım aşamasında ise yerel yönetimler ve Mimarlar Odası tarafından oluşturulan, bu konuda uzmanlaşmış kişilerden oluşan ekipler tarafından, tasarlanan projelerin uygunluğu ile ilgili görüş alınabilir ve uygun olan tasarımlar hayata geçirilebilir.

Erken yaş çocukluk döneminde aile ve sosyo-ekonomik kriterler önem kazanmaktadır. Değişik iş kollarında çalışan anne-babalar için 0-2, 2-5 yaş kreş olanakları ve kontrollü açık alanlar sanayi bölgelerinde, üniversite kampüslerinde, yoğun yerleşim yerlerinde teşvik edilebilir. Türkiye'de Borusan'ın pilot

yarışma ile uygulamakta olduğu 'Neşe Fabrikası'nın model olarak KKTC'de de geliştirilmesi önerilebilir.

• Sahil Şeridi

Tespit: Özelleştirilmiş olan birçok sahil şeridi, yerel halkın sahil kullanımını kısıtlamış ve bundan ötürü sahil algısını da kısıtlamıştır. Sahiller artık uçsuz bucaksız ve seçenek yelpazesi sunan kamusal alan olmaktan çıkmış, maddi güce dayanan 'özel' mekânlar olmuştur (Şekil 14).

Öneri: Kitle olarak gruplaşmış olan turizm işletmeleri yerine butik konaklama işletmelerinin ön plana çıkartılması ile sahil kullanımlarının sosyal hayatın içine dağılması daha sağlıklı bir kurgu sağlayacaktır. Kamusal alanların ortak ve serbest kullanımları sahil kenarlarında veya çevrelerinde önerilecek

Şekil 14. Sahil şeridinin özel işletmeler tarafından işgali, mecburen kısıtlanmış ve zayıflamış kamusal alan olgusu, Girne (Yardımcı, 2018)

sosyal sorumluluk projeleri ile koruma sağlamayı hedeflemelidir. Bu yaklaşımların hukuk tarafından da desteklenmesi ile KKTC genelinde yerleşim bölgeleri ve doğa ilişkisi, yerleşim yoğunluğu ve sahil ilişkisi, kentleşme ve sosyal yaşam ilişkisi gibi varlıkları tehlike altında olan kültürel değerlerin sağlıklı sürekliliği korunabilecektir. Planlı ve yerel halk odaklı geliştirilen turizmin sağladığı doğrudan veya dolaylı ekonomik gelir ve sağladığı fiziki kalite imkânları, sosyal yaşamın çeşitlenmesini, kamusal ekonominin kuvvetlenmesini, altyapı düzeninin güçlenmesini ve farklılıklardan oluşan ilişkiler ağının okunmasını sağlayacaktır.

• Doğal Parklar

Tespit: Kıbrıs adası, diğer kara parçalarına uzak bir bütünlüktür. Adada ve özellikle KKTC’de her yer birbirine yakın ve etkileşime, dönüşüme ve yapılaşmaya çok açıktır. Ne yazık ki kendi halinde var olabilen ve çoğalabilecek doğal alanlar azalmaktadır (Şekil 15). Bu alanların ortak bir değer olduğu, sağlıklı bir yaşamın sürebilmesi için sosyal ve teknolojik kültür ile korunması gerektiği tespit edilmiştir.

Öneri: KKTC ve yerleşim bölgelerindeki, büyük ve küçük ölçeklerde doğal ve fiziki

çevre örgüsü, imar planlarında kısa ve uzun vadeli programlar ile ele alınmalıdır. Ormanlık alanlar ve yerleşimler, yerleşim içinde doğal parklar, sahil şeridi ve yerleşim alanları, sahil şeridi ve turizm kapsamındaki uygulamalar, tarım alanları ve orman ilişkisi başlıklarında değerlendirme yapılmalı; uzun vadeli sürdürülebilir yaşam standardı amaçlanmalı ve sağlanmalıdır.

• Okul Kampüsleri

Tespit: Günümüzde KKTC’de 20’ye yakın aktif yüksek öğretim kurumu bulunmaktadır. Üniversite öğrencileri nüfusun önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Okul kampüsleri ve ilgili eğitim birimleri, yerel yerleşimler ile etkileşimi olumlu olanaklar öngörmektedir. Fakat bu örgü, kısa vadeli ihtiyaç odaklı ve yetersiz planlama nedeni ile çarpık gelişmektedir. Kampüs fikrinin tartışılması ve yerel halkı da içine katarak düşünülen tasarımlar geliştirilmesi gereken önemli ve acil bir konudur. Disiplinler arası aktivasyon, nüfus çeşitliliği KKTC ve Kıbrıs genelinde değerlendirilmesi gereken bir konudur. Sadece kampüslerde öğrenim gören öğrenci, öğretim üyeleri ve çalışanları değil; çevresinde yaşayan ve çalışan bölge insanının da kampüs mekânları ve kullanımları nedeni ile edinilen

farklı deneyimleri bir hafıza oluşturmaktadır.

Kampüs yerleşimlerinin farklılığı (örneğin ODTÜ Kalkanlı, GAÜ Girne, DAÜ Mağusa gibi) ve yerleşim alanları ile etkileşimleri çeşitlilik göstermektedir. Yoğun yerleşimlerde aktif kamusal sosyal hayat, iş imkânları sağlayacaktır. Ne yazık ki ulaşım, spor, kütüphane ve çöp toplamak gibi alt yapılar birbirinden ve yerel halktan bağımsız gelişmektedir.

Şu anda Kuzey Kıbrıs’ta üç kampüs fikri görülmektedir: Kapalı (içe dönük kampüs), yarı-açık ve açık (dışa dönük kampüs). Bazı üniversitelerde içe dönük kampüs değil; disiplin ve çevre ilişkisi üzerinden dağınık kampüs fikri gelişmektedir. Yoğun yerleşim yerlerinde ise açık kampüs fikri öne çıkmaktadır.

Öneri: Kampüs fikri yerleşimlere göre değişmeli ve yerleşimlerle birlikte çalışmalıdır. Üniversitelerin genç nüfus yoğunluğu çeşitli alt yapıların sağlanması için büyük bir imkândır. Üniversite olanakları altyapı ve kullanım sürekliliği için bakım gerektiren konularda yerleşimler ile ilişkilendirilmelidir. Kütüphane, arşiv, araştırma konuları ağı; spor olanakları (özellikle su sporları), sağlık olanakları ulaşım ağının örgütlenmesi önemli öneriler arasında olmalıdır. Örneğin su sporlarının halk tarafından kullanılması, ileride sağlık harcamalarının azalması açısından fayda sağlayacaktır.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

KKTC’de geleneksel kamusal dış mekânlar hem kullanım hem de kullanıcı yönünden değişime uğramaktadır. Bu değişimler mekânların bulunduğu konuma, çevresinde değişime uğrayan sosyal, kültürel ve ekonomik yapılar da bağlı olarak farklılaşmakta ve büyük çoğunlukla geleneksel ile kıyaslandığı zaman silikleşmektedir. Farklı jenerasyonların, değişen mekânlar ve kullanımlar ile birlikte farklı hafızaları oluşmaktadır. Kentlerin içerisindeki önemli mekânlar olan kamusal dış mekânların doğru şekilde hafızalarda yer edebilmesi açısından birçok farklı kurum ve kuruluşa görevler düşmektedir. Bu bağlamda yapılan tespitler ve gözlemler sonucunda

ortaya şu sonuç ve öneriler çıkmıştır:

Kamusal alanları etkileyen konularda mimari proje tasarım yarışmalarının teşvik edilmesi ve bu süreçlere halkın katılımının sağlanması, tartışmalara dahil edilmesi ve bunun olanaklarının artırılması gerekmektedir. Bu sayede toplumsal bilinçlendirme ve farkındalık yaratmak için önemli adımlar atılmış olacaktır. Bunun yanı sıra, bunlar kamusal alanlar üzerinde olumlu yansımalara katkı sağlayacaktır. Örneğin, kent meydanlarını, sosyal yapıyı yansıtıcı mekânlar olarak, kentteki varlığını sürdürebilmesi için, gerek kent halkının, gerekse devlet, yerel yönetimlerin üzerine ciddi görevler düşmektedir. Bu bağlamda meydanların kullanımıyla ilgili yapılacak olan düzenlemeler, yerel halkı oraya çekebilir, resmi kuruluşlar tarafından sağlanacak olan çevre düzenlemeleriyle, yapılacak bakımlarla, yeni yapılacak olan yapıların denetimleriyle de bu mekânların sürdürülebilirlikleri sağlanabilir.

Günümüzde KKTC’de, konumu, yapısı, politik ve ekonomik gelişimlere bağlı olarak kent merkezlerinde gelir dağılımı farklılığı gösteren göçler gözlemlenmektedir. Yeni gelişim alanlarında ise, imar planlarında yeşil alan olarak ayrılan kent mekânları daha sonra çocuk oyun alanlarına ve parklara dönüştürülmekte, plan sürecinde gereken önem, hassasiyet gösterilmemektedir. Bu çerçevede, tasarlanan çocuk oyun alanları kontrolsüz, bilinçsiz, gerekli araştırmalar yapılmadan, kullanıcı ihtiyaçlarına uygun olmayacak şekilde hayata geçirilmektedir. Bu bağlamda, çocuk oyun alanlarının tasarımlarında bölgedeki nüfus göz önünde bulundurulmalı ve kullanıcı ihtiyaçlarına göre tasarlanmalıdır. Bu alanların kent içerisinde nüfus yoğunluğuna bağlı olarak da kentte yaşayan çocukların ulaşabilmesi açısından, kent içerisine dengeli ve homojen olarak dağılması gerekmektedir.

İmar planlarının oluşturulması gibi konularda eylem planı ve süreçleri okunabilir, değerlendirilebilir ve katılabilir olmalıdır; farklı yaş gruplarının talepleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Kullanıcı odaklı dış mekânların geliştirilmesi; mekânların

Şekil 15. Günümüzde kendi haline bırakılmış, olumlu sahil örneği, Girne (Yardımcı, 2018)

Şekil 16. Kendi halinde var olabilen ender mekânlar, Karpaz, Mesarya (Yardımcı, 2017)

kullanılması ve hafızalarda doğru şekillerde algılanması açısından önemlidir. Örneğin çocuk oyun alanlarının 0 -14 yaş grubu çocuklar ve bu gruptaki alt gruplar için nasıl olması gerektiği tasarım sürecinde çözümlenmelidir. Bu mekânların çocukların ihtiyaçlarına uygun tasarlanması, onlar için çekici, eğlenceli ve eğitici mekânlar olması gerekmektedir. Buna göre başlıca tasarım kriterlerine uygun, güvenli, yaş gruplarına uygun, fonksiyonel, konforlu, doğru malzeme seçimi ve düzenli olarak bakımı yapılan alanlar gereksinimleri karşılayabilmektedir.

Kütüphane, arşiv, dallarına göre atölyeler ilişkilendirilmeli, okunabilir bir ağ oluşturulmalıdır. Araştırmacı müze fikri üzerinden arşiv ve araştırma geliştirme imkânları sağlanabilir; üniversiteler ile ilişkilendirilmelidir.

Sanat, zanaat, kültürel ve teknolojik alanlarda bienal, sergi, açık atölyeler ve festivaller kamusal alanlarda yapılabilecek önemli etkinlikler arasındadır. Bu bağlamda da kamusal dış mekânların sürdürülebilirliğine de katkı sağlanabilmektedir.

Bu öneriler daha bütüncül ve disiplinlerarası boyutta tartışılarak ve kısa-orta-uzun vadeli planlamalar geliştirilerek ele alınmalı ve uygulanmalıdır. Kamusal dış mekânların en fazla kullanıcıları olan ya da olması beklenen yerel toplum, karar verici olabilmeli ve kendi katkısını çekinmeden ortaya koyabilmelidir. Bu tür fırsat ve projelerin artırılması daha sürdürülebilir ve kullanılabilir mekânlar

yaratılmasına neden olacak, olumlu kamusal hafıza oluşumunu güçlendirecektir.

Kaynaklar:

Akbulut, Ç. D. ve Önder, S. (2011). Aksaray Kenti Açık-Yeşil Alanlarının Nitelik ve Nicelik Yönünden İncelenmesi, Selçuk Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi, 25 (1), 90-95.

Anonim, (1998). Kentsel Planlama Standart Araştırması, T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yayınları, Ankara, 193-236.

Camiz, A., Oktay, B., Besim, D., Uzunoğlu, K. (2015). IV. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı- 'Yasa ve kurumların KKTC'de toplumsal belleğin korunmasındaki rolü'.

Erem O., Ermiyagil Abbasoglu M. S. (2015). Lefkoşa Zahra Sokak; Sokak veya Sınır mı? Sınırla-ma, 9. Uluslararası Sinan Sempozyumu, Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Trakya Üniversitesi, 21-22 Nisan 2015, Edirne, Türkiye.

Ermiyagil Abbasoglu M. S. (2015). Gürçınar Sunalp C., Kentsel Mekânın Gelişiminde Çocuk Oyun Alanlarının Rolü: KKTC'de Yeni Kent Gönyeli Örneği, İdeal Kent Dergisi, Çocuk ve Kent: "Kentte Çocuk Olmak", Sayı:17, Eylül 2015.

İnceoğlu, M., Aytuğ, A., (2009). Kentsel Mekânda Kalite Kavramı, Megaron, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi, 4(3): 131-146.

Krier, R., (1990). "Typological Elements of the Concept of Urban Space", Obnibus Volume, Academy Editions, Great Britain.

Lang, J., (1987). "Creating Architectural Theory: The Role Of Behavioral Sciences In Environmental Design", Van Nostr and Reinhold, New York.

Menteş, A., (2015). Tourism-led Rural Regeneration in the Eastern Mediterranean: Conservation of Traditional Buildings, and Community Implications, PhD Thesis, Oxford Brookes University.

Moughtin, C., (2003). Urban Design: Street and Square (Third Edition), Architectural Press, Oxford.

Moughtin, C., Oc, T., Tiesdell, S., (1999). Urban Design: Ornament and Decoration (Second Edition). Architectural Press, Oxford.

Oktay, D., (2000). Dwellers' Responses on Meaning and Use of Residential Open Spaces: Northern Cyprus, Open House International; 25(2):31-41.

Oktay, D. and Pontikis, K., (2008). In Pursuit of Humane and Sustainable Housing Patterns on the Island of Cyprus, International Journal of Sustainable Development and World Ecology 15 (2008) 179-188. (DOI 10.3843/SusDev.15.3:1).

Özer, M. N., Ayten, M. A., (2005). Kamusal Odak Olarak Kent Meydanları, Şehir Plancıları Odası, Planlama Dergisi, 3:96-103.

Pehlivan, H., (2005). Oyun ve Öğrenme, Anı Yayıncılık, Ankara.

Yardımcı, C., (2018). Kıbrıs, Ada ve Barınma Düğümleri, Mimarca 85: 27-38.

2. GRUP: YÜKSEK ÖĞRETİMDE MİMARLIK POLİTİKALARI

2/01

Yasalar Işığında Mimarlık Eğitime
Öğrenci Kabulünün İrdelenmesi

Nesil Baytın, Makbule Oktay

ÖZET

İnsanın yaşam döngüsü içerisinde en çok kullandığı mekânlar, sorumlusunun mimar olduğu / olarak görüldüğü-bilindiği yapıları çevrelerdir. Bu çevrelerin insanla olan sürekli etkileşimi sırasında değişimi ne denli doğalsa, insanın da onlardan etkilenmesi o denli doğal ve kaçınılmazdır. Bunun yanı sıra, doğaya en çok zarar veren insan aktivitesi olarak en önde gelenlerden biri olan yapım aktivitesi ile iç içe olan mimarlık mesleği, bu nedenle de hem kısa hem de uzun vadede insanın psikolojik ve fizyolojik sağlığını doğrudan etkilemektedir. Bu etki yalnızca bireysel ölçekte değil; kitleleri etkileyen, giderek doğa katliamına yol açan yapım aktivitelerinin sorumlusu olmaktadır. Her ne kadar bu yavaş ilerleyen bir süreç olsa da insan yaşamı süresince hem nedenleri hem de sonuçları ortaya çıkmakta; bu nedenle de mimarlık mesleği şimdiye değin -mesleği mimarlık olsun ya da olmasın, bireyler tarafından- yapılan yanlışların yükünü omuzlamak durumunda kalmaktadır. Bu bağlamda gerek insana ve doğaya saygı gerekse mesleğin saygınlığının yeniden kazanılması amaçlanıyorsa, mimarlık eğitime kabul edilirken, öğrencide bazı ölçütlerin aranmasının gerekli ve doğal olduğu açıktır. Günümüzde devlet ve vakıf üniversiteleri ve özel üniversiteler; öğrenciler, KKTC’de ve TC’de, YÖK ve YÖDAK yasaları çerçevesinde yapılan genel sınavı yeterli düzeyde başardığında, onların üniversite seçimine yönelik farklı ölçütlere sahip bir alternatifler yelpazesi oluşturmaktadır. Doğal olarak, bu farklı ölçütler genç bireylerin öğretim göreceği üniversiteyi olduğu kadar meslek seçimini de etkilemektedir. Bir başka deyişle; genç, geleceğini şekillendirecek mesleğini, gün itibarıyla var olan bu ölçütlerin etkisiyle seçmek durumunda veya zorunda kalabilmektedir. Mimarlık mesleği ve eğitimi, her insanda doğuştan var olduğuna ve geliştirilebileceğine inanılan, yaratıcılık, eleştirel düşünme becerisi ve sorgulayıcılık niteliklerini gerektirmektedir. İçinde bulunduğumuz ‘Küreselleşme’ sürecinin etkisiyle mimarlık mesleğine ve mimara ilişkin ölçütler değişmiş midir? KKTC ve TC’deki mimarlık bölümleri bu ölçütlerin gerektirdiği değişimlere ne kadar yakındır? Bu değişimler göz önünde bulundurularak, “Mimarlık eğitime kabul ölçütleri nelerdir, yeterli midir, değilse ne olmalıdır?” soruları gündeme gelmektedir. Bu bildiride amaçlanan, KKTC’de bulunan mimarlık bölümlerine öğrenci kabul ölçütlerinin incelenmesi, irdelenmesi ve değerlendirilmesi; geleceğe yönelik öneriler sunulmasıdır. KKTC’de yüksek öğrenimle ilgili yasalar ve üniversitelerin kendi kabul koşulları incelenmiştir. İnceleme; ‘lise ve dengi okullardan gelen öğrencilere uygulanan kabul kriterleri’ ve ‘yatay ve dikey geçişlerde kabul kriterleri’ olmak üzere iki temel başlıkta gerçekleştirilmiştir. Yapılan değerlendirmenin ardından KKTC üniversitelerinde bulunan mimarlık bölümleri için öğrenci kabul ölçütleri ile ilgili öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Mimarlık Eğitimi, Yükseköğretim yasaları, Mimarlık Eğitimi yasa ve yönetmelikleri, KKTC Üniversiteleri, Haliç Üniversitesi

1. GİRİŞ

KTMMOB – Mimarlar Odası tarafından düzenlenen V. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı’nın kapsam ve amaçları sıralanırken, ana hedefin “Yaşama dair izlerin başlangıç noktası olan insanın artık kendi ürettiğini, eğittiğini ve kendini sorgulaması zamanının geldiği” vurgusu yapılmıştır.

Usta F. L. Wright’ın “Mimarlık, biçim bulmuş hayattır” sözü ile bizlere aktarmak istediği; mimarlığın aslında yaşamın bir yansıması olduğu, bu nedenle ürettiğimiz mimari çevrelerin, yaşam hakkının kutsallığına yakışır ve onu, mimarlığın ilişkili olduğu her bağlamda destekleyecek karakter ve güce sahip olması gerektiğidir.

Yaşama dair izlerini mimarlık yoluyla başlatan insan, mimarlık ile iç içe, birbirinden ayrılmaz bir bütün oluşturmaktadır. Mimarlık, bir yandan insan tarafından oluşturulurken, bir yandan da insanı değiştirme gücüne sahiptir. Bir başka deyişle, mimarlığın kendisi bir öğretmendir.

Mimarlık ‘iyi’ veya ‘kötü’ mimarlık olarak ayrıştırılmaz; o bir öğreticidir. Nasıl ki öğrencilerin öznel anlamda ‘iyi’ veya ‘kötü’ olarak değerlendirdikleri her öğreticiden -eğer isterlerse- öğrenecekleri çok bilgi varsa, insanın da, hakkındaki değerlendirmesi ne olursa olsun, mimarlıktan ve onun yaşama kattığı seslerden -eğer duymaya istekli ise- öğreneceği çok ders vardır.

Bu bağlamda mimarlık ancak ‘insan yaşamının yararına’ ve ‘insan yaşamına sekte vurucu-zarar verici’ olarak sınıflandırılabilir. Böyle bir sınıflandırmanın da ancak, ‘insanın sadece, kendi kısa vadeli bireysel çıkarlarını değil; toplumun uzun vadeli iyiliğini düşünebilecek bilgi, sorumluluk duygusu ve sorgulama yeteneğine sahip olması’ ile mümkün olduğu açık bir gerçektir.

Ne yazık ki, yaşıntılarımızı sürdürdüğümüz çevreler bizlere bu konuda ümit vermemektedir. İnsan olarak, büyük bir çoğunluğu, kendilerini oluşturan bireylerin öznel kişilik, ticari, ve bazen de mesleki tatmin

aracı olarak şekillenmiş, konumlandırıldığı doğal ve yapıli çevreyle gönül bağları düşünmeden parçalanmış, bu nedenle de kimliksiz kalmış olmaktan acı çeken binalarla sarılmanın sarsıntısını yaşıyoruz.

Çocuklarımızı gelecek için bin bir özenle yetiştirmeye çalışırken, onların ‘o gelecekte’ içinde yaşamaya mahkûm olacakları ‘yeni’ doğal ve fiziksel çevreleri, doğayı ve insanı-kendimizi- sevmekten, mantık ve bilimden uzak düşmenin sorumsuzluğu içerisinde hazırlayarak bunun ‘dayanılmaz hafifliği’nin ağırlığı altında eziliyoruz.

Belki biraz sarsılacağız, belki üzüleceğiz, belki kırılacağız, ama sormamız gerek kendimize: BİZ NE YAPIYORUZ?

Sorgulama 1

Bu bağlamda, insan kendi ürettiğini sorgularken, bu sürece, belki de en önemli ürünü olan kendi çocuğu ile ilişkili düşüncelerle başlamalıdır. Bilindiği gibi aile ortamı, çocukların ilk sosyo-kültürel olduğu kadar, ilk fiziksel çevreleridir.

Dolayısıyla, insan her şeyden önce, kendi dünyaya getirdiği bu ‘yeni insan’a ne sunmaktadır? Nasıl bir fiziksel çevre sunmaktadır? Bu ‘yeni nesil’in mayasını nasıl bir çevre içerisinde oluşturmaktadır? Yeni insanın fizyolojik ve psikolojik gelişimi, düşünceleri, sorumluluk duyguları, değer yargıları, vb. nasıl bir çevrede oluşmaktadır? Yeni insan, eski insanın kurguladığı ve oluşturduğu, kendini saran fiziksel çevreyi hangi dönemlerde ve nasıl algılar? Hangi dönemde fiziksel çevreyi sorgulamayı öğrenir? Yeni insanı bu çevre içinde dünyaya getiren eski insan belki yalnızca ona sunulan çevre içerisinde yaşamını sürdürür, belki de kendisi bu çevreyi oluşturan önemli kararların sahibidir. Bir başka deyişle, az ya da çok bir sorumluluğu vardır. İnsan, yeni insana çevreyi sorgulamayı öğretebilir mi? Hangi yollarla? Nasıl? Yoksa kendi verdiği kararların doğrultusunda oluşan bir çevrenin sorgulanması ona büyük yük ve mutsuzluk getireceği için, yeni insana sorgulayıcı olmamayı mı öğretir; tıpkı kendi gibi?

İnsan, nasıl bir çevre oluşturduğunun bilincine varmadığı; kendi yarattığı çevrenin, kendi yarattığı yeni insan üzerindeki etkilerini sorgulamadığı; yeni insana çevresi ve oluşmasının koşul ve sorumluları hakkında farkındalık, eleştirel bakma, sorgulama becerisi ve bilgisi kazandırmadığı sürece, yeni insanın belleğinde oluşan mimarlık hafızasının ‘daha iyi’ ve ‘daha mutlu- daha insan onurunu yüceltici olarak yaşanabilir’ çevrelere yol açması ne yazık ki olanaksızdır.

Sorgulama 2

Çocukluğunu geride bırakmış olan yeni insan, artık birçok yeti ve bilgilerle donanmış bir genç olarak, mesleki eğitime yönelmiştir. Meslek seçimi, kişisel tercihlerinin yanı sıra, ailenin-eski insanın- da tercih ya da yönlendirmesi; kendisinin ve içinde yaşadığı toplumun sosyal, kültürel, ekonomik, politik koşulları ve bu koşulların içerisinde kamuoyunun mesleklere verdiği değer çerçevesinde olacaktır.

Günümüzde, KKTC’de ve TC’de, YÖK ve YÖDAK yasaları çerçevesinde yapılan genel sınavı yeterli düzeyde başardığında, devlet ve vakıf üniversiteleri ve özel üniversiteler, öğrencinin üniversite seçimine yönelik farklı ölçütler sunarak, bir alternatifler yelpazesi oluşturmaktadır. Doğal olarak, bu farklı ölçütler bireylerin öğrenim göreceği üniversiteyi olduğu kadar meslek seçimini de etkilemektedir. Bir başka deyişle, genç, geleceğini şekillendirecek mesleğini, gün itibarıyla var olan bu ölçütlerin etkisiyle de seçmek durumunda veya zorunda kalabilmektedir.

Yaratıcı bir eylem olarak dünyaya yeni bir gerçeklik katan mimarlık, bu bakış açısıyla ele alındığında ‘mimari gerçeklikleri yaratma süreci’ olarak tanımlanabilir. Aynı doğrultuda, Karatani (1995), mimarlığı epistemolojik bir incelemenin sonucunda şöyle tanımlar:

“Latince mimarlık, architectonice’dır. Kelime techne ve architecton olarak ayrışır. “Techne” kelimesi Antik Yunan’da bilinen anlamda teknoloji değil, aynı zamanda yaratma (poiesis, creation) anlamına gelmektedir. “Architecton” orijin, prensip ve öncelik

anlamına gelen “arche” ve marangoz veya zanaatkar anlamındaki “tecton”’dan oluşur. Kelime Latince’de, usta biri olarak tanımlanan bilgi donanımlı yaratıcı tarafından yaratılan, bir yapış (making) eylemi anlamındadır”.

Yaratma (araştırma, planlama, tasarım) ve yapış (yapım, kurma) eylemlerini içeren, bu eylemleri karmaşık doğa-insan, insan-insan, ilişki ve karşılıklı etkileşimleri çerçevesinde ele alarak yeni bir realite-gerçeklik oluşturan mimarlığın ancak tutkulu bir bağ ile yapılabilecek bir meslek olduğu açıktır.

“Dürüstçe konuşursak, mimarlık bence çok önemli bir meslek; onun da ötesinde gönül koyan için ciddi bir ‘uğraş’, bir yaşam tarzı. Yaşamasını bilen için belki de ‘fikirlerle yaşama’nın en yüce ve en doyurucu örneklerinden birisi.” (Nalbantoğlu, 2012). Dolayısıyla mimarlık, yalnızca, gün itibarıyla cazip ve bazı yönlerden avantajlı görünebilecek ölçütler ya da mesleğin kamuoyundaki yeri nedeniyle seçilmemesi gereken bir meslektir.

Yanı sıra, mimarlık formasyonu, kimseye özel olmadığı, her insanda doğuştan var olduğu ve geliştirilebileceği ilgili bilim dallarınca açıklanmış olan yaratıcılığı, eleştirel düşünme becerisini, sorgulayıcılık niteliğini gerektirdiği ve kapsadığı için mimarlık eğitime girmek için resmi kabul koşulları kendisine uygun olsa da birey, mesleğin kendine özgü özelliklerinin de kendine uygun olup olmadığını sorgulamalıdır.

2.İRDELEME - SORUNLAR: MİMARLIK EĞİTİMİNE ÖĞRENCİ KABULÜNE İLİŞKİN YASAL ÇERÇEVE; TC VE KKTC’DE YÜKSEKÖĞRETİM YASALARI

Birey; mimarlığı, mesleğin gerektirdikleri ile kendi özelliklerini de karşılaştırarak bilinçli olarak seçmiş ya da yukarıda söz konusu edilen vb. nedenlerle bilinçsiz seçmiş / seçmek durumunda kalmış olabilir. Her durumda, meslek eğitimi alıp alamayacağı, alabileceksen de hangi yükseköğretim kurumuna girebileceği, öncelikle, Türkiye Cumhuriyeti’nde YÖK; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde YÖDAK tarafından, ilgili

yasa ve kurallar çerçevesinde yapılan genel üniversite sınavlarında göstereceği başarı düzeyi ile belirlenmektedir. Ancak, mimarlık eğitimi almak için yasalarca gerekli görülen düzeydeki başarıya ulaşmış olsa bile, bu durum gencin karar sürecinde yeterli olmamaktadır. Genç, sosyo-kültürel, ekonomik, etnik, politik vb. ölçütleri içeren bir filtreleme süreci sonucunda, mesleki eğitimi alacağı yükseköğretim kurumunun ülke ya da kent ölçeğinde, nerede konumlandığına göre de kararını yeniden gözden geçirebilir. Yanı sıra, ilgili kurumların eğitim destekleri, sağladığı sosyal olanaklar (yurt, etkin öğrenci kulüpleri, vb.), kendinden önce gelen hemşehrisi ve / veya akrabalarının, arkadaşlarının varlığı da çeşitli derecelerde kararını etkileyebilmektedir.

Bu bağlamda dikkat çeken başka bir konu da vurgulanmaya değerdir. Son yıllarda sayıları giderek artan ve ilgili yasalar çerçevesinde neredeyse standart bir eğitim modeli sergilemek durumunda kalan mimarlık fakülteleri / bölümleri, Batı ülkelerinde, Çin Halk Cumhuriyeti'nde ve bazı Uzak Doğu ülkelerinde örnekleri görülen 'mimarlık eğitim politikaları üzerinden oluşturdukları kimliklerle kendilerini tanımlayan ve tanıtan' mimarlık okullarının sahip olduğu "bazı ortak standartlara uyulmak kaydıyla, farklı özgün kimlikleri altında eğitim yapma" şansından uzak düşmektedir. Bu da bireyin seçim davranışını etkileyen bir diğer önemli faktördür (arkitera.com, Gökbayrak, P., Şenol, G., ed. 2006).

Seçim aşamasından sonra gelen; bireyin seçtiği -seçmek zorunda kaldığı- çeşitli açılardan tavsiye edilen kuruma kabulü aşamasıdır. Bu aşamayı şekillendiren KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, YÖK, YÖDAK yasaları ve KKTC'deki üniversitelerin ilgili yasa ve yönetmelikleri, mimarlık eğitime – lisans düzeyinde – öğrenci kabulü için özel kabul koşulları olup olmadığı, eğer varsa bu koşulların ne olduğu kendi internet sayfaları üzerinden incelenmiştir. Ancak, internet sayfalarında bu konuda bilgi sunulmadığı durumlarda bilgi eksikliği oluşmuştur.

Mimarlık mesleğinin ve eğitiminin özelliklerini dikkate almayan standart uygulamaların,

eğitim sürecinde pek çok soruna neden olması doğaldır. Aşağıdaki bölümde, TC ve KKTC'de, mimarlık eğitime öğrenci kabulüne yönelik yasal çerçeveye ilişkin irdeleme ve ortaya çıkan sorunlar birlikte sunulacaktır.

2.1. TC'de Mimarlık Eğitime Lisans Düzeyine Öğrenci Kabulüne İlişkin Yasal Çerçeve

2.1.1. Yükseköğretim Kurulu Yasası (YÖK): Lise ve Dengi Okullardan

YÖK yasası, mimarlık eğitime öğrenci kabulü konusuna ilişkin olarak incelendiğinde, yerli ya da yabancı öğrenciler için, bu mesleğin ve de eğitiminin yukarıda, Giriş ve Sorgulamalar bölümlerinde, değinilen özellikleri nedeniyle geliştirilmiş herhangi bir -özel- ölçüt / ölçüt kümesi olmadığı, gereken hallerde ölçüt ve koşulların geliştirilmesi konusunda inisiyatifin ilgili üniversite senatoları / fakülte yönetim kurullarına bırakılmış olduğu görülmektedir.

İlginçtir ki, doğrudan mimarlık eğitiminin adı geçtiği tek yasal kaynak, Resmî Gazete Tarihi: 02.02.2008, Resmî Gazete Sayısı: 26775'da yayınlanmış olan "Doktorluk, Hemşirelik, Ebelik, Diş Hekimliği, Veterinerlik, Eczacılık ve Mimarlık Eğitim Programlarının Asgari Eğitim Koşullarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik" olarak görünmektedir. Ancak, bu yönetmelikte de kişinin mimarlık eğitime kabulü konusunda herhangi bir ölçüt olmayıp, eğitim sonunda kazanılması gereken bilgi ve beceri düzeyleri ve yeterlilikleri belirtilmektedir.

2.1.2. TC'deki Üniversitelerin Kendi Yönetmelikleri

Bu bağlamda, üniversitelerden bazıları, güzel sanatlar fakültesi bölümleri için özel yetenek sınavı yapmaktadırlar; ancak mimarlık eğitimi için aynı durum söz konusu değildir.

2.1.3. TC'deki Üniversitelerde Yatay ve Dikey Geçişler

TC'deki Üniversitelerde yatay ve dikey geçişler, Resmî Gazete Tarihi: 24.04.2010 ve

Resmî Gazete Sayısı: 27561'de yayınlanmış "Yükseköğretim Kurumlarında Ön Lisans ve Lisans Düzeyindeki Programlar Arasında Geçiş, Çift Anadal, Yan Dal İle Kurumlar Arası Kredi Transferi Yapılması Esaslarına İlişkin Yönetmelik"le yapılmaktadır.

2.2. KKTC'de Mimarlık Eğitime Lisans Düzeyine Öğrenci Kabulüne İlişkin Yasal Çerçeve: YÖDAK Yasası ve Üniversitelerin Öğrenci Kabul Yönetmelikleri

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde, üniversitelere öğrenci kabulleri kurallarını YÖDAK yasası belirler. YÖDAK yasası da yalnızca genel ölçütleri ifade etmekte; mimarlık fakülte / bölümlerine girişle ilgili, mesleğin ve de eğitiminin özelliklerinden kaynaklanan ya da onlara gönderme yapılan herhangi bir ölçüt bulunmamaktadır.

İncelemede, genel anlamda bu tür bazı koşulların geliştirilmesi konusunda yasaların, inisiyatifi üniversite senatolarına veya fakültelerin ilgili yönetim kurullarına bırakmış olduğu görülmektedir. Ancak, ÖSYM tarafından alınan karar uyarınca, mimarlık bölümüne 200,000 başarı sırası altında yerleştirme yapılmayacağı dışında, mimarlık eğitime ilişkin özel koşullar / kararlar geliştirip geliştirmedikleri bilgisine, üniversitelerin incelenen internet sayfalarından ulaşılamamıştır.

2015 yılında KTMMOB – Mimarlar Odası tarafınca yapılan IV. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı çerçevesinde, Öztürk (2015) tarafından ilgili yasalara ilişkin o yıl itibarıyla yapılmış olan dökümda ele alınan ve 2017 ikinci yarısında yapılan bu çalışma sırasında incelenen veriler karşılaştırıldığında, geçen zaman içerisinde, mimarlık eğitimi referans alan ve olumlu olabilecek herhangi bir gelişme olmadığı ortaya çıkmıştır (Öztürk, 2015, s.28-29) (Ek 1). Bu çerçevede görülen odur ki, günümüzde uygulanan üniversitelere giriş yöntemleri, '... merkezi bir sınav sistemi ile üniversitelerin, öğrenci seçimlerindeki özerkliklerini yitirmeleri' sonucu olarak (arkitera.com, Gökbayrak, P., Şenol, G., ed.- 2006), yukarıda özgünlüğü ve onurlu

bir insan yaşamı için ne denli önemli olduğu vurgulanan mimarlık mesleğinin eğitimine öğrenci kabulünde, bu eğitimin gerektirdiği niteliklerin aranacağı herhangi bir 'süzme mekânizması' yoktur.

2.2.1. KKTC Üniversiteleri Lisans Eğitimi Kabul Kriterleri: Lise ve Dengi Okullardan

2007 yılında yapılan I. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nda 'programa kabul edilecek öğrencilerde aranan nitelikler' araştırılıp sunulmuştur. Buna göre, TC kökenli öğrenciler için ÖSS-ÖSYM; KKTC'den katılan öğrenciler için YÖDAK, üniversitelerin kendi uygulamış oldukları genel giriş sınavları (3 üniversitede) ve IGCSC (1 üniversitede), yabancı uyruklu öğrenciler için ise 'bireysel bağlamda incelenen belgeler' ölçüt olarak aranmakta idi (Hoşkara ve diğerleri, 2007, s.24).

2017 yılına gelindiğinde KKTC'deki mimarlık bölümleri sayısı beşten sekize çıkmıştır. Bazı üniversitelerin kendi yönetmelik ve koşulları olduğu gözlemlenmiştir (Giriş Sınavları ve Öğrenci Kabul Yönetmeliği, Ön Lisans ve Lisans Öğretim ve Sınav Tüzüğü, Öğrenci Kayıt- Kabul İşleri Yönetmeliği vb.). TC kökenli öğrenciler için YGS/LYS-ÖSYM, KKTC'den katılan öğrenciler için YÖDAK ve bazı üniversitelerin kendi uygulamış oldukları genel giriş sınavları ve burs sınavları ve yine bazı üniversitelerde IGCSE, GSE, GCSE sınavları, yabancı uyruklu öğrenciler için ise kendi ülkelerindeki sınavlar ve/veya orta öğretim başarı puanları ölçüt olarak kabul edilmektedir (Ek 2 – Tablo 1).

2007 yılında yapılmış olan çalışmada Avrupa'da bazı okullarda görülen yetenek sınavı ve bireysel görüşme ölçütlerinin KKTC'de o zamanki mevcut beş mimarlık bölümüne girişte uygulanmadığı belirtilmiş, bunun okullardaki eğitim kalitesine etkilerinin nasıl olduğunun bir atölye çalışmasıyla sorgulanması önerilmiştir (Hoşkara ve diğerleri, 2007, s.28). Bu çalışma kapsamında yapılan incelemelerde, adada bulunan sekiz mimarlık bölümünün kabul kriterlerinin genel

	A	B
	Öğrencilerin ... Üniversitesi'ne kabul edilmeleri için lise veya dengi bir orta öğretim kurumundan mezun olması koşuldur.	
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ UYRUKLU	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) uyruklu öğrenciler belirlenen kontenjanlar çerçevesinde aşağıdaki usullerden biri ile ... Üniversitesi'ne kabul edilirler. (1) Dört yıllık programlar için ... tarafından düzenlenen giriş sınavı ile dört yıllık bir programa yerleştirilmiş olmak; (2) İki yıllık programlar için ... giriş sınavındaki puanlarına veya ÖSS puanına göre ön kayıt sistemi ile iki yıllık bir programa yerleştirilmiş olmak; (3) İngilizce orta öğretim sisteminde ilgili dallarda en az 5 GCE O level veya eşdeğer sınavlarda başarılı olup bu tür öğrenciler için belirlenen kontenjanlar çerçevesinde bir programa ön kayıt ile yerleştirilmiş olmak. (4) Uluslararası kabul gören (International Becceloria, SAT ve benzeri) sınavlarda, ilgili Fakülte/Yüksek Okul Kurullarının belirleyeceği koşullara göre başarılı olup ve bu tür öğrenciler için belirlenecek kontenjanlar çerçevesinde bir programa ön kayıt ile yerleştirilmiş olmak.	
TÜRKİYE CUMHURİYETİ UYRUKLU	Türkiye Cumhuriyeti (TC) uyruklu öğrenciler ..Üniversitesi'nin programlarına TC Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) KKTC üniversitelerine karşılıklı antlaşma tahtında uyguladığı mevzuat çerçevesinde kayıt hakkı kazanmaları koşulu ile kayıt yaptırabilirler.	TC. Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından LYS sonuçları sonrası üniversitemize yerleşen öğrencilerimizin kayıt prosedürleri aşağıda belirtilmektedir:
YABANCI – ULUSLARARASI ÖĞRENCİ	KKTC veya TC uyruklular dışındaki öğrenciler, belirlenen Üçüncü Ülke öğrenci kontenjanları çerçevesinde, orta öğretimdeki başarıları esas alınarak, üniversiteye kabul edilebilirler.	Okulumuza kayıt yaptırmak isteyen lise mezunu tüm üçüncü ülke vatandaşları bulundukları Yurt dışı Temsilciliklerine veya Uluslararası Ofis Müdürlüğü'ne Lisans programları için on-line başvuruda bulunabilirler.

Tablo1: Kurullar Genel Yapısı

C	D	E
Öğrencilerin ... Üniversitesi'ne kabul edilmeleri için lise veya dengi bir orta öğretim kurumundan mezun olması koşuldur.		
	KKTC vatandaşı öğrenciler, üniversitemiz tarafından yapılan Burs ve Yerleştirme sınavına katılıp, programlarını tercih etmek şartı ile önlisans ve lisans programlarımıza kayıt yapabilmektedirler. Ayrıca, KKTC liselerinden mezun olan ve IGCSE, GSE, GCSE sınavlarında en az beş farklı konudan başarılı olan KKTC uyruklu öğrenciler merkezi sınav sistemine girmeden üniversitemize kayıt yapabilmektedirler.	KKTC uyruklu öğrenciler, lise ve dengi bir okuldan mezun olmaları halinde üniversitemizi tercih edecekleri dört yıllık lisans veya iki yıllık meslek yüksekokulu programına sınavsız olarak kayıt yaptırabilirler. İngilizce eğitim veren programlara kayıt yaptıran öğrencilerin doğrudan 1. sınıfa başlayabilmeleri için İngilizce Hazırlık Okulu tarafından yapılan İngilizce Yeterlilik Sınavı'nda başarılı olmaları veya uluslararası kabul görmüş bir dil sınavında belli bir puana veya düzeye gelmiş olmaları gerekmektedir. İngilizce seviyesi fakülte programlarına başlamak için yeterli olmayan öğrenciler ise, yapılan İngilizce Seviye Tespit Sınavı'ndan sonra İngilizce düzeylerine en uygun basamakta İngilizce Hazırlık Okulu'na kayıt yaptırmak suretiyle ortalama 1 yıl süreyle İngilizce Hazırlık eğitimi görürler.
Üniversitenin Hazırlık ve Lisans programlarının birinci sınıflarına Öğrenci Dairesi Başkanlığı tarafından Kuzey Kıbrıs ve Türkiye merkezlerinde yapılan özel sınavla öğrenci alınır.	T.C. uyruklu öğrenciler, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezince (ÖSYM) belirlenen koşullar çerçevesinde, YGS/LYS sonucuna bağlı olarak yapacakları tercihlerine göre Üniversitemize yerleştirilerek kesin kayıt yaptırabilmektedir.	Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı öğrenciler Üniversitemize, YÖK'ün belirlemiş olduğu kriterler çerçevesinde ve her yıl ÖSYM tarafından düzenlenen sınav sonuçlarına göre kabul edilmektedir. Yatay ve dikey geçiş başvuruları ise YÖK'ün belirlemiş olduğu esaslar çerçevesinde değerlendirilip öğrenci kabulleri yapılmaktadır.
Yabancı uyruklu öğrencilerin Senatoca kabul edilen ilkeler çerçevesinde sınavsız alınmaları mümkündür.	T.C. uyruklu öğrenciler, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezince (ÖSYM) belirlenen koşullar çerçevesinde, YGS/LYS sonucuna bağlı olarak yapacakları tercihlerine göre Üniversitemize yerleştirilerek kesin kayıt yaptırabilmektedir.	Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı öğrenciler Üniversitemize, YÖK'ün belirlemiş olduğu kriterler çerçevesinde ve her yıl ÖSYM tarafından düzenlenen sınav sonuçlarına göre kabul edilmektedir. Yatay ve dikey geçiş başvuruları ise YÖK'ün belirlemiş olduğu esaslar çerçevesinde değerlendirilip öğrenci kabulleri yapılmaktadır.
2) Lise diploması 3) Aday öğrencinin kendi ülkesindeki lise sonrası devlet sınavına katıldığını gösteren belge 4) Yabancı dil sertifikası TOEFL, IELTS yada benzeri sınavlardan alınan yeterli puan.		

Tablo1: Kurullar Genel Yapısı

	F
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ UYRUKLU	Her yıl Üniversite'nin birinci sınıflarına ve İngilizce Hazırlık Okuluna alınacak Kayıt-Kabul öğrenci sayısı Üniversite'nin kapasitesi göz önünde tutularak, ve Koşulları Üniversite Senatosu'nun önerileri değerlendirilerek Mütevelli Heyeti tarafından belirlenir YÖDAK, yüksek öğretim yasası, 65/2005 madde 37 ve fıkra 1, 4 ve 5'e göre asgari koşulları belirler.
TÜRKİYE CUMHURİYETİ UYRUKLU	Her yıl Üniversiteye alınacak K.K.T.C. yurttaşı olmayan yabancı uyrukluların sayısı, Üniversite Senatosunun görüşü alınarak Mütevelli Heyeti tarafından saptanır.
YABANCI – ULUSLARARASI ÖĞRENCİ	Her yıl Üniversiteye alınacak K.K.T.C. yurttaşı olmayan yabancı uyrukluların sayısı, Üniversite Senatosunun görüşü alınarak Mütevelli Heyeti tarafından saptanır.

G	H
... Üniversitesi'nin dört yıllık programlarına öğrencilerin seçimi ve tercihlerine göre yerleştirilmeleri ... Üniversitesi Giriş Sınavı ile yapılmaktadır. • IELTS 5.0 veya üstü, üniversiteye başvuru tarihinden itibaren 2 yıl geçerli. • TOEFL IBT 63 veya üstü, üniversiteye başvuru tarihinden itibaren 2 yıl geçerli. • Pearson Akademik İngilizce Testi 46 veya üstü, üniversiteye başvuru tarihinden itibaren 2 yıl geçerli. • Cambridge İngilizce Ölçeği 46 veya üstü, üniversiteye başvuru tarihinden itibaren iki yıl geçerli. • GCE veya GCSE İngilizce Puanı 'C' veya buna eşdeğer bir lise diplomasına sahip olmak. • CEFR B2 (yalnızca uluslararası kabul görmüş onaylı sertifikalar; başvuru tarihinin 2 yıl öncesi alınmış sertifika geçerli değildir.) • En az bir dönem, seçilen tam zamanlı çalışma programını başarıyla bitirip İngilizce eğitim veren üniversitelerden geçiş yapan öğrenciler. * İngilizce Öğretmenliği Programı için IELTS 5.5 puan ve üzeri olmalıdır. ... Üniversitesi'ne kaydolmuş öğrencilerin yukarıdaki koşullardan en az birini sağlayamaması durumunda ... Üniversitesi İngilizce yeterlilik sınavına girmesi zorunludur.	... Üniversitesi'nin Ön-Lisans ve Lisans programlarına, her yıl yapılan Yerleştirme ve Burs Sıralama Sınavı sonucunda, tercih ettikleri bölümün kontenjan sayısı ve sınavda almış oldukları puan dikkate alınarak belirlenir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı olup da Kolejlerden mezun olacak olan öğrencilerin başarılı oldukları sınavlarla ... Üniversitesi'nin tüm bölümlerine müracaat edebilirler. Adayların Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'na yapacakları müracaatlarında başarılı oldukları tüm GCE A'Level, AS Level, O'Level, IGCSE, GCSE, SAT, ACT, TOEFL ve IELTS belgeleri ve bu yıl katılacakları sınavlarla ilgili olarak okul müdürlüklerinden ve/veya ders öğretmenlerinden alacakları belge ve tavsiye mektupları ile müracaat etmeleri gerekmektedir.
Türkiye Cumhuriyeti uyruklu öğrenciler belirlenen kontenjanlar çerçevesinde aşağıdaki koşulları sağlayarak ... Üniversitesi'ne kayıt yaptırabilirler. • Dört yıllık programlar için TC Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından düzenlenen Üniversiteye Giriş Sınavları sonucunda dört yıllık programlara yerleştirilmiş olmak.	• Üniversitemizin 4 yıllık programlarına ve 2 yıllık programlarına TC. Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından düzenlenen Üniversiteye Giriş Sınavları sonucunda yeterli puanı alarak yerleştirilmiş olmak. • ÖSYM tarafından düzenlenen Üniversiteye Giriş Sınavı YGS puan türünden herhangi birinden taban puan ve üzerinde puan almak Özel Yetenek Bölümleri'ni tercih edebilmek için yeterlidir.

kabul koşulları ile farklılaşma göstermediği gözlemlenmiştir. Ortaya çıkan sonuç yine Avrupa’da bazı okullarda görülen portfolyo tesliminin ve bireysel görüşmelerin olmadığıdır.

2.2.2. KKTC’deki Üniversitelerde Yatay ve Dikey Geçişler

KKTC’deki üniversitelerin yatay ve dikey geçiş koşulları incelenmiş ve YÖK mevzuatı "Yükseköğretim Kurumları Arasında Önlisans ve Lisans Düzeyinde Yatay Geçiş Esaslarına İlişkin Yönetmelik" ve YÖDAK yasası esas alınarak geçişler yapıldığı görülmüştür (Ek 3 – Tablo 2). KKTC üniversitelerinin internet sayfalarından edinilen bilgide, mimarlık bölümlerine özel geçiş koşulları olmadığı gözlemlenmiştir. Öztürk (2015) yatay ve dikey geçiş kriterlerinin yasada aşağıdaki gibi tanımlandığını ifade etmiştir:

Yatay geçişlerle ilgili olarak yasa, "(...) yıl sonu sınavlarını başarı ile tamamlayamamış öğrencilerin diğer bir yükseköğretim kurumuna yatay geçişlerinde ancak başarılı oldukları derslerin kredilerini aktarabilirler" demektedir (A.E 579/ 1993).

Ayrıca önlisans programlarından dikey geçişle gelen öğrenciler için yasa, "(...) her dersten aldığı yarıyıl sonu başarı notlarının ağırlıklı ortalamasının tam yüz (100) alınmak şartıyla en az yetmiş (70) olması veya diğer değerlendirme sistemlerinde bu esasa eşdeğerlik aranır" şartı koşturmaktadır (A.E 579/ 1993). Bu yasa maddelerinden çıkarılacak sonuç yatay ya da dikey geçişlerde kabul edilecek en az başarı notu 70 ya da eşdeğeri olmalıdır (Öztürk, 2015, s.30-31). Ancak Öztürk (2015) o yıllardaki uygulamanın yasayla örtüşmediğini ve yasada belirtilen nottan düşük not alınan derslere bile, bazı durumlarda, muafiyet verilebildiğini vurgulamıştır.

Üniversiteler arası yatay geçişlerde, "Özellikle akademik başarısı düşük öğrencilerin başka okullara geçiş olanaklarını kolaylaştırmak, sonuçta mezun olan mimar kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla, yatay ve dikey geçiş sorunu sadece mimarlık bölümlerinin sorunu olmakla kalmayıp

meslek odalarının ve daha da büyük ölçekte bakıldığında toplumun sorunu haline gelmektedir. Uygun geçiş ölçütlerinin belirlenmesi için eğitim süresince yaşanan sorunların saptanması ve analizi önem taşımaktadır" (Uluğ ve diğerleri, 2014, s.24). Bu bağlamda Uluğ ve diğerleri 2014 yılında saptadıkları sorunları aşağıdaki gibi ifade etmektedirler.

...Atölye süreçlerinde daha disiplinli olmayı özendiren ve kaliteli üretimi zorunlu kılan öğretim çıktılarını hedefleyen yaklaşımların antitezi olarak öğrenciyi başarısız olsa da programına transfer etmeyi kabul eden başka mimarlık bölümlerinin varlığı hem öğrenci bilincinin yoğun çalışma temposunu reddetmesi, kolayca kaçması ve daha az üretmeye çekinmemesi hem de etik değerler bakımından çok önemli sakıncalar taşımaktadır (Uluğ ve diğerleri, 2014, s. 24).

Öztürk 2015 yılında yapmış olduğu çalışmada 'Yatay ve Dikey Geçişle Mimarlık Bölümüne Gelen Öğrenciler Sorunu'na değinmiş ve aşağıdaki bulguları sunmuştur: Yine dikey geçişle gelen öğrencilerin her bir ders için pazarlık ve mimarlık eğitimi programı ile ilgisi olmayacak dersleri bile muafiyet kapsamına aldırma çabası içinde olduğu sıkça görülen bir durumdur. Ayrıca belirli bir kontenjan ve sınırlama sayısı olmayan bu geçişler normal sınıf içindeki öğrenci yapısını değiştirmekte; düzenli gitmesi gereken sınıflar hep düzensiz öğrencilerin hakimiyetinde olmaktadır (Öztürk, 2015, s. 30-31).

Aradan iki yıl geçmiş olmasına rağmen günümüzde halen dikey geçişlerde, uygulamada pek çok sorunlar yaşanmaktadır. Yukarıda belirtilen sorunlara eklenmesi gereken bir başka konu, aslında öğrenci kabul süreci çerçevesinde oluşan ve eğitim sırasındaki diğer sorunlara da yol açan başlıca konulardan bir diğeridir: Yatay ya da dikey geçiş yapan öğrenci, kendi öngördüğü veya üniversite tanıtım ofisleri tarafından kendisine, mezun olmak için - minimum olarak- belirtilen süreyi, sanki garanti bir süre gibi algılama eğiliminde olmakta, bu durumun geçmişteki örneklerini gördüğü için de, Öztürk'ün (2015) belirttiği gibi "...her bir ders için pazarlık ve

mimarlık eğitimi programı ile ilgisi olmayacak dersleri bile muafiyet kapsamına aldırma çabası içinde olduğu sıkça görülen bir durum" olarak ortaya çıkmakta; eğitimcilerin / danışman öğretim üyelerinin tavsiye ve öğütlerinin öğrenci tarafından dikkate alınmadığı deneyimlenmektedir.

Diğer sorunlar arasında, İkinci lisan sorunu yer almaktadır. Her ne kadar, genel olarak, öğrencilerin ikinci bir dile, dersleri izleyebilecek, sınıf tartışmalarında aktif rol alabilecek, katkıda bulunabilecek derecede sahip olma oranı çok düşük olsa da meslek yüksekokullarından dikey geçiş yapan öğrencilerin neredeyse tamamı ikinci dil bilmemektedir. Bu durum, öğrenciyi yalnızca kütüphane kullanımı / doküman taraması, vb. bilgi alımını destekleyecek aktivitelerden uzaklaştırmakla kalmayıp, onu internet üzerinde bile sadece Türkçe sayfalara bağımlı kalmak durumunda bırakmaktadır. Bu durum, mimarlık gibi teknoloji üreten ülkelerin yaydığı güncel bilgilerin izlenmesi gereken bir mesleğin eğitiminde, bu bilgilere ulaşamamayı beraberinde getirmektedir. Dersleri izleyebilme ve katkıda bulunma gereğinin yanısıra, ilgili literatürü etkin okuma ve anlayabilme; böylece araştırma yapabilme, yeni bilgiler üretme / eski bilgileri sorgulama / değerlendirme ve üzerine yeniden bilgi inşa edebilme yetisi kazanmanın önu böylece tamamen kapanmaktadır. Bu durum, üniversitelerin konumlandığı kentlerde öğrencilerin talebi üzerine, Türkçe ve İngilizce araştırma ödevi yapan / satan büroların varlığı gibi bir olguyu da ortaya çıkarmaktadır.

Aslında tek başına bile 'etiğe aykırı'lık sergileyen bu durum, ne yazık ki KKTC veya TC uyruklu öğrencilerin büyük bir kısmı tarafından, konuyu kendi orta öğrenim sistemindeki aksaklıklara dayandırarak, "aslında eğitimcilerin doğal karşılımları gerektiğini" düşündükleri bir konuma gelmiştir. Buradan anlaşılmaktadır ki, öğrenci, eğitim sırasında ikinci lisan biliyor olmasının önemi ve gereğinin farkında değildir. Nitekim çalışma / araştırma yaparken, "Türkçe olarak internette fazla bir veri" bulamadıklarını, bulduklarının da "hep aynı sayfalarda ve kısıtlı bilgi olduğunu" söylemektedirler.

Lisan sorunu, KKTC üniversiteleri arasındaki yatay geçişin nedenlerinin en başlarında gelmektedir. Lisan hâkimiyetinin diğerlerinden daha kesin bir biçimde talep edildiği bir üniversiteden, daha esnek davranıldığı düşünülen bir diğerine geçiş son yıllarda öğrenciler arasında çok rastlanılan bir davranış olmaktadır. Bu durum, aynı sınıfta farklı lisan bilgisine sahip öğrencilerin bir arada olması, aynı bilginin İngilizcenin yanı sıra Türkçe olarak da ifade edilmesi talebini; dolayısıyla zaman kaybını ve öğrenciler arasında eşitsizlik duygusunu uyandırması açısından sakıncalar getirmektedir.

Bu sorun, Ortadoğu ülkelerinden gelen ve Türkçe bilmeyen öğrencilerde de sıklıkla görülmektedir. Bu hem lisans hem de lisansüstü düzeyde geçerlidir. Bu durumda, öğrencinin -öğretim üyesinin kendisi de o ülkeler kökenli değilse- öğretim üyesi ile iletişim kurabilmesi ancak sınıf içinde çevirmenlik görevini yüklenebilecek kadar lisan bilen bir başka öğrenci varsa mümkün olabilmekte, ortaya trajikomik bir durum çıkmaktadır.

2.3. Öneriler

Bu çalışmanın ana konusu 'Yasalar ışığında KKTC’de mimarlık bölümüne öğrenci kabulünün irdelenmesi’dir. Temelde bu ana konuya bağlı kalınmış; ancak yasal çerçeve, öğrenci tercihi, öğrenci kabulü, öğrenci profili, üniversitelerin kendi kabul ölçütleri, üniversitelerin kendi profilleri vb., ayrı gibi görünen ancak birbirlerini etkileyen ve birbirlerine bağımlı olan konu ve ölçütleri tek başlarına ele almanın zorluğundan dolayı, bazı irdeleme ve öneriler sunulurken, diğer alt başlıkları ilgilendiren konulara da değinilmiştir.

Hedef, yaşam hakkının kutsallığı çerçevesinde, 'insan onurunu yüceltici' çevreleri oluşturabilecek kaliteye sahip mimarlar yetiştirmektir.

Günümüzde, KKTC’de ve TC’de, YÖK ve YÖDAK yasaları çerçevesinde yapılan genel sınavı yeterli düzeyde başarıp, üniversite

Tablo 2: Kktc Üniversiteleri Ve Yatay Ve Dikey Geçiş Koşulları

YATAY GEÇİŞ	A	B
	ÜNİVERSİTE DIŞINDAN YATAY GEÇİŞLER: Herhangi bir Üniversite veya dengi bir Yüksek Öğrenim Kurumu'na en az bir dönem devam etmiş bir öğrenci ... Üniversitesine yatay geçiş için başvurabilir. Bu şekildeki bir başvurunun kabul edilebilmesi için öğrencinin: (a) Bir Üniversite veya Yüksek Öğrenim Kurumu'nda kayıtlı olması (izinli ayrılma, yatay geçiş hakkından yararlanmak için engel teşkil etmez); (b) kayıtlı olduğu programda bitirmiş olduğu dönemlere ait genel not ortalamasının oluşmuş olması; (c) TC uyruklu öğrencilerin 11.(1)(b) maddesini sağlamayanların merkezi yerleştirme puanının geçiş yapmak istediği diploma programının taban puanına eşit veya yüksek olması ve . (d) Yatay geçiş müracaatının Önlisans programları için 2. veya , 3. Akademik Döneme 4 yıllık lisans programları için 3., 4., 5. veya 6. Akademik Döneme, 5 yıllık lisans programı için 3., 4., 5., 6., 7. veya 8. Akademik Döneme yapılmış olması şarttır. Durumları yukarıdaki şartlara uygun olan adayların başvuruları ilgili Bölüm Kurulunun görüşü alındıktan sonra, Fakülte Kurulu veya Yüksek Okul Kurulu'nca, Bölümlerin önceden belirlediği kontenjanlar çerçevesinde, kesin karara bağlanır. TC uyruklu öğrencilerin Üniversite bünyesindeki aynı düzeyde fakat ÖSYM'ye göre farklı yerleştirme puan türü ile öğrenci kabul eden diploma programları arasında yatay geçiş başvurusu yapılabilmesi için, öğrencinin ÖSYM'de merkezi sınava girdiği yıl itibarıyla geçmek istediği diploma programı için geçerli olan puan türünde aldığı yerleştirme puanının, geçmek istediği diploma programına eşdeğer ÖSYM tarafından öğrenci yerleştirilen diğer üniversitelerin diploma programlarının en düşük taban puanından az olmaması şartı aranır. ÜNİVERSİTE İÇİNDEN YATAY GEÇİŞLER: ... Üniversitesinde İngilizce Hazırlık Okulu hariç, en az bir dönem öğrenim görmüş öğrencilere Programları yürüten birimlerin önceden belirlediği kontenjanlar çerçevesinde program değiştirme olanağı verilebilir. Program değiştirmek isteyen öğrencilerin müracaatları ilgili Bölüm Kurulu'nun görüşü alındıktan sonra Fakülte Kurulu veya Yüksek Okul Kurulu tarafından kesin karara bağlanır. TC uyruklu öğrencilerin Üniversite bünyesindeki aynı düzeyde fakat ÖSYM'ye göre farklı yerleştirme puan türü ile öğrenci kabul eden diploma programları arasında yatay geçiş başvurusu yapılabilmesi için, öğrencinin ÖSYM'de merkezi sınava girdiği yıl itibarıyla geçmek istediği diploma programı için geçerli olan puan türünde aldığı yerleştirme puanının, geçmek istediği diploma programına eşdeğer ÖSYM tarafından öğrenci yerleştirilen diğer üniversitelerin diploma programlarının en düşük taban puanından az olmaması şartı aranır.	Öğrenciler kayıt olduğu yıldaki merkezi yerleştirme puanı ile geçmek istediği programının girdiği yıldaki taban puanına eşit veya yüksek olması durumunda kurumlar arası yatay geçiş başvurusunda bulunabilir. Ayrıca, Kurumlar arası yatay geçişlerde kurumların aynı düzeydeki eşdeğer diploma programları arasında ve Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan kontenjanlar çerçevesinde başvuruda bulunabilir. Yatay geçiş başvurusunda bulunacak öğrencilerin ÖSYM'nin öngördüğü kurallar çerçevesinde ve Üniversitenin önceden açıkladığı tarihler aralığında gerekli evrakları ile TC-KKTC Tanıtım Ofisi Müdürlüğü'ne online başvurmaları gerekmektedir. Yatay geçiş başvurusunda bulunan öğrenciler ÖİM tarafından değerlendirilmektedir. Başvurusu olumsuz yönde değerlendirilen öğrencilere geçişi mümkün olabilecek farklı programlar önerilir. Başvurusu onaylanan öğrenciler kayıt formlarını doldurup gerekli evrakları tamamlayarak kayıt formu ile birlikte ÖİM'ne bırakmaları gerekmektedir.
DIKEY GEÇİŞ	TC uyruklu öğrencilerin dikey geçiş yapabilmeleri için ÖSYM tarafından yapılan, Merkezi Dikey Geçiş Sınavı sonucuna göre ... Üniversitesinde bir programa yerleştirilmiş olmaları gerekir. Üniversite içi (a) Lisans programına devam etme hakkına sahip olan veya Lisans programlarından akademik başarısızlık sonucu çıkarılmış öğrenci, Yüksek Okul Kurulu kararı ile Yüksek Okul Programı'na geçebilir. b) ... Üniversitesini 2 veya 3 yıllık programlarından mezun öğrenciler ilgili Fakülte Kurulu veya Yüksek Okul Kurulu'nun kararı ile 4 yıllık programlara alınabilirler.	TC. Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından üniversitemize Dikey Geçiş Sınavı (DGS) yerleşen öğrencilerimizin kayıt prosedürleri aşağıda belirtilmektedir:...

C	D	E
Başarı koşullarına bakılmaksızın, öğrencinin girdiği yıl aldığı puanlara göre değerlendirilen yatay geçiş yöntemidir. Yönetmeliğe göre, Türkiye veya KKTC'deki bir üniversiteye merkezi puanla yerleştirilmiş ve halen kayıtlı olan öğrenciler başvurabilir. Kayıt olduğu yıl alınan merkezi yerleştirme puanları yatay geçiş yapmak istenen programın o yıl gerçekleşen taban puan türüne eşit ya da yüksek olmalıdır. Taban puanı yeterli olan her programa yatay geçiş için başvuru yapmak mümkündür. İngilizce Hazırlık sınıfı dahil tüm sınıflarda başvuru yapılabilir. Öğrenciler, bu tür yatay geçiş hakkında yalnızca bir kez yararlanabilirler. Yatay Geçiş yapılacak bölümün eğitim dili ise İngilizce ise Öğrenci İngilizce düzeyini belirleyen bir sınavdan yeterli puan almışsa TOEFL (550 ve üzeri) ve IELTS (6 ve üzeri) veya üniversitemizin düzenlediği İngilizce Seviye Tespit sınavı neticesinde 70 puan ve üzeri alan öğrenciler hazırlık okulundan muaf olurlar.	Üniversitemiz Lisans Programlarına yatay geçişler "Yükseköğretim Kurumları Arasında Önlisans ve Lisans Düzeyinde Yatay Geçiş Esaslarına İlişkin Yönetmelik" koşulları uyarınca yapılmaktadır. Bu koşulları sağlayan adaylar Üniversitemiz Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'na başvurularını yapabilirler.	Herhangi bir Üniversite veya dengi bir Yüksek Öğretim Kurumu'na öğrenim gören bir öğrenci ... Üniversitesine yatay geçiş için başvurabilir. Kayıt-Kabul ve Öğrenci İşleri Müdürlüğü'ne yapılacak başvurular YÖK kuralları çerçevesinde değerlendirilecektir.
TC Uyruklu Öğrenciler ÖSYM tarafından düzenlenen Dikey Geçiş Sınavı ile alınırlar. ... Üniversitesinin Yüksek Okulundan mezun olan TC uyruklu bir öğrenci, Dikey Geçiş için ÖSYM tarafından düzenlenen Dikey Geçiş Sınavı (DGS)'na girerek belirlenen kontenjanlar çerçevesince ... Üniversitesine yerleştirilmiş olmalıdır. DGS ile ...'ye kayıt yaptıran öğrenciler ilgili fakültenin yönetmelikleri doğrultusunda bazı derslerden muaf olurlar. DGS hakkında bilgi için lütfen http://www.osym.gov.tr 'ne başvurunuz.	Üniversitemiz Lisans Programlarına dikey geçişler "Yükseköğretim Kurulu Dikey Geçiş" yönetmeliği uyarınca yılda bir ÖSYM tarafından düzenlenen DGS (Dikey Geçiş Sınavı) sonucunda yerleştirilerek yapılabilmektedir.	Bir yükseköğretim kurumunun iki (2) yıllık programlarından mezun olan öğrenciler ÖSYM tarafından düzenlenen DGS sınavı sonucunda fakülte veya yüksekokulların dört (4) yıllık programlarına yerleşmeleri gerekmektedir.

seçimi aşamasına gelen öğrenciye, KKTC’de varolan tüm üniversiteler, öğrencinin seçimine yönelik farklı ölçütler sunarak, bir alternatifler yelpazesi oluşturmaktadır. Bu ölçütlerin mimarlık eğitimi kalitesinin düzeyini arttıracak yönde geliştirilmeleri gerekmektedir.

Fiziksel ve özellikle mimari-yapılı çevrenin öğreticilik kapasitesi ve mimarlık eğitimi göz önüne alındığında bu ölçütlerin en önemlilerinden biri kişinin eğitim aldığı çevre olmaktadır. Bu konu, aşağıda açıklandığı üzere öğrencinin hem eğitim hem de mesleki yaşamına büyük etkisi olduğu, yeni aday öğrenci profilini de olumlu yönde etkileyeceği için irdelenmeye alınmıştır.

Dünyadaki ‘isim yapmış’ tüm mimarlık fakülteleri/ bölümleri internet sayfalarında, ‘öğrencilerine esinlendirici mimari-yapılı çevre örneği oluşturma; bilimsel veriler ışığında (insan aktiviteleri için konfor bölgeleri, ergonomik veriler, vb.) oluşturulmuş doğru ‘insan- fiziksel performans koşulları- çalışma mekânı’ ilişkisi sunma, eğitim sürecinde kullanılacak malzeme ve rüzgâr laboratuvarları, parametrik tasarım ve maket yapımı için olanaklara sahip olma, vb., öğrencilere hem istediklerinde sosyal etkileşime izin verecekleri hem de kendi başarılarına olabilecekleri mekânsal düzenleme olanağı tanıyacak büyüklük ve esneklikte stüdyolar sağlama olanaklarını gururla sunmaktadır.

Öğrenci, ‘Örtük öğrenme’ biçimindeki zihinsel aktivite aracılığı ile böyle bir fiziksel çevrenin kendine önem vermek olduğunu öğrenir. Bu, doğal olarak, öğrencinin öğretim göreceği üniversiteyi olduğu kadar meslek seçimini de etkileyecektir. Yanı sıra, bu özellikleri sunan bir fiziksel çevre onun daha iyi ve başarılı olma isteğini tetikleyecek, bu ise sosyal etkileşim yolu ile diğer öğrencileri de güdümlenecektir. Bu bağlamda, öğrencinin kendi mesleki yaşamında da, başkaları için fiziksel ve sosyal çevreler yaratırken başvuracağı kıstasların minimumda öğrencilik yaşamında deneyimmediği çevreler olması doğaldır.

KKTC’de, hangi üniversitede olursa olsun, öğretim üyelerinin özverili çalışmaları ile

oluşan aktif ve çağdaş bilimsel çevrenin, mimarlık eğitimine uygun/ yakışan, öğrenciler için doğru örnekler oluşturan, onlara ‘oraya ait olmanın gururunu yaşatacak’ olan bir fiziksel çevre ile desteklenmesi, amaçları doğrultusunda mimarlık eğitimine kalite katacaktır.

Öğrencinin üniversite seçimi sonrasında, mimarlık bölümüne kabul edilmesindeki en önemli ölçüt, üniversite sınavlarında gösterdiği başarı düzeyidir. Bazı üniversiteler ÖSYM tarafından alınan karar uyarınca mimarlık bölümüne 200,000 başarı sırası altında yerleştirme yapılmayacağı bilgisini internet sayfalarında vermektedir.

Bu ölçüt, her ne kadar, mevcut orta öğretim sistemi göz önüne alındığında, ‘başarılı/ çok başarılı olma’ durumunu ifade ediyorsa da öğrencinin mimarlık eğitimi için uygun olma durumunu değerlendirmemektedir. Aynı konu, 2007 yılında yapılan kurultayda da dile getirilmiş ve “Bölümler, farklı öğrenci profillerine eşit ya da eşdeğer uygulama imkânı sağlayabilecek kriterler ortaya koymalı, sınav sistemlerinde eşitlik sağlayamayacağı durumlarda, portfolyo kabulü gibi özel değerlendirme yollarına gidebilmede adımlar atmalıdır” denmiştir (Hoşkara ve diğerleri, 2007, s.32). Ancak, üniversitelerde lisans eğitimi için bu öneri doğrultusunda henüz ‘portfolyo teslimi üzerinden değerlendirme’ uygulamasına gidilmediği görülmektedir.

Portfolyo, mimarlık mesleğine bilinçli olarak yönelmiş öğrencinin, kendi yeti ve ilgi alanlarını ifade eden ve hazırlanması belli bir süreç gerektiren bir çalışmadır. Toplumun, öğrencide bu farkındalığın oluşmasını sağlayacak sosyo-kültürel koşullara/ düzeye sahip olması gerekmektedir. Tek amacı mimarlık diploması alıp, yap-satçı pratiğe yönelmeyi amaçlayan, ya da aile şirketine imza atabilmesi için, aile tarafından mimarlık eğitimi almaya zorlanmış olan bir öğrencide bu farkındalık ve bilincin yeşeremeyeceği açıktır. Bu nedenle, öğrenci kabulünde portfolyo çalışmasının mimarlık eğitime önemli katkısı olacağı düşünülmekte ve önerilmektedir.

‘Yetenek sınavı’ yöntemi de Hoşkara ve diğerlerinin 2007’de yapmış oldukları çalışmada mimarlık bölümlerine girişte önerilmiş olmasına rağmen halen uygulamaya konulmayan bir başka ölçüt olarak öne çıkmaktadır (Hoşkara ve diğerleri, 2007, s.32). Özel yetenek sınavının 2007’den sonraki yıllarda, KKTC’de bazı üniversitelerde yapılmış olduğu üniversitelerin internet sayfalarında görülmüştür. Ancak, yalnızca KKTC uyruklu ve iç mimarlık bölümüne başvuran öğrenciler için yapıldığı belirtilen bu uygulamanın eğitime yansıyan sonuçları hakkında (faydalı/ faydasız, uygulanabilir/ uygulanamaz, vb.) herhangi bir bilgi paylaşılmamıştır.

İngilizce dil hâkimiyeti, İngilizce mimarlık eğitimi veren bölümlerde bir diğer ölçüt olarak ele alınmalıdır. Öğrencilerin, İngilizce diline hâkim olmayışından kaynaklanan sorunlar, eğitimi olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sorunlar 2007 yılında yapılan I. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı’nda da vurgulanmış ve ‘bu sorunun hazırlık okullarındaki problemler ve hazırlık okullarının bölümlerle iş birliği konusu bağlamında üniversite yönetimleri ile daha detaylı irdelenmesi’ gerekliliği üzerinde durulmuştur (Hoşkara ve diğerleri, 2007). Aradan 10 yıl geçmiş olmasına rağmen aynı konu büyüyerek devam etmektedir. Bu sorunun giderilmesi yönünde çalışmaların ivedilikle gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

İkinci bir lisanın, özellikle de uluslararası dil olan İngilizcenin bilinmemesinin, kendi gelişmelerine sekte vuracağı vurgulanarak anlatıldığı durumlarda öğrencilerden alınan yanıt: “Mezun olduklarında, ailelerinin onları ‘lisan öğrenmeleri için İngiltere’ye gönderecekleri” olmaktadır. Bu, ailelerin çocuklarını lisan öğrenmeleri için gereken maddi portreyi aslında göze alıyor olmaları demektir. KKTC’de kaliteli ve mesleki seçimlerine uygun lisan eğitimi sağlarsa öğrenciler bu tercihlerini de KKTC’den yana kullanacak; öğrenci, okulunun ortamından ayrılmak zorunda kalmayacaktır. Aslında, KKTC’de her bir üniversite farklı bir uluslararası ortam oluşturmaktadır. Dolayısı ile öğrenci, yeterli düzeyde lisan bilgisi ile donatıldığında farklı ülkelerden gelmiş, değişik sosyo-kültürel özellikleri

olan öğrencilerle de iletişim kurabilecektir. Öğrenci bu deneyimi meslek hayatına, hangi ülkeden olursa olsun diğer kişilerle kolay ve doğru iletişimde bulunabilme yetisi olarak taşıyacak ve bu mesleğin de sosyal duruşuna bir artı değer olarak yansıyacaktır. Mimarlık eğitiminin Türkçe ve İngilizce olarak ayrılması, bazı öğrenciler için kolaylık sağlıyor gibi görünse de çağdaş mimarlık bilgilerinin/ örneklerinin, bu örnekleri yaşama geçirirken mimarların yararlandığı teknoloji/yöntemlerin, ikinci lisan yokluğu nedeniyle eğitim sırasında öğrenilmemesi, aslında öğrenciye büyük bir dezavantaj getirmektedir.

Küreselleşme denilen acımasız rekabet ortamında, bilgi üretmenin yanı sıra bilgiyi uluslararası çevrelerde yayma, uluslararası iletişim, vb. nedenlerle, AB’nin yüksek eğitime ilişkin çalışmalarında en az iki yabancı dilin olmasını şart koştuğu bir süreçte, bir lisanı -İngilizce- bile bilmeyen mimarların bu rekabete nasıl katılacaklarının sorgulanması gerekmektedir. Bu nedenlerle, mesleki -mimari- İngilizce bilgisi veren, bu konuda yetkin lisan okulları/ hazırlık okulları açılması ve öğrencinin mimarlık bölümünde eğitime başlayabilmesi için İngilizce yeterliliğinin mutlaka sağlanması, eğitime başladıktan sonra da ‘lisan muafiyeti’ uygulamasının kaldırılması önerilmektedir. Aynı doğrultuda, öğrenci mimarlık bölümüne geçmeden önceki eğitim aşamasında, lisan hazırlık okuluna devam etmiş olsa bile, mimarlıkla ilişki kurmayan bir lisan eğitimi yeterli kabul edilmemelidir.

Yatay ve dikey geçişle mimarlık bölümlerine kabul edilen öğrencilerin seçmeli ders muafiyetleri mimarlık eğitime kabulde bir başka önemli konu olarak öne çıkmaktadır. Geçişle gelen öğrencilerin seçmeli derslerine muafiyet verilirken sadece mimarlık eğitimi ile ilgili almaları gereken seçmeli dersleri karşılayan uygun derslere muafiyet verilmesi, öğrencinin mimarlık eğitimine olumlu bir katkı sağlayacaktır.

Bir diğer konu, orta öğretimde kültür, sanat, sosyal bilimler alanında kazandırılan bilgilerin mimarlık mesleği için yeterliliğinin sorgulanması gereğidir. Farklı mesleklerin

eğitimini almak isteyen öğrencilerin, standart bir sınavın sonuçlarına göre bölümlere yerleştirilmesinin çok çeşitli sakıncaları olması doğaldır. Bu konu, özellikle de sanat ve bilimi tek bir bünyede aynı anda birleştiren mimarlık mesleği ve eğitimi açısından geçerlidir. Bu nedenle, KKTC'deki tüm mimarlık bölümleri temsilcilerinden oluşan bir organın, mimarlık eğitime alınacak öğrencilerde aranması gereken kültür, sanat, sosyal bilimler ve ikinci lisan düzeyi konularını, günün gerçeklerini geleceğin perspektifi içerisinde değerlendirerek sorgulaması, zaman içerisinde oluşabilecek farklılıklara yanıt verebilecek esneklikte çözüm üretmesi gerekmektedir.

Bu noktada, mimarlık eğitime kabul için kültür, sanat, sosyal bilimler konularının vurgulandığı bir 'özel sınav' ve yanı sıra, sahip olunan 'İkinci dil'in değerlendirileceği bir lisan sınavı yapılması önerilmektedir. Bu önerinin ilk bakışta, öğrencileri mimarlık eğitiminden caydırıcı olarak görülmesi olası ise de, Uluğ ve diğerleri (2014) tarafından da belirtildiği gibi "...öğrenci bilincinin yoğun çalışma temposunu reddetmesi, kolayca kaçması ve daha az üretmeye çekinmemesi"ne yol açan ve "...etik değerler bakımından çok önemli sakıncalar oluşturan" faktörlerin, kısa vadede en aza indirilebileceği, orta vadede, mezunların kalitesi arttıkça ve sektörde aranan elemanlara dahil oldukça, 'seçici' davranmanın gerçek yararlarının kamuoyu tarafından da görülerek benimseneceği düşünülmektedir. Bu önerinin uygulanması, verilen mimarlık eğitiminin giderek daha kaliteli olmasını sağlayacak ve Kuzey Kıbrıs'ın bir 'Eğitim Adası' olma yolundaki emeklerini daha da değerli kılacaktır.

Özellikle yaklaşık son on yıldır gözlemlenen öğrenci profili değişimi, kabul kriterlerinin yeniden gözden geçirilmesini gerektiren diğer bir önemli nedendir. Birçok farklı ülkeden ve böylelikle birçok farklı eğitim sisteminden gelmekte olan 'uluslararası öğrenci' ya da '3. Ülke Öğrencileri' olarak nitelendirilen öğrencilerle, KKTC ve TC'den, hemen hemen aynı eğitim sisteminden gelen öğrencilere uygulanan 'kabul kriterleri aynı mı olmalıdır?' sorusu gündeme gelmektedir. Bu noktada, üniversite temsilcilerinin bir araya gelip uluslararası öğrencilerin lise ve dengi

eğitimlerini incelemeleri ve kabul kriterlerini bu verilere göre gözden geçirmeleri önerilmektedir. Farklılaşmalar olacaksa bile bunun KKTC ve TC kökenli okullardan gelmiş öğrencilere uygulanan kabul kriterleri ile eş değer olması önemlidir.

KKTC'de mimarlık pratik ve eğitime ilişkin hertür konuda, KTMMOB-Mimarlar Odasının, yaptırım gücüne de sahip, aktif kurumsal düzenleyici olması arzu edilir bir durumdur. Sektördeki mimarlık uygulamalarından elde edilen 'geri besleme' verilerini doğrudan eğitime tarafsız bir biçimde yansıtabilecek olan tek kurum KTMMOB- Mimarlar Odasıdır. Bu durumda, Uluğ ve diğerleri (2014) tarafından ortak yatay ve dikey geçiş kriterleri için yapılmış olan 'KKTC Üniversitelerindeki ...mimarlık bölümünün birer öğretim üyesi, KTMMOB Mimarlar Odası Başkanı ve Akademik İşler Sorumlusundan oluşan "KTMMOB Mimarlar Odası Akademik Komisyonu", bu kriterlerin oluşturulması için uygun bir platform olarak önerilmektedir' şeklindeki önerisi hem geçişler için hem de lisans düzeyinde öğrenci kabulü kriterleri oluşumu bağlamında, bu çalışmada da kabul görmekte ve yinelenmektedir.

3. SONUÇ

Mimarlık, aslında yaşamın bir yansımasıdır, ama yaşamı daha iyiye doğru değiştirme kapasitesine sahip olduğu da bir gerçektir. Bu nedenle, ürettiğimiz mimari çevrelerin yaşam hakkının kutsallığına yakışır ve yaşamı, mimarlığın ilişkili olduğu her bağlamda destekleyecek karakter ve güce sahip olması gerekmektedir.

Mimarlık mesleği hem şimdiki hem de gelecekteki yaşamı etkileyecek kadar önemli olduğundan dolayı sorumluluğu büyüktür. Mimarlık mesleğinin ve eğitiminin doğasını ve bireyin "mimara dönüşme sürecini" (URL1) bilmeyen kamuoyunun gözünde, bu sorumluluğun yalnızca eğitim kadrosuna yüklenmesi eğilimi vardır. Ne yazık ki, diğer paydaşların orta eğitim sistemi, üniversite sınav/ öğrenci seçim sistemi, konuyla ilgili diğer özel ve tüzel kişilerin/ kurum ve kuruluşların yetki alanları, vb., ve doğal olarak öğrenci profili- bilincinde olmaksızın / sorgulanmaksızın benimsenen bu eğilimin, mesleğin saygınlığına da zarar vermekte

oluşu üzücüdür. Durum, artık düşündürücü olma aşamasından öteye geçmiştir.

Bu çalışmanın kapsamı her ne kadar 'mimarlık fakülte/ bölümlerine öğrenci kabulünün irdelenmesi' olarak belirlenmişse de yaşamın ve mimarlık mesleğinin 'bütüncül' karakterleri nedeniyle, bu kadar keskin bir ayırım yapmanın olanaksız olduğu açıktır. Bu nedenle, çalışmanın bazı kısımlarında diğer çalışma başlıklarının ilgilendiği alanlara da girmek zorunda kalınmıştır.

Bundan sonraki aşamada, durum saptama ve öneriler geliştirme aşamasından çok daha ileri gidilip, şimdi dile getirilen 'önerilerin' 'uygulama/ değerlendirme aşamaları'nı tartışan çalışmaların gerçekleştirilmesi hedef olarak belirlenmelidir. 'Mimarlık' alanında böyle dinamik bir heyecan dalgasının varlığını hepimiz hak etmekteyiz.

Kaynaklar:

Hoşkara, Ş., Pulhan, H., Öngül, Z., Oktay, D., Şahin, N. P., Kurt, S., Gürdallı, H., Karabetça, R. ve Özersay, M. Ö. (2007). Kuzey Kıbrıs'ta Mimarlık Eğitime Eleştirel Bir Bakış ve Gelecek İçin Öneriler. s. 23-38. Mimarlar Odası 2007, KKTC I. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı, 3-4 Mayıs 2007.

Karatani, K. (1995). Architecture as Metaphor, MIT Press, USA.

Nalbantoğlu, H. Ü. (2012). Mimar ve Mimarlık Üzerine Düşünceler- Dosya 30: Mimarlığı Sosyolojik Olarak Anlamak, TMMOB, Ankara

ÖSYS 2017-18 Kılavuzu: <https://ais.osym.gov.tr>

Öztürk, A. (2015). Politika ve Eğitim. s. 28-35. Mimarlar Odası 2015, KKTC IV. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı: Mimarlık ve Eğitim Nereye, 30 Ekim 2015.

UIA General Secretariat (2011). UIA and Architectural Education- Reflections and Recommendations Document prepared by the UIA Architectural Education Commission Text adopted by the XXIIth UIA General Assembly (Berlin, July 2002) Revisions adopted by the 25th General Assembly (Tokyo, October 2011) Revised Edition 2011 International Union of Architects.

Uluğ, E., Ermiyagil, S. A. ve Kurt, S. (2014). KKTC Mimarlık Bölümlerinde Tasarım Atölye Süreçleri ve Bilinmezleri. s.17-28. III Mimarlık ve Eğitim Kurultayı: Mimarlık Eğitim ve Meslek Alanında Bütünleşme ve Dayanışma. 31 Ocak 2014.

(YÖK) YÜKSEKÖĞRETİM KURULU YASASI: Kanun Numarası: 2547, Kabul Tarihi: 4/11/1981 Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 6/11/1981 Sayı: 17506, Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 21 Sayfa: 3 (Bu Kanunun yürürlükte olmayan hükümleri için bakınız: "Yürürlükteki Bazı Kanunların Mülga Hükümleri Külliyesi", Cilt: 2 Sayfa: 1187. YÜKSEKÖĞRETİM KANUNU, <http://www.yok.gov.tr>.

<http://www.mom.arq.ufmg.br/mom/babel/textos/uia-education-2011.pdf>

URL1: Arkitera.com. Gökbayrak, P., Şenol, G. (Eds.) (2006). Dosya: Mimarlık Eğitim Politikaları, Arkitera, Ocak 2006) <http://v3.arkitera.com/g33-mimarlik-egitim-politikalari.html>

EKLER

• "Kuzey Kıbrıs'ta yüksek öğrenim ile ilgili yasalara bakıldığında özet olarak şu dizinle karşılaşılabılır:

• 18 /1986 Doğu Akdeniz Üniversitesi Kuruluş Yasası İç Düzeni Yasası

• 12/1990 Yüksek Öğrenim ve Dış İlişkiler Dairesi Yasası (34/1994; 77/2007 ve 11/2009 sayılı yasa ile değiştirilmiş ve birleştirilmiş şekliyle)

• 2/1993 Yüksek Öğrenim Kurumları Kurulu, Görev, Denetleme ve Akreditasyon Yasası (YÖDAK)

• A.E 579 / 1993 Madde 21 Altında Tüzük Yüksek Öğrenim Kurumları Kurulu, Görev, Denetleme ve Akreditasyon Yasası

• 65/2005 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Öğrenim Yasası (21/2008 ve 40/2009 sayılı Değişiklik Yasasıyla değiştirilmiş ve birleştirilmiş şekliyle)

• 29/2009 65/2005 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Öğrenim" (Öztürk, A. 2014, s. 28-29).

2. GRUP: YÜKSEK ÖĞRETİMDE MİMARLIK POLİTİKALARI

2/02

Mimarlıkta Mesleğe Kabul
ve Sınav Ölçütleri Yasası

Ezcan Özsoy

ÖZET

Mimarlıkta 'Mesleğe Kabul Yetkisi' Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki mevzuata göre 12/76 Kuruluş Yasası ile faaliyete geçmiş olan Kıbrıs Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine bağlı Mimarlar Odasına verilmiştir. Mimarlık eğitimi tamamlayıp mezun olmuş ve bunu gerekli resmi dokümanlarla belgelemiş olan kişiye hak, sorumluluk ve yükümlülükler getirir. Odaya kayıt ve hâliyle mesleğe başlamak için almış olduğu eğitimin süre ve müfredatı değerlendirilip kabul kriterlerinin saptanması; hatta gerekirse mesleki pratik ve mesleğe kabul için sınav tüzüğü yapma yetkisi KTMMOB Yetki Kuruluna verilmiştir. Yetki Kurulu her mühendislik ve mimarlık dalında, bireylerin haklarını korumak, ülkenin ekonomik yaşamını düzenlemek ve geliştirmek, kamu düzenine yardımcı olmak amacıyla KTMMOB Kuruluş Yasası'nda gösterilen bu konularda tüzükler hazırlar. Her meslek uygulamasında konan her sınırlayıcı tüzük, Bakanlar Kurulunun onayından sonra yürürlüğe girer. Bu nedenle daha önceki eğitim kurultaylarınca ortaya çıkan görüş ve öneriler Yetki Kurulu çalışma süreci öncesinde son bulmuş, hayata geçmemiştir. Bu Eğitim Kurultayı ardından tüm çalışma gruplarının uzlaşması ile belirlenecek zorunlu minimum eğitim süresi, mesleki staj ve mesleğe kabul sınavı için Mimarlık Yetki Kurulu toplanmalıdır. Halen üniversitelerde okuyan ve/veya yasanın verdiği yetki ile yürürlüğe girecek olan tüzüklerin kazanılmış mesleki haklara hâlel getirmemesi için üniversite seçme ve yerleştirme süreci başlamadan önce mimarlık eğitimi alacak olan gençlerin bilgilendirilip tercihlerini, bunu peşinen kabul ederek yapmaları sağlanmalıdır.

Anahtar kelimeler: Mimarlık Eğitim Süresi, Mesleki Staj, Mesleğe Kabul, Sınav Ölçütleri

1. GİRİŞ

2009 yılında yapılan III. Mimarlık ve Eğitim Kurultayında sunulan; 2007 KKTC I. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nda da farklı gruplar tarafından, ayrı başlık altında irdelenmiş olan "Meslek Pratiği" ve "Mesleğe Kabul Kurulu" konuları yeniden ele alınmış ve bunlara "Sürekli Mesleki Gelişim" süreci başlatılmış olması ile atılan olumlu adıma, ileride atılacak olan "Sınav" adımı hedefi eklenerek revize edilmiştir. Mimarlık politikaları açısından eğitim kurultayı sonuçlarının bir an önce hayata geçirilmesi için teknik hazırlıklar bir an önce başlatılmalı ve oluşması gereken kurullar oluşturulmalıdır.

Mimarlık eğitiminin tamamlanması, yazılı şekilde diploma, sertifika, vb. dokümanlarla belgelenir. Bu, devamında, mezun kişiye yetki, hak, sorumluluklar ve yükümlülükler getirir. Bugünkü sistemimizde eğitimin tamamlanması ile yeni bir öğrenme devresi başlar. Çünkü, mimarlık eğitiminin bir eğitim kurumu duvarları içerisinde sınırlı kalamayacağı gerçeği ortadadır.

Mimari Proje Üretimi, kontrol yetki ve sorumluluğunun mimarlık eğitimine ilaveten, bir deneyim ve ayrı bir bilgi/ tecrübe düzeyi ve kurumsal düzenleme gerektirdiği, ilave uygulama hakkı ve sorumlulukları için eğitim diplomasından ayrı bir yetki belgesinin alınması gerektiği şimdiye kadar oluşturduğumuz yapılaşmış çevreden anlaşılmaktadır. Mevcut durumdaki bu sorunların en büyük nedenleri ise eğitim ile uygulamanın kopuk olması; farklı alan, mekân ve ortamlarda gerçekleşmesi ve yeterli mesleki denetim yapılamamasıdır.

Mevcut sistemde, her konudaki yetki ve sorumluluklar dört senelik eğitimin tamamlanması sonunda herkese verilmektedir. Bu uygulamanın, Kuzey Kıbrıs'ta getirdiği sorunlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

1. Ofis (atölye) açmadan meslek icraatına izin verilmesi,
2. Başka bir işle meşgul olanlardan yetkinin

alınmaması, işi layıkıyla yapabilecek imkânlara sahip olmayanların, her türlü proje ve kontrol yapabilmesi,

3. Mesleğin iki aşamada hizmet verdiğinin unutulması (yapı üretimi hem proje hem de projelerin inşaat aşamasının denetimiyle ilgilidir),

4. Mimari projelerin, uygulamaya yönelik hazırlanması yerine inşaat ruhsatı almak için (sadece mevzuatı göz önünde bulundurarak) hazırlanmaya başlanması,

5. İşverenler tarafından bu durumun suistimal edilmesi,

6. Yükleniciler (müteahhitler) tarafından bu durumun suistimal edilmesi,

7. Uygulama sürecine yönelik bilgi eksikliğinden yararlanan diğer disiplinlerin, mimari projeyi değiştirecek müdahalelerde bulunması,

8. Yetkinlik ve denetim noksanlığı nedeniyle yanlış uygulamaların ortaya çıkması,

9. Verilen mimarlık eğitiminde, yapı üretiminin inşaat aşamasının yeterince irdelenmemesi, eğitimin sadece tasarım boyutu ile sınırlı kalması,

10. Emlakçılık ve müteahhitliği birlikte yürüten şirket ve kişilerin kendi çıkarlarına göre; maaşlı, yönlendirilebilecek, yetkin olmayan meslektaşlarımızı kullanması,

11. Müteahhitlerin sınıf almak ve şantiyede görev vermek üzere işe aldıkları mimarlara, yapıyla ilgili görev yerine, yasalara göre yasak olmasına rağmen, kendi yapacakları projeleri hazırlatması,

12. Yurt dışından gelen projeler için yerli mimarlarla kolektif çalışma yapma yerine, imzacı mimarlar bulma yolunun benimsenmesi.

Daha önceki kurultaylarda saptanan sorunlara ilaveten mimarlık ve mesleğin disipline edilmesi siyasi bir kararlılık da gerektirmekteydi. Uzun bir süredir yaşanmakta

olan bu sorunların düzeltilmesi ve mevcut durumun daha ileriye götürülebilmesi için Haziran 2005'te yürürlüğe giren KTMMOB Yasası ile büyük bir adım atılmıştır. Bu yasa ile üyelikler; uygulamacı, faal ve doğal üye olarak kategorize edilmiştir. "Uygulamacı Üye" tanımı, Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) standartları kapsamındaki "profesyonel mimar"a denk olması düşüncesi ile yasalaştırılmış ve diğer üyelik kategorileri de bu yasada tanımlanmıştır.

Şu an Mimarlar Odasına kaydolmak için başvuru yapılırken:

1. Diploma fotokopisi (Fotokopinin arkası KKTC Millî Eğitim Bakanlığından onaylı)

2. Transkript; resmî kopya olarak (öğrenci kopyası kabul edilmez) kapalı zarfta mühürlü

3. KKTC Kimlik Kartı fotokopisi

4. 4 Adet orijinal vesikalık fotoğraf (arkaları noter ya da muhtardan onaylı)

5. Yatay veya dikey geçiş durumu varsa; geçiş yaptığı eski bölümüne ait transkript ve hangi dersin hangi derse karşılık geldiğini gösteren transkript istenmektedir.

Yeniden yapılanmanın altyapısı olarak hazırlanmış olan yasaya göre, unvan verme ve devamında mesleki uygulama yapma süreci şu şekilde gerçekleştirilecektir:

1. Dünya ve Avrupa Birliği standartlarına uygun, kabul edilebilir, mesleki stajlarla desteklenmiş en az 5 yıllık bir eğitimi başarıyla tamamlamak,

2. Eğitim sonrasında mimari proje tasarımı yapmayı ve uygulama aşamasını denetlemeyi ("uygulamacı üye" veya "profesyonel mimar" unvanını almayı) hedeflemek

3. En az 1 yılı, mesleğin icra edileceği KKTC'de olmak üzere 2 yıl boyunca UIA standartlarındaki "deneyim kategorileri" üzerinde pratik yapmak (uygulama stajı),

4. 3. maddedeki pratiğin yapıldığını sınav ve portfolyo yöntemi ile Mesleğe Kabul Kuruluna

kanıtlamak ve böylelikle UYGULAMACI MİMAR unvanını almak,

5. UYGULAMACI MİMAR unvanı almak, meslek icrası için yeterli kabul edilmediği için, UIA standartlarında profesyonelliğin ilkeleri olan uzmanlık, özerklik, işe bağımlılık ve denetime açıklık ilkeleri ile kurulmuş bir mimari büro tescil ettirmek,

6. UYGULAMACI MİMAR vasfı, tescil edilen mimari büro ile süreklilik kazanır ancak "uygulamacı mimar ve tescil edilmiş bürosu" senelik tescilini yenilemek için "sürekli mesleki gelişim" kriterlerini ve sorumluluklarını yerine getirmelidir.

Bu çerçevede, UIA'nın mesleki uygulama standardı olan; "Tescil yaptırmayan veya tescil mevzuatı ile mesleği uygulamasına izin verilmemiş hiçbir kişinin mimarlık meslek pratiği içinde yer almasına izin verilmeyecektir." tanımı kesin hüküm kabul edilir ve uygulanır. Bu süreçlerin uygulanması ve denetimi meslek örgütü tarafından sağlanacaktır. Tüzük ve yönetmeliklerin yürürlüğe girmesi ile müktesep hak kazananlar sadece sınav sürecine kadar olan yükümlülüklerinden muaf sayılacak ancak meslek icraatına devam edeceklerse 6. maddedeki sorumlulukları yerine getirmek zorunda kalacaklardır.

"Meslek Pratiği" kavramı, Kuzey Kıbrıs'ta gerek Mimarlar Odası çatısı altında gerekse mimarlık camiası içerisinde tamamen yeni bir kavram ve yeni bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bugüne kadar eğitim süreci içerisinde yer alan ve "staj" adıyla altında meslek pratiğine yönelik yapılan büro ve şantiye stajları ile karıştırılmaması gereken "Meslek Pratiği Süreci", yeni yaşamızın da bize öngördüğü şekliyle, eğitim sürecini, geçerliliği olan en az bir mimarlık lisans diploması alarak tamamlamış kişilerin ülkemizde mimarlık mesleğini icra ve yetkilerini kullanabilmeleri için geçirecekleri tamamlayıcı bir süreç olarak şekillenmektedir.

2. MEVCUT DURUM VE SORUNLAR

Mevcut süreçte hâlen böyle bir uygulama olmadığı ve meslek pratiği sürecinde

öğrenilmesi gereken hususların, hâlen “Mesleğin Uygulanması” sürecinde hem profesyonellik açısından hem de uygulanması açısından büyük sıkıntılar yaşandığı hepimizce malumdur. KTMMOB Mimarlar Odası, 2017 yılı sonlarında bu konuya el atmış ve sürekli mesleki gelişim eğitimlerine konusunda uzman eğitmenlerle başlamıştır... Mimarlık meslek uygulaması açısından, ülkemiz adına bir devrim niteliğindeki bu süreç; beraberinde hem yeni bir sorumluluk anlayışı hem de yeni bir yapılanma gerektirmektedir. Günümüzdeki hızlı teknolojik gelişim doğrultusunda; değişen malzemeler, yapı teknolojileri, ihtiyaçlar, olanaklar değişen yasal sorumluluklar ve süreçlerle birlikte mimarlık mesleğinin de kendi içerisinde evrimleşmesi doğal bir süreç olarak algılanmalıdır. Ayrıca, günümüz gerçekleri ve geleceğin dinamizmi içerisinde çözülmesi gereken “Sürekli gelişen, değişken bir denklem” olarak görülmelidir. Tüm bu tespitlerle birlikte Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA), mutabakat metni temel alınarak mimarlık pratiği için profesyonellik standartları, profesyonelliğin ilkeleri temelinde aşağıdaki tanımları getirmektedir;

a) Bir Mimarda Aranan Temel Koşullar (UIA Belgelerindeki tanım)

b) Mimarlık Meslek Pratiği (UIA Belgelerindeki tanım)

c) Mimar (UIA Belgelerindeki Tanım)

d) Profesyonelliğin İlkeleri (UIA Belgelerindeki Tanım)

- Uzmanlık
- Özerklik
- İşe bağımlılık
- Denetime açıklık

3. ÖNERİLER

Önceden belirtilen kriterler göz önünde bulundurarak konuyla ilgili öneriler aşağıdaki sıralamaya göre incelenmiştir:

- 3.1 Meslek Pratiği Kurulu
- 3.2 Meslek Pratiği Yapılabilecek Yerler
- 3.3 Meslek Pratiği Çalışma Koşulları
- 3.4 Meslek Pratiği Süre ve Süreçleri

3.5 Meslek Pratiği Eğitimi ve İçeriği

3.1 Meslek Pratiği Kurulu

Meslek Pratiği Denetim Kurulu (MPDK), aşağıda tanımı, görevleri ve sorumlulukları anlatılan Mesleğe Kabul ve Takip Kurulu- İdari Kurulu (MKTK-İK) altında görevlendirilerek, 2 yıllık meslek pratiği süresince gerekli denetimler ve takibi ile meslek pratiği tamamlandıktan sonra bu süreçlerin uygun koşullarda ve yerlerde yapıldığının ve yeterliliğinin sorgulandığı bir kurul olacaktır. MKK “Mesleğe Kabul Kurulu”, MPD “Meslek Pratiği Denetimi” ve SMG “Sürekli Mesleki Gelişim” gruplarının tümü için tek bir kurul oluşturulmalıdır. Bu kurulun adı “Mesleğe Kabul ve Takip Kurulu (MKTK)” olabilir. Mimarlar Odası bünyesinde oluşacak olan bu kurulun sadece bu işlerle uğraşacak özel bir sekreteryası olmalıdır. Bu kurulun yapısı iki ana bölümden oluşmalıdır: “İdari Kurul ve Teknik Alt Kurullar”.

a) Mesleğe Kabul ve Takip Kurulu – İdari Kurulu (MKTK-İK): Mimarlar Odası Sekreteri ile iki faal üyeden oluşur; ilgili alt kurullarla bir araya gelerek MKK, MPDK, SMGM, kurullarını oluşturur ve gerekli alt kurul ve komisyonların oluşumuna karar verir. Sekreteryası ile birlikte tüm evrak (kabul, teknik alt kurullara yönlendirme ve onlardan değerlendirme sonuçlarının toplanması, takip, tasdik) işlerini yürütür, kurullar arası organizasyonu sağlar, gereğinde komisyonlar oluşturarak çeşitli sorunların çözülmesini sağlar.

b) Teknik Alt Gruplar: MKK, MPDK, SMGM grupları için bu grupların o dönem için ihtiyaçları doğrultusunda adedine, süresine ve kuruldaki üye sayısına karar verilecek olan küçük çalışma gruplarıdır. MPDK için oluşturulacak teknik alt kurullar, incelenecek dosya sayısı göz önünde bulundurularak her kurula en çok dosya düşecek şekilde Mimarlar Odası tarafından seçilecek en az 2 faal ve 1 akademisyen üyeden oluşmalıdır. Bu kurullar meslek pratiği süreci sonunda teslim edilen çalışma dosyalarını inceler, kabul veya reddeder veya tamamlama kararı verir. Özet olarak Tablo 1’de belirtildiği gibi, MKK “Mesleğe Kabul”, MPD “Meslek Pratiği Denetimi” ve SMG “Sürekli Mesleki Gelişim”

Kurulları, KTMMOB Mimarlar Odası Yetki Kurulu altında oluşturulacak olan (MKTK-İK) “Mesleğe Kabul ve Takip Kurulu- İdari Kurulu” yapısı altında bir alt kurum olarak oluşturulacaktır (bkz. Tablo 1).

3.2 Meslek Pratiği Yapılabilecek Yerler

Süreçleri 4. bölümde tanımlanacak olan 2 yıllık meslek pratiği, Mimarlar Odası ilgili kurullarınca ve/veya Meslek Pratiği Kurulu tarafından akredite edilmiş/ edilecek ulusal ve/veya uluslararası olmak üzere, aşağıda açılımı verilen yerlerde yapılabilir:

a) Özel anlaşma yapılmış Mimarlık Meslek Odalarının akredite ettiği mimarlık büroları;

- i. Mimarlar Odası tarafından “Mimarlık Bürosu” olma kriterlerine sahip olan ofisler,
- ii. Aktif olarak en az beş yıldır mimarlık hizmeti vermiş bürolar,

b) Akredite edilmiş üniversitelerin proje ve inşaat birimleri veya inşaat dairelerinde,

c) Akredite edilmiş ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütleri (NGO = Non Governmental Organisations) tarafından yapılan projelerde,

d) Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların mimarlık ve şehircilikle ilgili projelerinde.

- i. Avrupa Birliği destekli projelerde görev alan ofislerde ve inşaat firmalarında (EU),
- ii. Birleşmiş Milletler Geliştirme Programı çerçevesinde desteklenen projelerde görev alan ofislerde ve inşaat firmalarında (UNDP),
- iii. Birleşmiş Milletler Projelendirme Ofisi’nin desteklediği projelerde görev alan ofislerde ve inşaat firmalarında (UNOPS), vb.,

e) Akredite edilmiş çeşitli kuruluşların düzenledikleri atölyeler veya diğer mesleki etkinlikler ve/veya tarihi yapılarda mimari belgeleme, yüzey/ alan araştırmaları,

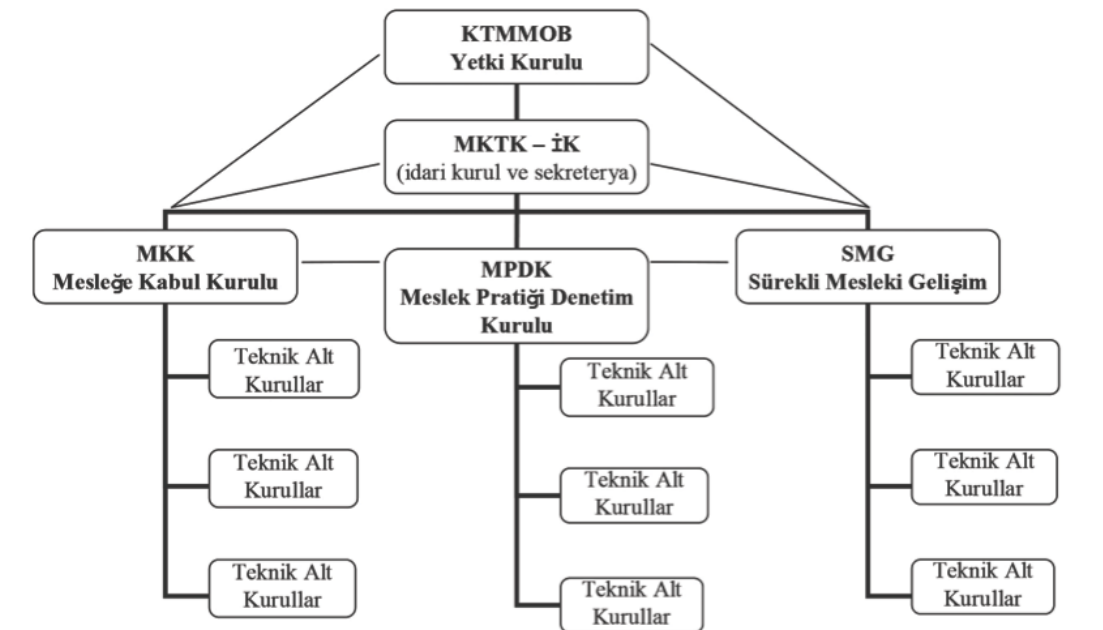
f) Akredite edilmiş kamu kuruluşları;

- i. Belediyelerin ilgili bölümlerinde,
- ii. Bakanlıkların veya bağlı dairelerin ilgili birimlerinde,
- iii. İlgili diğer kamu kuruluşlarının büro hizmetleri birimlerinde,

3.3 Meslek Pratiği ve Çalışma Koşulları

* UIA Belgeleri 2001- Mesleki Denetim / Yetiştirme / Meslek Pratiği Bölümü, Sayfa: 25, 26, 27, 28.

Tablo1: Kurullar Genel Yapısı

UIA belgelerinde (*) belirtilen dökümanların içeriği, belge olarak kabul edilmeli ve uygulanmalı, bazı kısımları ise yerel koşulların gerektirebileceği şekilde revize edilmelidir. Buna ilaveten, aşağıda dikkat çekilen noktalar da ayrıca değerlendirilmelidir:

a) Meslek Pratiği Süresince Çalışma Şartları

i) Mimar adaylarına verilecek en az ücret ve/veya baremler oda tarafından belirlenmeli ve tüm işverenler tarafından uygulanmalıdır.

ii) Mimar adaylarının aşırı düşük ücretle çalışmaya zorlanmaması ve işverenlere de yük olmaması konuları tartışılmış ve aşağıdaki önerilere yer verilmiştir. İşverenlerin mimar adaylarını geliştirmek için gereken pratik eğitimini eksiksiz olarak verebilmeleri için şu teşvikler düşünülebilir:

- Hükümetle görüşerek doğrudan veya dolaylı sübvans oluşturmak. Genç üniversite mezunlarını işsiz ve boşta bırakmamak kamu yararına bir adım olur. Örneğin, işverenlerin ödeyeceği maaşın gelir ve vergi dairesinden muaf tutularak sigorta yatırımlarının devlet tarafından yapılması.

- Üniversite/ mimarlık okulu katkıları: Belli mesleklerde mezun vermek, diğerlerinden daha masraflı olabildiğine göre, yerel üniversitelerde mimarlık fakültesini seçen öğrencilerin yıllık eğitim aidatları artırılabilir. Böyle bir artıştan elde edilecek miktarlar bir fona yatırılıp mesleki pratik döneminde ödenecek maaşlarında katkı olarak kullanılabilir. Bu şekilde hem üniversiteler meslek pratiği süresince dolaylı olarak bir sorumluluk üstlenirler hem de daha yüksek yıllık aidatlar mimarlığa tam istekli/ hevesli olarak girmeyen öğrencileri kısıtlamış olur.

- Mimarlar Odasından katkıları: Örneğin vize harçlarına, aidatlara v.b., bu amaçla konulacak ekler, geliştirilecek bir fon aracı ile bu amaçlar için kullanılabilir.

b) Mimar adaylarına iş verecek mimar veya büroların sorumluluklarını belirleyen dökümanların hazırlanması ve iş verenlerle Mimarlar Odası arasında gereken anlaşmaların yürürlüğe konması.

c) Başlıkta sözü geçen belgedeki öneri ile ilgili, meslek pratiği eğitimi ve deneyimlerinin gereken şekilde kayıtlandırılmasını sağlayacak formların Mimarlar Odası tarafından hazırlanması.

d) Meslek pratiği süresince gereken tüm deneyimlerin edinilebilmesi için, mimar adaylarının öngörülen iki yıl zarfında değişik yerlerde meslek pratiği yapmaları gerekebilecektir.

e) Meslek pratiği dönemlerini ülke dışında tamamlamış olan adayların ülkeye çalışmak amacı ile gelmeleri durumunda, yerel koşullarla aşına olmaları gerekliliği kapsamında, ülkede bir yıl ek meslek pratiği yapmaları ve bu yıl sonunda gereken sınava tabi tutulmaları gerekmektedir.

3.4 Meslek Pratiği Süre ve Süreçleri

Özellikle “Kıbrıs Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği 21/2005 Yasası”ndaki üyelik tanımları dikkate alınarak farklı üyelik tanımlarına göre ve UNESCO-UIA’nın 24.1.2007 tarihinde tüm UIA üye ülkelere ve eğitim bakanlıklarına gönderilen UNESCO-UIA Mimarlık Eğitimi Validasyon Konseyi deklarasyonu kararı temel alınarak aşağıda belirtilen eğitim süre ve süreçleri öngörülmektedir.

Yukarıda belirtilen tüm kaynaklar, yasalar ve günümüzde birçok ülkede uygulanmakta olan, meslek pratiği uygulamaları incelenerek, ülkemiz koşullarına göre mesleki teknik bilgilere ve meslek bilincine sahip mimarlar yetiştirilebilmesi için, lisans eğitimi sonrasında en az 2 yıllık meslek pratiği yapılması öngörülmektedir. Buna göre mimar adaylarının eğitim süreçleri bir bütün olarak değerlendirilmeli ve birbirini tamamlayıcı nitelikte olmaları gerekmektedir. Genel olarak; “meslek pratiği öncesi, meslek pratiği eğitimi ve meslek pratiği sonrası” olmak üzere eğitim süreçleri üç dönemle tanımlanabilir. Farklı eğitim süreçleri sonunda yetki ve sorumluluklarına göre farklı üyelik statüleri sıra ile aşağıda belirtildiği gibi öngörülmüştür. Meslek pratiği kapsamında, öncesi ve sonrası da değerlendirilip hak

edilen farklı üyelik statüleri, süreçleri ve kriterleri 4 başlıkla tanımlanabilir:

a) Doğal Üye

Doğal üye olabilme kriterlerini yerine getirmek için temel mimarlık lisans eğitimini tamamlaması şartı,

b) Faal Üye

i. Doğal üyelik statüsüne sahip olmak,

ii. Mimarlar Odasının akredite ettiği yerlerde (bkz. 1.2.2.), uygun çalışma koşullarına göre (bkz. 1.2.3) ve Meslek Pratiği Eğitimi ve İçeriğinde (bkz. 1.2.5) tanımlanan konular üzerine en az 2 yıl meslek pratiğini tamamlamış olmak ve bu süre sonunda işverenlerden alınacak raporlar, kayıt belgeleri ve tutanakların ilgili kurullara (Meslek Pratiği ve/veya Mesleğe Kabul) kanıtlanmak,

iii. Devlet ve/veya kamu kuruluşlarında veya özel bir şirkette ve/veya kurumda maaşlı ve sigortalı çalışıyor olmak,

iv. Meslek Pratiği ve Mesleğe Kabul Kurullarının yazılı sınav ve/veya mülakat sonucunda onay/yetki almak,

v. Kazanılan üyeliğin sürekliliği için, SMGM kapsamındaki yıllık kredilendirme kriterlerini tamamlamış olmak.

c) Uygulamacı (Profesyonel Mimar) Üye

i. Doğal üyelik statüsüne sahip olmak,

ii. Mimarlar Odasının akredite ettiği yerlerde (bkz. 1.2.2.), uygun çalışma koşullarına göre (bkz. 1.2.3) ve Meslek Pratiği Eğitimi ve İçeriğinde (bkz. 1.2.5) tanımlanan konular üzerine en az 2 yıl meslek pratiğini tamamlamış olmak ve bu süre sonunda işverenlerden alınacak raporlar, kayıt belgeleri ve tutanaklarını ilgili kurullara (Meslek Pratiği ve/veya Mesleğe Kabul) sunup onayını almak,

iii. Meslek Pratiği ve Mesleğe Kabul Kurullarının yazılı sınavı ve/veya mülakatı sonucunda onay/ yetki almak,

iv. Kazanılan üyelik türünün sürekliliği için,

SMGM kapsamındaki yıllık kredilendirme kriterlerini tamamlamış olmak.

v. UIA standartlarında profesyonelliğin ilkeleri başlığı altında tanımı yapılan uzmanlık, özerklik, işe bağımlılık ve denetime açıklık ilkeleri ile kurulmuş, mimarlık hizmetleri veren ve Mimarlar Odası tarafından akredite edilen bir büro tescil ettirmek.

3.5 Meslek Pratiği Eğitimi ve İçeriği

Meslek Pratiği Süre ve Süreçleri bölümünde (bkz. 1.2.4) önerilen alternatif sistemin, öğrencilerin sosyal, ekonomik koşulları, yetenek ve beceri durumlarına göre kendi yaşamlarını yönlendirmeleri ve istediklerinde daha erken mesleki yaşama katılabilmeleri için daha çok olanak/ alternatif oluşturabilecektir. Bunun yanı sıra, mimarlık mesleği alanında faaliyet gösteren herkesin mimarlık diploması almış kişiler olmasının, bu alanda çok önemli bir “ara eleman” eksikliği yaratmış olduğu ve bu boşluğun kısa sürede doldurulması gerektiği gerçeği, bu alternatife önemli görülmesinde etken olmuştur. Bu alternatif, aynı zamanda ABD ve bazı Avrupa ülkelerinde yoğunlukla uygulanan “Architectural Engineering”, “Architectural Technology”, “Building Technology” gibi dalların üniversitelerimizde ders programlarına alınması ve böylece yenilikler getirilmesini de sağlaması açısından yararlı görülmektedir. Bu yüzden, meslek pratiği eğitiminin müfredatını oluşturmak için bir çalışma metodu önerilmiştir. Bu metoda göre; üç aşamalı bir çalışma gerekecektir:

1) KKTC’de mimarlık ve mimarlık ile ilgili disiplinlerin görüşüne göre profesyonel mimarlık süreci öncesinde eksik veya geliştirilmesi gereken konuların irdelenmesi ve belirlenmesi,

2) Madde 1’de elde edilen verilerle UIA’nın profesyonel pratik sürecinde deneyim kazanılması için öngördüğü koşulların bir araya getirilmesi,

3) KKTC’de Meslek Pratiği Eğitimi’ne ilişkin konu alanlarının, düzeylerinin ve mimari yetkinlik kazanım sürecinin ilişkilendirilmesi ve içeriğinin belirlenmesi.

Madde 3'te belirtilen hususlar için ek'teki şemalarla gerekli tanımlamalar yapılmaya çalışılmıştır (Bkz. Tablo 2). Ayrıca "Meslek Pratiği ve Mimari Yetkinlik Kazanım Sürecinde Bilgi Yapılandırma Kategorileri ve Düzeylerinin Tanımlamaları" için AB üniversitelerinin kullandığı Avrupa Transfer Kredilendirme Sistemi'ne benzer beklentilerden oluşan kriterlerle farklı meslek pratiği düzeyleri oluşturulabilir. Böylece, mimarın yapılanmasında aranan bilgi birikimi ve düzeyleri de meslek pratiğinin aşamalarına yönlendirilmelidir. Bu yapılanma şöyle olabilir:

A Kategorisi: Teorik-kuramsal ya da mimari kültür birikimi oluşturucu: Farkındalık- Bilinç – Bilgi Birikimi düzeyinde;

B Kategorisi: Tasarım – projelendirme – ofis bağlamında eğitim alanı: Kavrama – Beceri Kazanma- ve Yapabilme düzeyinde

C Kategorisi: Şantiye uygulamaları Alanı: Bilgi birikiminin Kavrama – Beceri Kazanma- ve Yapabilme Düzeyine Erişebilmesi düzeyinde

D Kategorisi: Teknik ya da Özel beceri gerektiren Yardımcı Alanlardan Beslenerek Mesleki Becerinin Arttırılması/ Yetkinleşmesi/ Kolaylaştırılması/ Hızlandırılması (Dijital Donanım ve Beceri Alanları vb.)

Böylelikle, her bir genel başlık altında oluşturulacak konu alanlarının değerlendirilme-puan sistemine daha uygun bir hale getirilmesi ve farklı grupların farkındalık, bilgilenme, bilgiyi uygulama ve tüm bu alanlarda yetkinlik kazanması öngörülebilir. Meslek pratiğinin son aşamalarında ise, aynı kategorilerde fakat yeni alanlarda yapılacak meslek pratiği, sürekli mesleki gelişim ile de örtüşerek daha üst düzeylerde yetkinlik arayışını karşılayabilir. Ana başlıklar altında oluşabilecek detaylandırmalarda farklılaşan esnek bir oluşum sağlamak da kolaylaşabilmektedir. Pratik eğitiminin kapsamını belirlemek için, tüm gruplarla koordineli bir çalışma yapmak ve 3 eğitim evresinin konu müfredatlarının tanımlanması gerekmektedir. Bu tanımlamalara yardımcı olacak daha ayrıntılı bir tablo önerilmiştir (Bkz. Tablo 2). Bu tablo açılımlarında ortaya konulan duruma göre, KKTC'deki mimarlık

uygulamalarının belirli bir kaliteyi destekleyen standartlar sistemi ile birlikte çözülmesinin gerekliliği göze çarpmaktadır. Mimarlık ve mimarlık eğitiminin sorgulandığı günümüzde, standartlar konusunun da eşzamanlı olarak geliştirilmesi ve sorgulanması gerekmektedir.

Meslek Pratiği sürecinin tamamlanmasıyla Mesleğe Kabul Süreci'nde görev yapacak olan Mesleğe Kabul Kurulu, KTMMOB Mimarlar Odası Yetki Kurulu altında bir 'Alt Kurum' olarak oluşturulacaktır. Bu kurul en az 15 yıl mesleki tecrübesi olan (Başkanda bu aranmayacaktır) 5 asil üyeden oluşacaktır.

1. Mimarlar Odası Başkanı, bu kurulun da başkanı olacaktır.

2. Oda Yönetim Kurulu Üyesi ya da Yönetim Kurulu tarafından atanacak bir kişi,

3. Uygulamacı bir mimar,

4. Akademisyen bir mimar,

5. Kamuda çalışan bir mimar.

Bu kurulun ayrıca sınav teknik alt kurulu kurma yetkisi olacak ve bu kurullar UIA standartlarında olan "Deneyim Kategorileri" başlığı altındaki konularda sınav yapabilecektir. Kayıt, Lisans, Sertifika ve Tescilleme; UIA standartlarına göre yine Mesleğe Kabul Kurulu tarafından yapılacak ve Oda Yönetim Kurulu tarafından onaylanacaktır. Meslekte sürekliliği sağlayacak alt kurul "Sürekli Mesleki Gelişim" olacaktır. Ancak onay makamı yine Mimarlar Odası Yönetim Kurulu olacaktır.

Tablo 2a: Müfredat Konuları

Konular	Akademik eğitim süreci- ne girebilecek konular - A+B grubu	Mesleki pratik eğitimi sürecine girebilecek konular	Mesleki pratik E-ğitimi ve sürekli mesleki eğitim sürecine girebilecek yeni esnek konular - A+B+C +D grupları	Konuların eğitim süresi	
	1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	Teorik	Pratik
Proje ve büro yönetimi					
1. İşverenlerle görüşme					
2. İşverenle program ve a- vam proje üzerinde görüşme					
3. İşveren taleplerinin for- müle edilmesi					
4. Sözleşme öncesi proje yö- netimi					
5. Sözleşme koşullarının be- lirlenmesi					
6. Yazışma taslaklarının ha- zırlanması					
7. Danışmanların çalışmaları- nın eşgüdümü					
8. Büro ve proje muhasebe işlemleri					
9. Personel konuları					
Tasarım süreci ve dökümantasyonu					
1. Arazinin incelenmesi ve değerlendirilmesi					
2. Yetkili mercilerle görüşme					
3. Yürürlükteki kurallara uy- gunluğun sağlanması					
4. Şematik tasarımların ve bunlardan geliştirilmiş çizim- lerin hazırlanması					
5. Tasarımda önerilen mev- zuata uygunluğun kontrolü					
6. Bütçe, maliyet tahminleri, maliyet planı ve yapılabilirlik çalışmalarının hazırlanması					
İnşaat dökümanlarının hazırlanması					
1. Uygulama projelerinin ve şartnamelerin hazırlanması					
2. Dökümantasyon sürecinin, zaman ve maliyet planlarına uygunluğunun denetlenmesi, iş akış programları					
3. Dökümanların mevzuata uygunluğunun kontrol edil- mesi					
4. Taşeronlara ilişkin dökü- mantasyonun kontrol edil- mesi					
5. Sözleşme eki pafta ve şartnamelerin eşgüdümü					
Sözleşme yönetimi					
1. Şantiye toplantıları					
2. İnşaat işlerinin denetlen- mesi					
3. Müteahhite verilecek tali- mat, bildirim ve belgelerin hazırlanması					
4. İşverene verilecek rapor-					

Tablo 2b: Müfredat Konuları

ların hazırlanması, sözleşme- de istenilenlerden farklı ger- çekleştirilen işler ve istihkak- ların yönetimi					
Bina kullanım aşaması değerlendirme ve dokümantasyonu					
1. Yapı sertifikası					
2. Binanın kullanımı ve değ- erlendirilmesi					
3. Mekansal kullanıma bağlı iç değişimler					
4. Bina kullanıma bağlı de- ğişimler					
5. Değişime bağlı resmi izin- ler					
6. Yeni planlama kararları değişimi					
KKTC’de yürürlükteki kurallar, sorumluluklar ve mimari hizmet alanları					
1. KTMMOB yasası ve tüzük- leri					
2. KKTC imar yasaları, tü- zükleri ve emirnameler					
3. KKTC’deki ihale yasaları					
4. ÇED raporu hazırlanması					
5. Bilirkişilik hizmetleri ve e- ğitimi					
6. Danışmanlık hizmetleri					
7. Mesleki sorumluluk ve risk sigortası					
KKTC’de kültürel mirasın ve çevrenin korunması					
1. Kıbrıs’ta geleneksel mima- ri					
2. Kıbrıs’a özgü çevresel, ik- limsel, ekolojik değerlerin korunması					
KKTC’de profesyonel mimarlık hizmetlerinde geliştirilmesi gereken teknoloji bilgisi ve standartlar					
1. Yapı kimyasalları (genel)					
2. Isı yalıtımı ve standartları					
3. Ses yalıtımı ve standartla- rı					
4. Su yalıtımı ve standartları					
5. Yangın yalıtımı ve stan- dartları					
6. Özürlüler için standartlar					
7. Bitirici malzemeler – boya vb. (finishings)					
8. Jeotekstiller					
9. Ahşap-çelik karkas yapılar					
10. Meslekle ilgili her türlü teknolojik cihazın kullanımı					
11. Kompozit yapı malzeme- leri					
12. Peyzaj					
13. Spor alanlarının düzen- lenmesi					

4. SONUÇ

Kuzey Kıbrıs’ta mimarlık lisans eğitimi veren üniversitelerden, 4 yıllık temel akademik eğitimin tamamlanmasıyla mimar unvanı alınabilmektedir. Mimarlık mesleğinin sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi için, lisans eğitimi bu mesleğin ilk aşaması olarak görülmelidir. İkinci ve en önemli aşama ise; proje üretimi ve üretilen projenin inşaat aşamasındaki denetimidir. Fakat mevcut duruma bakıldığında; mesleğin uygulama kısmıyla ilgili sıkıntılar olduğu gözlemlenmektedir. Proje üretimi ve uygulama denetimi konuları, ayrı bir eğitim ve deneyim süreci gerektirmektedir. Mevcut sistemde bu sürecin olmayışı, mesleki uygulamada yaşanan sıkıntıların temel sebebi olarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda, temel mimarlık eğitimini tamamlayarak lisans diploması almış mimar adayının; mimarlık unvanı, uygulama hakkı ve sorumlulukları için eğitim diplomasından ayrı bir yetki belgesi almasının gerekliliği mevcut yapı çevreden de anlaşılmaktadır.

Bu çalışmadaki temel amaç; farklı süreçlerin sonunda farklı statülerde üyelerin yetiştirilebilmesi ve mimar adaylarının kendi eğitim süreçlerini kendi istedikleri üyelik statülerine göre seçme haklarının olabilmesi için bir altyapı oluşturmaktır. Özellikle uygulamacı mimar vasfında olmak isteyen mimar adaylarının mevcut sistemdeki gibi değil, halen birçok ülkede uygulanmakta olan belli bir meslek pratiği dönemini tamamlamaları halinde mesleklerini icra edebilme hakkına sahip olmaları, bu çalışmanın temel çerçevesini oluşturmaktadır. Temel meslek eğitiminden sonra başlayan bir süreç olan “meslek pratiği” ve devamında “mesleğe kabul” aşaması bu çalışma kapsamında incelenmiş; mevcut sorunlar da göz önünde tutularak öneriler oluşturulmuştur. Böylece teorik eğitimin devamında öngörülen pratik eğitimi ile, mimar adaylarının daha nitelikli bir yapı çevre oluşumuna katkı koyabilecekleri düşünülmektedir.

Kaynaklar:

Aktaş T.; Özgece N.; Hoşkara E.; Sevinç H.; Şengezer O. ve Ersever A. (2014). “Meslek Pratiği ve Mesleğe Kabul Süreci”, KKTC III. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı (31 Ocak 2014), Kurultay Kitabı, s. 38-45. KTMMOB Yayını, Lefkoşa.

KKTC Mahkemeleri internet sitesi- 21-2005 Kıbrıs Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yasası.

<http://www.mahkemeler.net/cgi-bin/elektrosharf.aspx?which-letter=K>

KTMMOB Mimarlar Odası internet sitesi <http://www.mimarlarodasi.org/tr/odamiz/uye-kayit-basvurusu-icin-gerekli-evraklar.html>

2. GRUP: YÜKSEK ÖĞRETİMDE MİMARLIK POLİTİKALARI

2/03

Mimarlık Programlarının Müfredatına
Yakından Bir Bakış

Tunç Karkutoğlu, Badiossadat Hassanpour

ÖZET

Mimarlık eğitimi, varlığı bakımından her zaman özel ve ilham verici olmuştur. Bu nedenle de, sürekli olarak eleştirilere ve kritiklere maruz kalmıştır. Mimarlık eğitiminin sahip olduğu sofistike bilgi bütünü ve beceri kazanımını geliştirmek amacıyla eğitim sistemi ve değerlendirme metodları başta olmak üzere, çeşitli birçok araştırma yapılmaktadır. Buna rağmen, mimarlık müfredatının geliştirilmesi için varolan literatür yeterli olmamaktadır. Bu makale, mimarlık eğitimi mercek altına alıp müfredatın mevcut durumunu; başlıca kalite güven kaynakları olan National Architectural Accrediting Board (NAAB) ve Royal Institute of British Architects (RIBA) üzerinden değerlendirerek, Kuzey Kıbrıs'taki mimarlık eğitiminin tutarlı ve kapsamlı olması için atılması gereken adımları öngörmektedir.

Anahtar kelimeler: Akreditasyon, Mimari Eğitim Süreçleri, Mimarlık Eğitimi, Mimarlık Müfredatı

1. GİRİŞ

Eğitim, bir okulda veya spesifik bir programda öğretilen, bilgi, beceri ve akademik içeriğin öğrenilmesine ve kazanılmasına olanak sağlayan süreç olarak tanımlanabilir. Mimarlık eğitiminin temelinde yer alan müfredat, eğitim faaliyetlerini yürütmek ve belli eğitim hedeflerine ulaşmak için kullanılan planlar, hedefler ve öğretim yöntemleri ve içeriklerini kapsamaktadır. Eğitim programı süresince bilgi, müfredattaki dersler ile ilişkilendirilir ve farklı sınıflar içerisinde bütünleştirilir.

Mimarlık eğitimi, eğitim alanında kendine özgü özelliklere sahip branşlardan biridir. Mimarlık eğitiminin amacı, birbirinden bağımsız olarak iç içe geçmiş tasarım metodları, temel pedagoji teknikleri ve ders içeriğindeki coğrafya, dönemler, şahsiyetler ve teknolojiler ile desteklenerek, kendini yenileyen bir mimarlık zihniyetiyle bir araya gelmesine dayalı bir tasarım süreci olmuştur (Teymur, 1992).

Mimarların yaratma veya tasarım yeteneği, eğitim süreci boyunca edinmiş oldukları bilgi, beceri ve yeteneklerle yakından ilişkilidir (Yüksek, 2013). Bir başka deyişle, eğitim sürecinin tamamı; mimarlık öğrencilerine, yeni bilgilerini gerçek hayatta kullanma becerisini sağlamalıdır (Ellis ve Weekes, 2008). Bu durum hem deneysel hem de sınıf ortamında, öğrencilerin problemlere farklı yönlerden bakmalarını, yaratıcı düşüncelerini, ayrıca karmaşık sorunlarla karşılaştıklarında olgu üzerinde daha derinlemesine çalışmalarını sağlamaktadır. Klasik Beaux-Art müfredatı, - yapı bilgisi, teknik çizim, kurallar, kompozisyon ve tipolojinin incelenmesi, tarih, perspektif, skiyağrafi, harfleme, eskiz ve tasarım stüdyosu - sabit ve değişmez olarak kabul edildiğinden, öğrencileri modern dünyadaki değişime hazırlaması konusunda yetersiz olduğu kabul edilmektedir.

Yakın bir tarihte, Ernest Boyer ve Lee Mitgang (1996), tasarım stüdyosunun sadece öğrencilerin çalıştığı bir yer değil, aynı zamanda tasarım üzerine düşünme biçimini, mimarlık müfredatıyla birbirine bağlayan bir olgu olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte,

teorik dersler ve tasarım stüdyosu arasındaki eşitsiz ilişki, stüdyo öğretimindeki daha az spesifik ve artiküle olmuş beklentiler, yüksek lisanstaki taught course larınkine kıyasla daha fazla olma eğilimindedir.

Tasarım stüdyolarındaki temel durum, öğrencilerin tasarım stüdyosunu öğrenme ortamı olarak kullanmasıdır. Örneğin birinci sınıftaki öğrenciler, projeleri üzerinde, öğreticilerini ebeveyni gibi görerek çalışmaktadır ve öğreticilerini, mimar statüsüne ulaşırken onlara yol gösterici olarak görmektedir. Bu durum mimarlık düşünce yapısının gelişmesi noktasında yanıltıcı olabilmektedir; keza ortada ulaşılması gereken tek bir doğru yoktur. Buna karşın öğrenciler, üçüncü yıllarına girdikleri zaman, öğreticilerini teknik destek alabilecekleri bir uzman veya kılavuz olarak görmektedir. Bununla birlikte, üçüncü yıllarına giren öğrenciler kritikleri, kendi fikirlerini test etmek için ve bireysel veya grup içindeki ideolojilerini belirlemek için kullanmaktadır.

Entegre bir müfredat hem dikey hem de yatay artikülasyonları kullanır. Düşey artikülasyonda; bir derste öğrenilenler, öğrencileri bir sonraki derse hazırlar. Bu şekilde öğrenci, daha sonraki safhalarda ihtiyacı olacak bilgi ve becerileri elde eder. Bu yolla edinilen temel bilgi ve beceriler, farklı unsurlar da çalışmaya dahil edildiği zaman gelişir ve güçlenir. Bu öğretim metodu yapısallaştırılmış ve gelişime açıktır, dolayısıyla ileri düzeyde bilgi edinmeyi hedeflemektedir. Yatay artikülasyon, bir kurum kapsamında belirli bir derste incelenen konuların hem ders içeriği hem de değerlendirme açısından, diğer benzer sınıflarla aynı doğrultuda olması anlamına gelir. Bu nedenle, müfredatın belirli bir seviyede eğitim kalitesine ulaşması için, bir çerçeve oluşturması gerekir. Öğrencilerin bilgili, becerili ve mesleğe yeterli olması gibi yetkinliklerle birlikte, karar alırkenki bağımlılık durumundan bağımsızlığa doğru yumuşak geçişi, eğitim sürecinde etkili ve optimize bir yatay ve dikey ilişkisini gerektirir.

2. MİMARLIK EĞİTİMİNDE YETKİLENDİRME ARACI OLARAK AKREDİTASYON SÜRECİ

Akreditasyon, önceden belirlenmiş eğitim kıstaslarının hangi seviyede yerine getirildiğini gösteren ve eğitim programından edinilmiş puanlama ile birlikte eğitim kalitesini ortaya koyan olgudur. Akreditasyon süreci, kalite kontrolünü sağlamak amacıyla ortaya konmuş bir değerlendirme aracı olarak kabul edilebilir. Akreditasyonun amaçlarından en temel ikisi; mimarlık okullarına, bölümlere ve programlara, standart kalite değerlerini elde etmek için yardım etmek; ileri yönde gelişme ve gelişimin sürdürülmesi konusunda teşvik etmek olarak tanımlanabilir. En önemlisi, her bir akreditasyon metodunun şartları, kültürel ve geleneksel tercihleri mümkün kılmak için esnek süreçler sağlamalıdır (Altomonte, 2009). En prestijli akreditasyon kurumlarının başında, NAAB (National Architectural Accrediting Board) ve RIBA (Royal Institute of British Architects) gelir.

The National Council of Architectural Registration Boards (NCARB), The Association of Collegiate Schools of Architecture (ASCA) ve The American Institute of Architects (AIA) bir araya gelerek NAAB'ı kurmuştur ve bu kurumu ulusal seviyede mimarlık okullarına akreditasyon verecek şekilde yetkinleştirmiştir. NAAB mimarlık mesleği veya ilişkili alternatif kariyerler doğrultusunda temel ve yenilikçi eğitim konseptleri, burslar, araştırma, metodlar ve ilgili teknolojiler gibi olgular kapsamında, öğrenciler

için tanımlanmış minimum performans kriterlerinin, daha yüksek performans standartlarına taşınmasını, fakültelerin kurumsal haklarının ve sorumluluklarının farkında olarak tetkik eder. Buna göre mimarlık eğitim programlarının hem program için bireysel çalışma aracı olarak, hem de akreditasyon ziyaretlerini gerçekleştiren ekibin temel kaynak belgesi olarak APR hazırlaması gerekir. APR öğrencilerin güncel performanslarıyla ilişkili olarak öğrenme, başarı seviyesi ve müfredat kapsamı gibi eğitim getirisi ve müfredat olarak tanımlanan olguların açıklığa kavuşturulmasını gerektirir.

NAAB öğrenci performans kriterlerini üçe ayırır (A, B ve C) ve farklı temalar üzerinden ayrıntılı bir şekilde ele alır (Tablo 1).

RIBA Bölüm I ve II'deki genel kriterlere göre (RIBA Procedures for Validation, 2011), her iki bölüm içinde 11 temel alt başlık vardır; bunlar estetik ve teknik, yapısal ve planlama hususlarını (maliyet gereksinimleri dahil) ele alan 33 alt kriteri kapsar. Bu faktörlere ek olarak, Bölüm III'teki mesleki kriterler, çevresel sürdürülebilirlik yönetmeliğine (yasal çerçevede ve süreç kriterlerine uygun olarak) vurgu yapmaktadır (RIBA, 2002). The RIBA Plan of Work, 1963 yılında tasarım kontrolü ve yönetimi kapsamında ortaya çıkmıştır

Yeni mezun mimarların, yalnızca seminerlere, atölye çalışmalarına, konferanslara ve bu tarz etkinliklere katılarak, pratikte gerekli bilgi ve tecrübeyi edinmesini beklemek çok iyimser bir beklenti olurdu. Eğitim, farklı

Tablo 1.

Realm A		Realm B		Realm C	
A1	Communication Skills	B1	Pre-Design	C1	Collaboration
A2	Design Thinking skills	B2	Accessibility	C2	Human Behavior
A3	Visual Communication	B3	Sustainability	C3	Client role in Architecture
A4	Technical Documentation	B4	Site Design	C4	Project Management
A5	Investigative Skills	B5	Life safety	C5	Practice Management
A6	Fundamental Design Skills	B6	Comprehensive Design	C6	Leadership
A7	Use of Precedents	B7	Financial Consideration	C7	Legal Responsibilities
A8	Ordering system skills	B8	Environmental Systems	C8	Ethics & Professional Judgement
A9	Historical Traditions & Global Culture	B9	Structural Systems	C9	Community & Social Responsibilities
A10	Cultural Diversity	B10	Building Envelop System		
A11	Applied Research	B11	Building Service System		
		B12	Building Material & Assemblies		

Tablo 2.

Section	Section Description
GC1	Ability to create architectural designs that satisfy both aesthetic and technical requirement.
GC2	Adequate knowledge of the history and theories of architecture and the related arts, technologies and human science.
GC3	Knowledge of fine arts as an influence on the quality of architectural design
GC4	Adequate knowledge of urban design, planning and the skills involved in the planning process
GC5	Understanding of the relationship between people and buildings, buildings and their environment, and the need to relate buildings and the spaces between them to human needs and scale.
GC6	Understanding of the profession of architecture and the role of architect in society, in particular in preparing briefs that take account of social factors
GC7	Understanding of the methods of investigation and preparation of the brief for a design project
GC8	Understanding of the structural design, constructional and engineering problems associated with building design
GC9	Adequate knowledge of physical problems & technologies & the function of buildings to provide protection against the climate
GC10	The necessary design skills to meet building user's requirement within the constraints imposed by cost factors and building regulations
GC11	Adequate knowledge of the industries, organizations, regulations and procedures involved in translating design concepts into buildings and integrating plans into overall planning

Tablo 3.

Stage number and name	Stage 0	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Stage 4	Stage 5	Stage 6	Stage 7
Task Bar	Strategic Definition	Preparation and Brief	Concept Design	Developed Design	Technical Design	Construction	Handover & Close Out	In Use
Core objective								
procurement								
Programme								
Town - Planning								

insan ihtiyaçlarını karşılamak için, bireylerin kapasitelerini artıran hayati bir role sahiptir. Bu bağlamda, eğitim ve pratik arasındaki boşluğun doldurulması bakımından, mimarlık alanındaki akreditasyon organizasyonlarının önemi büyüktür.

3. ÇEŞİTLİ EĞİTİM SİSTEMLERİNİN İNCELENMESİ

Akreditasyonlar, sürekli devamlılık arz eden ve performansa dayalı bireysel çalışma ile başlayan, kalite değerlendirme sürecidir. Akabinde gelen bilirkişi değerlendirmesi, yatay veya dikey olarak artiküle olmuş ilgili

derslerin karmaşık matrisini, operasyonel bir perspektiften incelemek için değerli bir fırsat sunar. Bu nedenle, ders tanımlamaları, ilgili ders hakkında hazırlanmış APR'ler ve öğretici ile öğrenci fikirleri üzerine çalışmak, tematik çalışmalardaki gizli kalmış gerçeğin açığa çıkmasına yardımcı olur.

Günümüzde Bachelor of Science (BSc) olarak kabul edilen mimarlık müfredatı; mimari tasarım, bina teknolojisi, tarih, teori, yapı, yapılar ve çevre sistemleri gibi konuları içerir. Çoğu mimarlık programı tasarım stüdyolarını, belli başlı ideolojilerin geliştiği, ayrıca entellektüel ve artistik

gelişimin oluşuna olanak veren öğretici ortamlar olarak kabul etmiştir. Bu durumda, öğrencilerin aktif desteği olmadan stüdyo ortamının gelişemeyeceğini öngörmek abartı olmayacaktır (Glasser, 2000).

Diğer taraftan, herhangi bir pedagojik yöntem ve müfredat yapısı geliştirirken; Amerika ve İngiltere gibi ülkelerdeki öncü okulların müfredatlarını, alınacak kararlarda sistematik olabilmek için gözden geçirmek önemlidir. Müfredat yapısına yönelik bütüncül bir bakış açısı yaratabilmek amacıyla şu an eğitime devam eden İngiltere ve Amerika'dan iki örnek incelenmiştir.

3.1 South California Üniversitesi:

Lisans programı; mimari çalışmalara ilk yılda yoğun bir şekilde başlanır ve program boyunca hem mimari hem de genel üniversite çalışmalarının bir karışımını kapsar. Müfredat iki gelişim döngüsü içerir. Altı yarıyılın ilk döngüsü mimariyi anlamada bir temel oluşturur ve iki yıllık giriş çalışmalarından sonra bütünsel çalışmalarla sonuçlanır. Dört yarıyıl süren ikinci döngü, mimarinin birçok yönünü keşfetme ve bireysel etkinlikle beraber, ilgi alanlarının geliştirilmesine olanak sunar. Bu dönemde, beşinci yılın güz döneminde kapsamlı bir tasarım stüdyo projesi ortaya çıkar. Beşinci yılın bahar dönemi (mezuniyet dönemi), öğrencinin ilgisi doğrultusunda şekillenmiş kapsamlı bir bina projesinin, profesyonel pratik ve tasarım araştırma stüdyosu ile birlikte geliştirilmesiyle son bulur.

3.2 Manchester Üniversitesi:

Kısım I: Üç Yıllık Eğitim Süreci

Birinci yılında, öğrenciler mimarlık tarihi ve teorisi hakkında bilgi sahibi olurlar. Bu süreç; mekân oluşturma, malzeme kullanma, yazılı anlatım, bağlamsal araştırma ve insan kavramının tasarım sürecindeki rolü konularında temel ilkeleri kapsar. Bir dizi stüdyo tasarım projesi ve atölyesi çalışması ile mimari yaratıcılığın geliştirilmesi hedeflenir. Ayrıca, ikinci ve beşinci sınıf öğrencileri ile ortaklaşa gerçekleştirilen etkinliklerle de desteklenir.

İkinci yılında, tasarım sürecinin çok katmanlı yapısı, ilk yılda öğrenilmiş estetik kavramların, profesyonellerin kullandığı tekno-kültürel stratejilere dönüştürülmesiyle, kentsel anlamda teori ve sürdürülebilirliği kapsayan tasarım projelerinin üzerinden pekiştirilmesine olanak sağlar. Öğrenciler, çeşitli bağlamlarda mimarlık üzerine artan bir farkındalık geliştirecek ve tasarım sürecinde eleştirel düşünme becerilerini geliştirecektir.

Üçüncü yıl, çağdaş mimari ve şehircilik konusunda öğrencinin bireysel konumunu formüle etmeye başlar. Bu eğitim yılı, temalı bir 'atölye' sistemi etrafında organize edilmiştir; her atölye, tüm yıl süren uzun bir kentsel projeye belirli bir tasarım metodolojisini uygular.

Kısım II: İki Yıllık Eğitim Süreci

Mimarlık yüksek lisans programı (MArch), mimarlık eğitimini tamamlayan ve genellikle bir yılını uygulama yaparak geçirmiş öğrenciler içindir. Bu program, tasarım stüdyosu, tez oluşturma ayrıca profesyonel eğitim konularını içerir ve çağdaş mimari ve şehircilik konularında bakış açılarını geliştirerek sürdürülebilir kentsel alanların geliştirilmesi bağlamında kariyer yapmak isteyen öğrenciler için idealdir.

Programın stüdyo unsuru, atölye olarak adlandırılan ve öğrencilerin ilgileri doğrultusunda yoğun bir araştırma aktivitesi içinde bulundukları, araştırma üzerine kurulu gruplardan oluşan ortamlarda gerçekleştirilir. Seminerler, çalıştaylar ve sempozyumlarla desteklenmiş bu çalışma ortamı öğrencilere, kendi ideolojik perspektiflerini geliştirmeleri bakımından yardımcı olur.

- Programın ilk yılı, öğrencilerin çağdaş mimari ve şehircilikle ilgili konularda perspektiflerini geliştirmelerini amaçlar.

- İkinci yıl, bir önceki yılda edinilen bilgiler üzerine kurulur ve geliştirilen becerilerle öğrencileri profesyonel mesleğin gerektirdiği parametreler doğrultusunda geliştirmeyi hedefler.

MArch yüksek lisans programı, çeşitli atölye ve uzmanlık alanlarını içerir. Her akademik yılın başında öğrencilerden, okuldaki atölyeler arasından bir seçim yapması beklenir, ve seçilen atölye kapsamında fikir üretmek tasarım yeteneklerini geliştirir. Dolayısıyla, mimarlık ve şehirciliğin gelecekte daha kapsamlı bir kültürel bağlamda ele alınabilmesi için, gerekli ve öne çıkan konular işlenir.

4. SON SÖZ

Kuzey Kıbrıs'ta mimarlık programı dört yıllık entegre bir müfredat kapsamında sunulmaktadır. Bu kapsamda mevcut müfredat; öğrencilerin, üniversitenin genel eğitim felsefesini tamamlayıcı nitelikte derslere kaydolmalarına olanak tanır. Temel yaklaşım olarak mimari tasarım stüdyosunun, profesyonel teori kursları ve birinci sınıf hizmet dersleri ile güçlendirilmesi hedeflenir. Etkileşimli stüdyo, eleştirel düşünme için uygun alan olarak, yapıyı çevrenin mekânsal boyutunun yeniden oluşturulması ve tartışılmasıyla, bir mimari projeyi çevreleyen sosyal, teknik ve çevresel konulara değinen bir ortam sağlar. Lisans programları, birinci sınıf (temel eğitim), tasarım, teorik (alan), seçmeli dersler ve üniversite içi seçmeli dersleri (genel eğitim) olarak sınıflandırılır. Öğrenciler ilgi alanlarına göre, mimarlık fakültesi ve / veya üniversite tarafından sunulan seçmeli derslere kayıt yaptırmalıdır. Bu örnekler, çeşitli ulusal ve uluslararası akreditasyon kapsamında, mimarlık bölümlerinin değeri ve başarısını betimlemektedir. Bununla birlikte, her zaman bir iyileştirme yolu vardır. Bu çalışma kapsamında gözden geçirilmiş örnekler ve çalışmanın genel bulguları baz alınarak, beş yıllık mimari eğitim, mesleğe yönelik olarak desteklendiği takdirde, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirip ömür boyu öğrenmeyi destekleyen bir müfredat yapısı olarak öngörülebilir. Bahsi geçen beş yıllık programın ana amacı, meslek ile daha yakın ve karşılıklı ilişki kurmayı hedeflediğinden, araştırmanın bir sonraki basamağı, müfredatın kendisi ve pedagojisi üzerine farklı bir bakış açısı ile yaklaşarak uygun bir strateji üzerine çalışma yapma olacaktır.

Kaynaklar:

Altomonte, S. (2011). Handle With Care: The Challenges of Sustainability and The Agenda of Architectural Education. *Mimarist*, 41, 52-60.

Boyer, E. L. ve Mitgang, L.D. (1996). Building Community: A New Future for Architectural Education and Practice. Princeton, NJ: Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching.

David E. G. (2000). Reflections on Architectural Education, *Journal of Architectural Education*, 53:4, 250-252, DOI: 10.1162/104648800564662

Ellis, G. ve Weekes, T. (2008). "Making Sustainability" Real: Using Group-Enquiry to Promote Education for Sustainable Development", *Environmental Education Research*.

Hassanpour, B. ve Utaberta, N. (2013). Reconstruction a Pedagogical Framework for Critique Sessions. Saarbrücken: Lambert Academic Publishing.

NAAB, (2012). http://www.naab.org/accreditation/2012_Procedures (erişim tarihi, 18 Mart 2016).

RIBA, (2002). Retrieved from <https://www.architecture.com>

RIBA Plan of Work. (2007). Retrieved from http://www.designingbuildings.co.uk/wiki/RIBA_Plan_of_Work.

RIBA (2011). RIBA procedures for validation and validation criteria for UK and international courses and examinations in architecture. Retrieved from: <https://www.architecture.com/>

Salama, A. M. (2005). A Process Oriented Design Pedagogy: The KFUPM Sophomore Studio CEBE Transactions. *CEBE Transactions* 2(2):16-31.

Teymur, N. (1992). Architectural Education: Issues in Educational Practice and Policy.

Yüksek, İ. (2013). The Evaluation of Architectural Education in the Scope of Sustainable Architecture. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 89, 496-508.

2. GRUP: YÜKSEK ÖĞRETİMDE MİMARLIK POLİTİKALARI

2/04

Stajlar ve Süreleri:
Eğitim Sürecinde ve
Mezuniyet Sonrası

Rasiha Kayalar, Salih Gülercan, Kerim Paltacıgil, Neslihan Gözde Oral, Mukaddes Polay

ÖZET

Mimarlık eğitiminde teorik ve pratik alanlar birbirinden ayrılmaz bir bütündür ve çağın gereklerine birlikte yanıt verebilmesi oldukça önemlidir. Genel bir ifade ile baktığımızda, mimarlık eğitiminin en temel hedefinin nitelikli meslek insanı yetiştirmek olduğu bilinmektedir. Stajların, öğrencinin eğitim-öğretim sürecinde müfredatlarında yer aldığı ve zorunlu olarak başarıyla tamamlaması gerektiği görülmektedir. Stajlar, öğrencilerin mimarlık eğitimi sırasında derslerin uygulamalarını incelemek ve pratik becerilerini geliştirmek üzere tecrübe kazandıkları, uygulamalı öğrenme ve meslek pratiği sürecinin ilk adımındır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde eğitim veren Mimarlık Bölümlerinin müfredatlarına bakıldığı zaman, staj derslerinin dört senelik eğitimin tamamlanması için, yapılması gereken zorunlu adımlar olduğu görülmektedir. Zorunlu tutulan stajlar verimli geçirildiğinde, öğrenciye okulda öğretilmeyecek mesleki yeteneklerin kazandırılması sağlanmaktadır. Bunun yanında, öğrencinin yetkinliğini artırıp, iş hayatı hakkında daha geniş bir perspektife sahip olmasına ve kariyer çizgisini belirlemesinde ışık tuttuğu da gözlemlenmektedir. Bu çalışma kapsamında, KKTC'de bulunan, mezun vermiş mimarlık bölümlerinin mevcut staj türleri ve süreleri incelenmiş ve öğrencilere daha fazla katkı sağlamak adına, önerilerde bulunulmuştur. Bu önerilere zemin hazırlamak için, gelişmiş ülkelerin mimarlık eğitimi sonrası uyguladığı stajlar da incelenmiştir. Sonuç olarak, mimarlık eğitimi sonrası öğrencinin mimar unvanı alabilmesi için, bir yıllık staj süresinin gerekli olduğuna dair öneride bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Mimarlık Eğitimi, Staj, Mesleki Yeterlilik Sınavı, Gelişmiş Ülkelerdeki Mimarlık Eğitimi

1. KKTC ÜNİVERSİTELERİNİN MİMARLIK FAKÜLTELERİNİN EĞİTİM SÜRECİNDEKİ MEVCUT STAJ TÜRLERİ VE SÜRELERİ

YÖDAK'tan (Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu) edinilen bilgilere göre 2017 yılında KKTC'de mimarlık eğitimi veren toplam dokuz tane üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerin 4 tanesi yeni (F, G, H ve I) kurulmuş üniversiteler olduğundan dolayı, şu an mezunları bulunmamaktadır.

Mezun vermiş 5 üniversitenin (A, B, C, D ve E) stajları ve süreleri incelenmiş ve tablolastırılmıştır (Tablo 1). Bahsi geçen tablonun, yeni kurulan üniversitelerin staj ve sürelerinin düzenlenmeside katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Yalnızca, A üniversitesinin 1. yarı yıl veya 2. yarı yıl sonunda vermiş olduğu teknik gezi/ çalıştay ve arazi ölçümü/ araştırma stajı, diğer üniversitelerden farklı bir uygulama göstermektedir. Bu stajda, A Mimarlık Bölümü, bağımsız veya başka bölümler ile birlikte teknik gezi/ çalıştay düzenler ya da düzenlenen organizasyonların onayını vermektedir. Bu stajın süresi en az 10 gün arazi ölçümü/ araştırma ve en fazla 10 gün teknik gezi ve/ veya çalıştay olarak düzenlenmiştir. Teknik gezi/ çalıştay, 2 kısa dönemden

oluşabilir. Yani bu staj, güz dönemi sonrasında da yapılabilmektedir. Öğrencinin bu stajdan başarılı sayılabilmesi için, hem teknik gezi/ çalıştay hem de arazi ölçümü/ araştırma stajından geçmesi zorunludur (emu.edu.tr, 2017).

Diğer üniversitelerin müfredatları incelendiği zaman, bazı üniversitelerin "ölçüm tekniklerine" temel derslerinde yer verdiği saptanmıştır. Örneğin, B Üniversitesi 4. yarıyıl "ölçme ve haritalama" adı altında bir derse müfredatında yer vermiştir. Diğer taraftan, C Üniversitesi, "ölçme tekniği" adı altında bu dersi 6. yarıyıl öğrencilerine zorunlu ders adı altında vermektedir (neu.edu.tr, 2017). Fakat, D ve E Üniversitelerinin ders müfredatlarında böyle bir uygulama saptanmamıştır (ciu.edu.tr, 2017; gau.edu.tr, 2017).

Şantiye ve ofis stajlarının sürelerine ve içeriklerine baktığımız zaman, neredeyse tüm üniversitelerin uygulamalarının benzer şekilde olduğu görülmüştür. Staj süreleri 24 – 30 iş günü arasında değişiklik göstermektedir. Şantiye stajı KKTC'deki mezun vermiş tüm üniversitelerde 4. yarıyıl sonunda uygulanmaktadır. Şantiye Stajında amaç, öğrencinin üniversitenin belirlediği süre boyunca, profesyonel bir mimar eşliğinde şantiyeleri gezip gözlemek ve notlar almaktır. Amaçlanan, eğitim sürecinde almış olduğu teorik bilgiyi ve yapmış olduğu 2 ve 3 boyutlu

çizimlerin uygulamasını öğrenmektir. Bu staj sonunda öğrenciden beklenen, gözlemlediği inşaat aşamalarını takip edip fotoğraflamak ve üniversitenin belirlemiş olduğu kitapçığı/ dosyayı doldurmaktır. Ayrıca, bahsi geçen stajı belirlenen günlerde yaptığına dair kitapçığı/ dosyasını, mimar veya şantiye şefine imzalatmalıdır.

Ofis stajı, KKTC'deki mezun vermiş tüm üniversitelerde 6. yarıyıl sonunda uygulanır. Ofis stajında amaçlanan, öğrencinin üniversitenin belirlediği süre zarfında, profesyonel bir mimar yanında veya mimari büroda çalışması ve pratik olarak kendini geliştirmesidir. Bunun yanında, eğitim sürecinde kazanmış olduğu teorik bilgileri pratikte uygulayabilmesi; yasal evrakların, kurallı çizim tekniklerinin nasıl yapıldığını ve müşteri-mimar ilişkisinin nasıl kurulduğunu öğrenmesidir. Bu staj sonunda, öğrencinin yapmış olduğu çizimleri, gözlemleri ve yorumları üniversitenin belirlemiş olduğu kitapçığa/ dosyaya koyması beklenmektedir. Ayrıca, stajı yaptığına dair, çalıştığı yerin mimarına/ büro sorumlusuna yaptığı işleri imzalatması gerekmektedir.

2. KKTC ÜNİVERSİTELERİNİN MİMARLIK BÖLÜMLERİNİN EĞİTİM SÜRECİNDEKİ MEVCUT STAJLARININ DEĞERLENDİRMESİ

Yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda, staj sürelerinin yeterli olmadığı düşünülmektedir. Gelişmiş ülkelerde daha uzun süreli stajlar bulunmaktadır. Staj içerik ve kapsamı yeterli tanım ve açıklamaya sahip değildir. Stajerin iş yerinde kime karşı sorumlu olduğu ve kimin eğitimine katkı koyacağı belirsizliği ciddi sıkıntılar yaratmaktadır. Staja başlama ön koşulu olarak 4. Yarıyılı bitirmenin tek başına yeterli olmadığı ve bununla birlikte ilgili yapı dersleri ve teorik derslerde de başarıyı yakalamış olması gerekliliği sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.1 III. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nda (2014) Eğitim İçinde ve Sonrasında Yapılan Öneriler (Stajlar İçin Yaz Stajlarının Verimliliğinin Artırılması Adına)

2014 yılında yapılan "III. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı – KKTC'deki Mimarlık Bölümlerinde Tasarım Atölye Süreçleri ve Bilinmezleri" içerisinde yer alan çalışmada "Yaz okuluna kalan öğrencilerin staj için yeterli gün sayısını sağlayamaması nedeniyle staj yapamadığı ve/veya gerektiği şekilde yapmadığı da görülmektedir. Yaşanan yaz okulu, staj ve tatil gereksinimleri bakımından aslında öğrencinin hiçbir etkinlik alanında sağlıklı bir süreç geçirmediği ve yeni akademik yıla da yorgun bir zihinle başladığı açıktır. Bu unsurlar, öğrencinin akademik başarısının ve yaratıcılığının yeni dönemde de düşüş göstermesine neden olabilmektedir. Sürecin başarısızlığına bir etken olarak da diğer derslerden ayrı olarak tek atölye dersinin verilmesi görülmektedir. Yaz okulu proje derslerinde öğrencinin eğitim ortamına adaptasyonda zorluk deneyimlendiği ve verimli olmayan başarısız bir sürecin yaşandığından" bahsedilmektedir (Uluğ, Ermiyagil, Kurt, 2014).

"Böylelikle yaz stajlarının daha verimli ve gereğince yapılması için öğrenciye yeterli zaman, adaptasyon ve konsantrasyon olanağı verilmesi de mümkün olabilir. Şu anda fiilen Türkiye'de ve Kıbrıs'ta yaşanmakta olan yönetmelik zorlamaları ve denetim eksikliğinden kaynaklananlar dışındaki diğer uygulama sorunlarının hem teknik hem etik hem de normatif değerler bakımından mimarlık eğitimi anlayışları ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Bunun düzeltilmesi için tüm program ve işleyişlerin gözden geçirilmesi gerekmektedir. Atölye saatlerinin azaltılması, öğrencinin atölye yürütücüsü ile etkileşimini azaltmakta, tasarım sürecinin sağlıklı ve verimli yaşanmasını engellemektedir. Sürecin yetersizliği eğitim süresince ve profesyonel hayattaki mimari ürünlerin kalitesini direkt olarak etkilemektedir. Bu çerçevede, mimarlık pratiğinde yaşanan politik, teknik ve etik sorunları asgariye indirmek, mimari ürün kalitesini yükselterek daha estetik bir yapılaşma sağlamak için mimarlık eğitiminin 5 yıla çıkartılması ve/veya 4+2 sisteminde iki yıllık stajın zorunlu kılınması gerekmektedir. Önceki ve güncel Türkiye ve KKTC Mimarlık Eğitim Kurultaylarında yapılan araştırmalar,

Tablo 1

KKTC'DEKİ MEZUNU OLAN ÜNİVERSİTELER				
STAJ TÜRLERİ VE SÜRELERİ				
ÜNİVERSİTE	TEKNİK GEZİ/ÇALIŞTAY	ARAZİ ÖLÇÜMÜ /ARAŞTIRMA	ŞANTİYE	OFİS
A	1. YARIYIL/ 2. YARIYIL 10 GÜN + 10 GÜN		4. YARIYIL 25 İŞ GÜNÜ	6. YARIYIL 25 İŞ GÜNÜ
B	-	-	4. YARIYIL 24 İŞ GÜNÜ	6. YARIYIL 24 İŞ GÜNÜ
C	-	-	4. YARIYIL 30 İŞ GÜNÜ	6. YARIYIL 30 İŞ GÜNÜ
D	-	-	4. YARIYIL 30 İŞ GÜNÜ	6. YARIYIL 30 İŞ GÜNÜ
E	-	-	4. YARIYIL 24 İŞ GÜNÜ	6. YARIYIL 24 İŞ GÜNÜ

mimarlık eğitiminde iki yıllık zorunlu stajın gerekliliğini vurgulamaktadır. Usta-Çırak ilişkisini içeren iki yıllık staj süreci mimarın daha etkin, yetkin ve etik kodlarla donatılmasını sağlayabileceğinden 2014 Kurultayında değinilmiştir.” (Uluğ, Ermiyagil, Kurt, 2014). Yine, 2014’te yapılan “III. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı – Mimarlık Eğitim ve Meslek Alanında Dayanışma” kurultayında; çalışılan bir diğer konuda da “Meslek Pratiği ve Mesleğe Kabul Süresi” ile, meslek sonrası stajlar hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Uzun bir süredir yaşanmakta olan bu sorunların düzeltilmesi ve mevcut durumun daha ileriye götürülebilmesi için Haziran 2005’de yürürlüğe giren KTMMOB yasası ile büyük bir adım atılmıştır. Bu yasa ile üyelikler; uygulamacı, faal ve doğal üye olarak kategorize edilmiştir. “Uygulamacı Üye” tanımı, Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) standartları kapsamındaki “profesyonel mimar” a denk olması düşüncesi ile yasalaştırılmış ve diğer üyelik kategorileri de bu yasada tanımlanmıştır. Yeniden yapılanmanın altyapısı olarak hazırlanmış olan yasaya göre, ünvan verme ve devamında mesleki uygulama yapma süreci şu şekilde gerçekleştirilecektir;

1. Dünya ve Avrupa Birliği standartlarına uygun, kabul edilebilir, mesleki stajlarla desteklenmiş en az 5 yıllık bir eğitimi başarıyla tamamlamak,

2. Eğitim sonrasında mimari proje tasarımı yapmayı ve uygulama aşamasını denetlemeyi (“uygulamacı üye” veya “profesyonel mimar” ünvanını almayı) hedeflemek,

3. En az 1 yılı, mesleğin icra edileceği KKTC’de olmak üzere 2 yıl boyunca UIA standartlarındaki “deneyim kategorileri” üzerinde pratik yapmak (uygulama stajı),

4. 3. maddedeki pratiğin yapıldığını sınav ve portfolyo yöntemi ile Mesleğe Kabul Kurulu’na kanıtlamak ve böylelikle UYGULAMACI MİMAR ünvanını almak,

5. UYGULAMACI MİMAR ünvanı almak, meslek icraası için yeterli kabul edilmediği için, UIA standartlarında profesyonelliğin ilkeleri olan uzmanlık, özerklik, işe bağımlılık ve denetime açıklık ilkeleri ile kurulmuş bir mimari büro

tescil ettirmek,

6. UYGULAMACI MİMAR vasfı, tescil edilen mimari büro ile süreklilik kazanır ancak “uygulamacı mimar ve tescil edilmiş bürosu” senelik tescilini yenilemek için “sürekli mesleki gelişim” kriterlerini ve sorumluluklarını yerine getirmelisi konusuna değinilmektedir (Aktaş, Özgece, Hoşkara, Sevinç, Şengezer, Ersever, 2014).

2.2 Gelişmiş Ülkelerdeki Mimarlık Fakültelerinin Staj Türleri, Süreleri ve Zamanları

Gelişmiş ülkelerdeki mimarlık eğitimi staj programları incelendiği zaman, mimarın ünvan alabilmesi ve mesleğe kabul görmesi için; ortalama 2 yıllık bir mesleki deneyim ve yazılı-sözlü sınavı başarılı olarak tamamlaması gerekmektedir. Bu çalışmanın detaylandırılması için, gelişmiş ülkelerin mimarlık eğitimlerindeki stajlar incelenmiştir.

İngiltere’nin mimarlık eğitimine göre, mimar adaylarının mimar ünvanını alabilmesi için üç aşamadan geçmesi gerekmektedir. Bunlar RIBA (Royal Institute of British Architects) Bölüm 1 (Part 1), RIBA Bölüm 2 (Part 2) ve RIBA Bölüm 3 (Part 3) olarak tanımlanmıştır. Birinci aşamada (RIBA Part 1), mimar adayları 3 ile 4 yıllık tam zamanlı üniversite lisans derecesini (BA veya BSc) bitirmelidir. Bu eğitimde mimari pratik temel bilgileri öğretilmektedir. Birinci aşamanın sonunda, adaylar 12 aylık staj süresini tamamlamalıdır. Bu süre Aşama 1 pratik deneyim/ yıl (Stage 1 practical experience/ year out) olarak adlandırılmıştır.

İkinci aşamada (RIBA Part 2), mimar adayları 2 yıllık tam zamanlı üniversite derecesini (BArch veya March) bitirmelidir. Bu eğitimde gelişmiş karmaşık mimari becerilerin kazandırılması amaçlanmıştır. RIBA Bölüm 2 tamamlandıktan sonra, adaylar daha fazla pratik deneyim için 24 aylık staj süresini tamamlamak zorundadır. Bunun için adaylara doğrudan bir mimarın gözetimi altında daha fazla sorumluluk verilmektedir. Bu süreçte, adaylar proje yöneticiliği, bağlayıcı yasalar üzerinde detaylı deneyime sahip olma imkânı bulmaktadır. Bu süre Aşama 2 pratik deneyim (Stage 2 practical

experience) olarak adlandırılmıştır.

Son olarak, üçüncü aşamada (RIBA Part 3), mimarlık ünvanını alabilmek için, mimar adaylarının yeterlilik sınavına girmeleri gerekmektedir (architecture.com, 2018). Yeterlilik sınavında, adaylar; PEDR internet sitesine kayıt ettikleri 24 aylık pratik deneyim, profesyonel özgeçmiş ve kariyer, vaka analizi, yazılı sınav ve sözlü sınav üzerinden değerlendirilir. Değerlendirme sonucunda, başarılı görülen adaylar mimar ünvanını almaya hak kazanıp İngiltere Mimarlar Odasına (Architects Registration Board – ARB) kayıt yaptırır (pedr.co.uk, 2018).

Öte yandan, Amerika’da mimar adaylarının mimar ünvanını alabilmesinin üç temel koşulu bulunmaktadır. Mimar adaylarının, NAAB (National Association of Architecture Boards) akredite derecesine sahip mimarlık eğitimi tamamladıktan sonra, mimari deneyim programını tamamlaması gerekmektedir. Mimarlık ünvanını elde edebilmesi için de mimarlığa kayıt sınavını başarılı bir şekilde geçmesi gerekmektedir.

NAAB’a göre; ilk olarak beş yıllık eğitim sonucunda elde edilen Bachelor of Architecture (BArch) programını elde etmek, ikincisi dört yıl profesyonel mimari bilim ve gelişim eğitiminden sonra iki yıl master eğitimi tamamlaması veya üçüncü olarak, mimarlık bölümü dışında fakat mimarlık derslerini destekleyici bir bölümden mezun ise ve mimarlık ünvanı almak istiyorsa, 3 veya 4 yıl mimarlık masteri tamamlaması zorunlu koşuldur.

İkinci koşul olarak eğitimi tamamlayan mimar adayı eğer Amerika’da mesleğini icra edecekse, NAAB tarafından tescilli bir mimarlık ofisinde staj yapmak zorundadır. Amerika’da da, İngiltere’de kullanıldığı gibi, staj takip programı kullanılmaktadır. IDP (Intern Development Program) adında geliştirilen programa, yapılan stajın saatleri ve gelişim/deneyim kayıt edilmektedir. Mimar adayları 5600 saatlik mimari deneyim sürecini tamamladıktan sonra, son koşul olan sınava girme hakkı elde etmektedir. 5600 saatlik

mimarlık deneyimi 2 veya 2 buçuk senelik bir deneyime eşdeğerdir. Sınavı başarılı bir şekilde tamamlayan adaylar, mimar ünvanını almaktadırlar (naab.org ve aia.org, 2018). Diğer taraftan; Avustralya, Kanada, Almanya, İrlanda ve Singapur gibi gelişmiş diğer ülkelerin mimarlık eğitimi ve staj süreleri incelendiği zaman, eğitim içinde ve eğitim sonrasında benzer stajlara yer verdikleri görülmüştür.

Örneğin, Avustralya’da mimar adaylarının mimar ünvanını elde edebilmesi için; AACA ve RAlA tarafından tescillenmiş bir üniversiteden mezun olması, 2 yıl iş tecrübesi kazanması ve yazılı-sözlü sınavı geçmesi gerekmektedir (architecture.com.au, 2018).

Diğer yandan, Kanada’da mimar adaylarının mimar ünvanını alabilmesi için, CACB tarafından tescillenmiş bir üniversiteden mezun olması, IAP’ye kayıtlı 5600 saat (ortalama 2 veya 2 buçuk yıl) staj yapması ve yazılı-sözlü sınavı geçmesi gerekmektedir (raic.org, 2018).

Almanya’da mimar adaylarının mimar ünvanını elde edebilmesi için; 4 yıllık mimarlık eğitimi sonrasında en az 1 yıl BAK tarafından tescillenmiş bir mimarlık ofisinde iş deneyimi şartı vardır.

İrlanda’da mimar adaylarının mimar ünvanını elde edebilmesi için, RIAI’dan onaylı bir üniversitenin 5 yıllık eğitimi tamamladıktan sonra, en az 2 yıl tescilli/ kayıtlı bir mimarın yanında 2 yıl mesleki tecrübe kazanması gerekmektedir.

Ayrıca, Singapur’da da 5 yıllık mimarlık eğitiminden sonra, mimar adayının 2 yıl boyunca SIA’da kayıtlı bir iş yerinde takipli staj yapması gerekmektedir (Januarti, 2011; Bhattacharjee ve Bose, 2015).

2.3 2014’te Yapılan III. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı Sonrası Gelişim

2014’teki III. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı’ndan bu yana, stajlar ve süreleri için yapılan öneriler üzerine değişimler olmadığı saptanmıştır.

III. Mimarlık ve Eğitim Kurultayında “Meslek Pratiği ve Mesleğe Kabul Süresi” meslek sonrası stajlar hakkında önerilerde bulunulmuştur.

“Önceden belirtilen kriterler göz önünde bulundurarak konuyla ilgili öneriler aşağıdaki sıralamaya göre incelenmiştir:

1. Meslek Pratiği Kurulu
2. Meslek Pratiği Yapılabilecek Yerler
3. Meslek Pratiği Çalışma Koşulları
4. Meslek Pratiği Süre ve Süreçleri
5. Meslek Pratiği Eğitimi ve İçeriği”

3. MEVCUT EĞİTİM SİSTEMİNE GETİRİLEBİLECEK ÖNERİLER

Mimarlık eğitim süreçlerinin içerisine; teorik bilgiyi desteklemek adına, pratik bilginin artırılması yönünde çalışmaların yapılabileceği düşünülmektedir. Mimarlık eğitimi ile pratik hayat arasındaki bağların daha fazla güçlendirilmesi düşünülmektedir.

Şu an KKTC’de mimarlık eğitimi veren üniversitelerin (DAÜ, LAÜ, YDÜ, UKÜ, GAÜ, GÜ, UFÜ, KAÜ, KİÜ) müfredatları incelendiği zaman, birçoğunun staj süre ve çeşitliliklerinin benzer olduğu ve ofis stajı ve şantiye stajı olarak ayrıldığı saptanmıştır. Ancak, KKTC’deki bazı mimarlık eğitimi veren üniversitelerin; arazi ölçümü, araştırma (rölöve), çalıştay, teknik gezi gibi stajlara da müfredatlarında yer verdiği ve uyguladığı görülmüştür. Bu gerekçe ile; tüm üniversitelerin de müfredatlarında bu başlıklara yer verebileceği önerilebilir.

Ayrıca, mevcut mimarlık eğitimi sistemine bakıldığı zaman teorik derslerin yanında pratik uygulamaların da kuvvetlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu bağları güçlendirmek için çeşitli atölye çalışmalarının ve seminerlerin etkili olabileceği düşünülmektedir. KKTC üniversitelerinin bazı Mimarlık Bölüm Başkanları ile yapılan mülakatlar sonucunda, yapılan atölye çalışmaları ve seminerlerin öğrenciye çok büyük katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Yakın Doğu Üniversitesi Bölüm Başkanı Dr. Kozan Uzunoğlu ile yapılan mülakatta, Dr. Uzunoğlu şu ifadelerde bulunmuştur: “... Bazen üniversitemizde uygulamalı seminerler oluyor. Örneğin yalıtım konusu ile ilgili bir

çalışma yapılacaksa, bu konuda gelişmiş firmalar var özellikle çatılar üzerinde. Davetimiz üzerine üniversitemize geliyorlar. Bu firmalar hem teorik anlatıyor hem de pratik olarak uygulama yapıyor. Örneğin, örnek bir çatıyı buraya getirip, onun üzerinde göstererek veya burada kurarak aşama aşama anlatıyorlar. Bazı malzemeleri göstererek ve uygulayarak anlatıyorlar. Ama her zaman yapabildiğimiz birşey değil, bunun da altını çizmeliyim...” (Kayalar, R.- Mülakat Yapan- 2017).

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Bölüm Başkanı Doç. Dr. Cemil Atakara, yapılan mülakatta şu ifadeleri kullanmıştır: “... Kurslar, bilgilendirmeler yapıyoruz. Biz dersin ötesinde öğrenciyi daha da farkında kılacak başka çalışmalar yapıyoruz. Bir de bunun dışında, workshoplarımız var, bizim tasarım festivallerimiz oluyor her yıl...” (Kayalar, R.- Mülakat Yapan- 2017)

Mimarlık öğrencilerinin tüm yaz tatili dönemlerinin verimli geçmesi ve mesleğe hazırlanması adına, stajlar aşağıdaki gibi düzenlenebilir. 4 yıllık mimarlık eğitimi boyunca stajlar 70 iş günü olarak belirlenebilir. Stajlar iki ana başlığa ayrılabilir:

1. Eğitim İçerisindeki Stajlar

1. yıl sonu (2. Yarıyıl) – Teknik Gezi Stajı (10 GÜN) +Rölöve Stajı (Arazi ölçüm) (10 gün)
2. yıl sonu (4. Yarıyıl) – Şantiye Stajı (25 iş günü)
3. yıl sonu (6. Yarıyıl) – Ofis Stajı (25 iş günü)

2. Eğitim Sonrası Staj (4 + 1 sistem)

4. yıl sonu – 10 yıl tecrübesi olan mimar yanında (1 yıl)

4 yıllık mimarlık eğitimi almış KKTC, TC ve diğer uyruklu her mimarlık öğrencisi, KKTC’de mimarlık mesleğini sürdürmek istiyorsa, 1 yıl boyunca profesyonel/tescilli (en az 10 yıl mimarlık tecrübesi olan) bir mimarlık bürosu/ofisinde, staj yapması önerilmektedir. Bu süreçte amaç, teorik bilgi ile eğitilmiş mimarlık öğrencilerini, pratik meslek hayatına hazırlamak için belirlenmiş bir geçiş süreci olabilir. Bu süreçte öğrencinin, vizeye proje

hazırlama aşamalarını, yasaları, şartname, hakediş, metraj çıkarma, inşaat sahasında proje uygulamalarını öğrenmesi hedeflenmektedir. Öğrenciyi, bu süreçte, üniversitenin atayacağı bir danışman Öğretim Üyesi ve Mimarlar Odasının atayacağı sorumlu bir mimar takip edecektir. Ayrıca, diğer bir alternatif olarak, İngiltere’de RIBA’nın kullanmakta olduğu PEDR (süreç takip sistemi) gibi ve diğer gelişmiş ülkelerde kullanılan süreç takip programlarına benzer sistemler kullanılabilir.

Bu süreç tamamlandıktan sonra, öğrenci “Mimarlık Ünvanını” alabilmesi ve mesleğe kabul yapabilesi için, Mimarlar Odasının düzenleyeceği bir “qualification/yeterlilik sınavını” geçmesi önerilebilir. Bu sınavı geçtiği ve ünvanı aldığı taktirde, imza yetkisi almaya hak kazanacak ve proje tasarım ve uygulamalarında görev yapabilecektir.

Kaynaklar:

Aktaş, T., Özgece, N., Hoşkara, E., Sevinç, H., Şengezer, O., Ersever A., (2014). KKTC III. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı Kitabı: “Meslek Pratiği ve Mesleğe Kabul Süreci”, Lefkoşa: KTMMOB Yayını, s. 38-45.

Architecture.com (2018). RIBA Official Internetsite. [online] Available at: <https://www.architecture.com/education-cpd-and-careers/how-to-become-an-architect> (Erişim, 23 Haziran 2018).

Architecture.com. au (2018). Australian Institute of Architects Internetsite. [online] Available at: <http://www.architecture.com.au/> (Erişim 3 Temmuz 2018).

Aia.org (2018). AIA Official Internetsite. [online] Available at: <https://www.aia.org> (Erişim 3 Temmuz 2018).

Bhattacharjee, S., Bose, S. (2015). Comparative analysis of architectural education standards across the world. [online] Available at: http://www.brikbases.org/sites/default/files/ARCC2015_13_bhattacharjee.pdf (Erişim 3 Temmuz 2018).

Ciu.edu.tr, (2017). CIU Official Internetsite. [online] Available at: http://www.ciu.edu.tr/sites/default/files/architecture_academic_

program.pdf (Erişim: 20 Ekim 2017).

Emu.edu.tr, (2017). EMU Official Internetsite. [online] Available at: <https://ww1.emu.edu.tr/tr/programlar/mimarlik-lisans-programi/880?tab=curriculum> (Erişim: 20 Ekim 2017).

Gau.edu.tr, (2017). GAU Official Internetsite. [online] Available at: http://architecture.gau.edu.tr/mimarlik_lisans_programi_ingilizce.html (Erişim: 20 Ekim 2017).

Januarti, I., S. (2011). Different Countries’ Architecture Education System and Its Member Sections of the UIA: Indonesia (IAI), Australia (RAIA), USA (AIA), and UK (RIBA). [online] Available at: <https://architectureintlprogram.wordpress.com/2011/04/03/different-countries%E2%80%99-architecture-education-system-and-its-member-sections-of-the-uia-indonesia-iai-australia-raia-usa-aia-and-uk-riba/> (Erişim: 03 Temmuz 2018).

Kayalar, R. (Görüşmeci), Atakara, C. (Görüşülen). (2017)

Kayalar, R. (Görüşmeci), Uzunoğlu, K. (Görüşülen). (2017)

Naab.org (2018). NAAB Official Internetsite. [online] Available at: <https://www.naab.org> (Erişim: 23 Haziran 2018).

Neu.edu.tr, (2017). NEU Official Internetsite. [online] Available at: <http://old.neu.edu.tr/tr/node/366#ARCH-200> (Erişim: 20 Ekim 2017).

Pedr.co.uk (2018). RIBA Official Internetsite. [online] Available at: <http://www.pedr.co.uk/Part3> (Erişim: 23 Haziran 2018).

Raic.org (2018). Royal Architectural Institute of Canada Internetsite. [online] Available at: <https://www.raic.org/> (Erişim: 03 Temmuz 2018).

Uluğ, E., Ermiyagil, A. S., Kurt, S. (2014). KKTC III. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı Kitabı: “KKTC Mimarlık Bölümlerinde Tasarım Atölye Süreçleri ve Bilinmezleri”, Lefkoşa: KTMMOB Yayını, s. 17-28.

2. GRUP: YÜKSEK ÖĞRETİMDE MİMARLIK POLİTİKALARI

2/05

Mimarlık Eğitiminin İş Hayatı ile
Örtüşmesi ve Ayrışması

Osman Göztaş, Hülya Kolozali

ÖZET

Mimarlık; bilim, sanat, etik gibi üç ana bileşeni ile, teknolojiye ve sosyal yaşamdaki değişimlerden, ideoloji ve felsefedeki yönlendirmelerden etkilenir. Mimar, yapıların tasarımını yapan ve bunların gerçekleşmesini sağlayan, yöneten kimsedir. Mimarlık belirli ölçü ve kurallara göre yapılar yapma sanatıdır. Fakat günümüzdeki mimarlık eğitim sisteminin bu açıklama ile pek uyummadığını söylemek zor değildir. Mimarlık eğitiminde amaç, tasarım yeteneklerinin geliştirilmesi ve tasarım sorunlarının çözülmesidir. Mimarlık, analizden başlayarak toplumun ihtiyaçlarını çözerek senteze uzanan bir yol olarak görülmelidir. Mimarlık eğitiminde göz önünde bulundurulması gereken en önemli hususlar, uygulanan müfredatla gerçek hayattaki eksikleri ve önerileri göz önüne getiren bir araştırmadır.

Anahtar kelimeler: Mimarlık Eğitimi, Müfredat, Mimarlık Pratiği

1. GİRİŞ: MİMARLIK

Mimarlık bilim, sanat, etik gibi üç ana bileşeni ile teknolojiye ve sosyal yaşamdaki değişimlerden, ideoloji ve felsefedeki yönlendirmelerden etkilenir. Mimar, yapıların tasarımını yapan ve bunların gerçekleşmesini sağlayan, yöneten kimsedir. Mimarlık belirli ölçü ve kurallara göre yapı yapma sanatıdır. Mimarın, bir tasarımı geliştirmesi için, estetik, yerleşim, işlev, strüktür, mekanik sistemler konularında bilgi sahibi olması gerekir.

“Eğer mimarlığı tasarımın ürünü, uygulanmış bir yapı olarak tanımlarsak, çizimler mimarlık değildir. Eğer mimarlığı tasarım süreci olarak tanımlarsak, farklı biçimlerde olan her türlü sunum mimarlıktır.” Düşünsel açıdan insan bilimlerinin tamamı, mimarlık ürününün temsili için geleneksel yöntemler dışında yazı ve sinema dahil olmak üzere değişik ortamlar, gerçek fiziksel mekân ve yüzeyler yerine mekân kütle ve hatta yerin başka ortamlarda da oluşturulması mimarlığın kapsamı içinde yer almaktadır. Mimarın geçmişten beri genel olarak ideali, bütün tasarım ve yapım süreçlerini kontrol etmek olmuştur.

Mimarın, toplum tarafından belirlenmiş olan, tasarımcı mimar, büro mimarı, şantiye mimarı gibi çeşitli görevleri vardır. Diğer taraftan mimarlığın gereksinmelerine, mimarın taşınması gereken niteliklere bakıldığında mimarlık kimliği beraberinde “düşünür, sanatçı, tasarımcı, iletişimci, mühendis, sosyal bilimci, işletmeci” gibi farklı kimlikleri de barındırmaktadır. “Mimarlık, bir açıdan mekânın, insan ve çevresiyle olan ilişkilerini uyumlu bir şekilde çözme sanatıdır” şeklinde tanımlanabilir.

2. MİMARLIK EĞİTİMİ

Mimarlık eğitiminde en önemli nokta, mezunların bilgi düzeyinin belirlenmesidir. Mimarlık eğitim-öğretim programlarının nitelikli mezunlar yetiştirebilmesi, uygulanan programların bazı temel ilkeleri sağlaması ve sürekli kalite denetiminin yapılması ile mümkündür.

Mimarlık eğitiminde amaç, tasarım yeteneklerinin geliştirilmesi ve tasarım sorunlarının çözülmesidir. Mimarlık, analizden

başlayıp toplumun ihtiyaçlarını çözerek senteze uzanan bir yol olarak görülmelidir. Mimarlık eğitiminde göz önünde bulundurulması gereken en önemli hususlar şu şekilde sıralanabilir

- Öğrenciye karşılaşılabilecek problemler için, analitik çözümler ve alternatifler geliştirme becerisi kazandırmak

- Her türlü şartlarda uygulanabilecek temel tasarım ilkeleri vermek,

- Laboratuvar derslerinde güncel programların kullanılmasına önem vermek,

- Teknik sorunların çözümünde, pratik ve analitik yönlerini kullanmalarını sağlamak,

- Tasarım yaparken, mevcut malzeme ve sistemleri kullanmanın yanısıra, alternatif teknolojileri de araştırma ve geliştirme becerisini kazandırmak.

3. MİMARLIK EĞİTİMİNDEKİ MÜFREDAT İLE İLGİLİ TESPİT EDİLEN SORUNLAR

Eğitimde belirli bir standardın tutturulması için yapılan çalışmalar genel olarak oldukça faydalı olsa da dolaylı olarak eğitimin tekipleşmesine yol açma tehlikesi içermektedir. Özellikle Bologna, MIAK vb. akreditasyon kriterleri bu anlamda tekipleşmeyi desteklemekte; farklı eğitim modellerinin oluşmasına dolaylı olarak engel olmaktadır. Bu tip akreditasyon programlarının günümüzle örtüşmesi ihtiyaçlara göre zaman zaman ters düşmesine neden olabilmektedir.

Oysa ki farklı eğitim modellerinin denenmesi, ülkemizdeki mimarlık eğitiminin kalitesini arttıracaktır. Örneğin, mimarlık okullarının eğitim müfredatları incelendiğinde genellikle tasarım dersi daha ön planda olduğu sistemlerle yürütülmektedir. Halbuki Mimarlar Odasının verilerine göre büro tescilli alan mimarların odaya üye tüm mimarlara oranı en fazla %6 civarındadır. Yani tasarım alanı dışında (şantiye, malzeme, satış, başka tasarım alanları vb.) çalışan mimar oranı da oldukça yüksektir. Dolayısıyla eğitim sistemi içinde “mimari mühendislik” (Architectural Engineering) alanı, bu yönde çalışmak isteyen

mimarlık öğrencilerine oldukça hitap edebilir. Özetle, farklı öncelikleri ve programları olan mimarlık okulları sayesinde mimarlık disiplininin farklı alanlarıyla bütünleşme imkânı daha fazla olacaktır.

Mesleki uygulamanın eğitimin aktif bir parçası olması mimar adayının meslek pratiğine daha kolay adapte olabilmesi için oldukça önemlidir. Ülkemizdeki mesleki uygulama daha çok stajlar vasıtasıyla eğitime dâhil edilmektedir. Ancak staj sürelerinin genelde 4-6 haftada kısıtlı kalması, birçok öğrencinin düzmece staj yapması, staj yapılan birçok şirketin de öğrenciye gerçek anlamda faydası olmaması sebebiyle stajların genel kalitesi üzerinde soru işaretleri yaratmaktadır.

4. STAJ SÜRECİNDE TESPİT EDİLEN SORUNLAR

- Staj sürelerinin öğrencinin gerekli mevzuat, yönetmelik ve çizim yeterliliklerini öğrenmek için kısa olması;

- Öğrencilerin yapı uygulama, detay bilgisi konusunda yetersiz olması;

- İngilizce eğitim sisteminden kaynaklı yapı inşaat terimlerinin Türkçe karşılığının bilinmemesi; bu sebeple de şantiye ortamında çalışanlarla iletişim sorunları yaşanması;

- İnisiyatif alma konusunda eksikliklerin olması;

- Öğrencilerin bilgisayar destekli tasarım becerilerinin yetersiz olması.

Mimarlık eğitimi veren bölümler, genellikle konvansiyonel tekniklere dayanan tasarım dersine odaklı bir sistem uygulanmaktadır. Hâlbuki tasarım yöntemleri de çağın araçlarına göre değişmektedir ve ülkemiz mimarlık okullarının çoğu parametrik tasarım, yapı bilgi sistemleri (YBS-BIM) ve dijital fabrikasyon teknolojileri gibi bilgisayar destekli tasarım ve 3 boyutlu üretim teknolojilerini müfredatlarına yaygın olarak almamıştır. Bu nedenle günümüz koşulları ile örtüşmeyen ciddi sorunlar yaşanmaktadır.

Tasarım araçları mimarlık ofisleri için standart tasarım ortamı olarak kabul görmeye başlamışken, dünya çapında birçok mimarlık

okulu da bu alanda donanımlı öğrenci yetiştirirken, ülkemizdeki birçok mimarlık okulunun henüz bu konuda yeterince hızlı bir adım atmaması küresel meslek pratiği gereksinimlerini yakalama konusunda olumsuzluk yaratmaktadır.

Tasarım eğitimimiz konvansiyonel yöntemlere dayanıyor gibi görünse de aslında bu eğitimin içinde en konvansiyonel detay, boyut, antropometrik bilgilerin öğrenciye yeterince verilememesi de ayrı bir sorun teşkil etmektedir. Yani aslında konvansiyonel olduğu düşünülen mimarlık eğitimimiz bazı temel konvansiyonel bilgi ve becerileri de kazandıramamaktadır. Ders içeriklerinin ve uygulamalarının bu tip sorunları ortadan kaldıracak güncellemelerle tadil edilmesi gerekmektedir.

5. DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada, günümüzde, ülkemizdeki mimarlık eğitiminin iş hayatı ile bütünleşme konusunda yaşadığı sıkıntılar ve önerilen çözümlere değinilmeye çalışılmıştır. Ülkemizdeki mimarlık eğitimi veren okulların altyapı gereklilikleri sağlaması, öğretim üyesi sayılarının standartlara oturtulması, müfredat çeşitliliğinin sağlanması, farklı hedeflere yönelik bölümlerin açılarak farklı nitelikte mimarlar yetiştirilmesi, meslek örgütleri ile iletişimde kalarak pratiğin ihtiyaçlarına yönelik çözümler geliştirilmesi, çağdaş teknolojilerin eğitime dâhil edilmesi, eğitimcilerin ve eğitim veren kurumların bizzat meslek pratiğinin içinde olabileceği çözümlerin yaratılması, mimarlık eğitiminin meslek pratiği ile bütünleşmesinde önemli yol alınmasını sağlayacaktır.

Kaynaklar:

- Tuna, B., (2015). Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Arayışları / MOBBİG XL – TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Mimarlık Bölümü, http://bulendtuna.blogspot.com.tr/2015/05/turkiye-mimarlik-egitimipolitikas_7.html (erişim 17.02.2016).

Akgün, Y., Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Konular-Öneriler Mimarlık, 387, 25-31, <https://anlatsin.com/neden-mimarlik-bolumu>.

3. GRUP: PROFESYONEL HAYATTA MİMARLIK MESLEĞİ VE MESLEKİ EĞİTİM POLİTİKALARI

3/01

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde
Profesyonel Mimarlık

Erçim Uluğ, Ersan Öksüz, Ümran Duman

ÖZET

Antik çağlardan beri insanoğlunun barınma ihtiyacıyla ortaya çıkan mekân tasarımı (mimarlık) birçok olgunun etkisi altında ve de birçok olguyla etkileyerek çağımız toplumlarının belki de en önemli kültür, finans ve teknoloji göstergesi haline gelmiştir. Bu bağlamda KKTC'de mimarlık mesleğinde geline nokta tespit etmek, mimarlık mesleğinde arzu edilen noktaya ulaşmak için hedefler belirlemek ciddi bir önem arz etmektedir. Yirminci yüzyılın ilk yarısına kadar üç boyutlu olarak bilinen evren, günümüzde dört reel boyuta ve tartışılan yedi izafi boyuta daha sahip olduğu ifade edilirken mimarlığı da farklı boyutlarda inceleyerek durum tespiti yapmak yerinde olacaktır.

İnsan bazında konuya yaklaşıldığında, ilk önce mimarlık mesleğinin seçilmesindeki niyete (kişisel seçim veya sosyal çevre sayesinde yönelim), mimarlık mesleğini öğrenmek için alınan eğitime ve mesleği profesyonel olarak icra edenlerin oluşturduğu çoklu bir ortamın değerlendirilmesiyle tespitlere ulaşmak, samimi ve özgün bir yöntemi tanımlayacaktır. Özetle; KKTC'de mimarlık mesleğini üç ayrı etmen doğrultusunda; "Toplum, akademik ortam ve profesyonel meslek sahipleri (mimarlar)" olarak değerlendirilmelidir.

Gelecek için, mesleki gelişim stratejileri geliştirebilmek adına hedefler tanımlanmalıdır. Bu doğrultuda, ideal eğitim ve ideal mimar kavramlarının tanımlanıp mevcut bulgular ile karşılaştırılarak aradaki farkı kapatabilecek rasyonel stratejiler geliştirmek gerekmektedir. Bu stratejiler ile 'toplum, akademik ortam ve profesyoneller' eylem planları içerisine dahil edilerek mesleki gelişim faaliyetlerinin geniş kapsamlı bir harekete dönüşmesi hedeflenmektedir.

Anahtar kelimeler: Mimarlık Mesleği, İdeal Mimari Eğitim, Mesleki Gelişim, Profesyonel Meslek Sahipleri

1. İDEAL PROFESYONEL MİMAR VE PROFESYONEL MİMARİ ETİK

1.1. Uluslararası Mimarlar Birliğinin Profesyonellik Tanımı

Profesyonel mimarlık mesleğinin üyeleri, dürüstlük ve yeterlilik standartlarına sahip olurken, fiziki çevrenin sürdürülebilir gelişimini sağlayacak toplum bilincine ulaşabilmek için gerekli yetilerin oluşmasına yardımcı olmalı ve mevcut kültür yapısının gelişimi için araç olmalıdır. Mevzuat ve geliştirilmiş etik kodlara göre profesyonellik ilkeleri;

1.1.1. Uzmanlık

Mimarlar, lisans, lisansüstü ve doktora yoluyla geliştirilen sistematik bir bilgi, beceri ve teori grubuna sahip olmak üzere yapılandırılan bir eğitim ve deneyim sürecine sahiptirler. Böylece mimar, toplumun ihtiyaç duyduğu hizmetlere cevap verebilecek, kabul edilebilir profesyonel mesleki bilgi ve beceri standartlarına sahip olur.

1.1.2. Özerklik

Mimarlar, müşteriye ve / veya kullanıcılara objektif bir uzman önerisi sağlar. Mimarlar, mimari sanat ve bilimini, mesleki profesyonellik gereklerinden ödün vermeden icra etmek ile yükümlüdürler. Ayrıca mimarlar mesleki uygulamaları düzenleyen yasa ve tüzüklere bağlı kalarak, sosyal ve doğal çevreyi koruyarak profesyonel icraatta bulunurlar.

1.1.3. Taahhüt

Mimarlar, müşteri veya toplum adına kendilerini cömertçe yapılan işe adanlar. Meslek üyeleri aynı zamanda, ön yargısız çalışarak ve tarafsız düşünerek temsil ettikleri kişi veya topluma hizmet etmekle yükümlüdürler.

1.1.4. Sorumluluk

Mimarlar, bağımsız düşüncelerini gerçekleştirmek adına sorumluluklarını bilerek, müşterilerinden gelecek eleştirileri

toplum ve çevre üzerindeki etkilerini göz önünde bulundurarak değerlendirirler. Mimarlar, ilgili oldukları teknik alanlarda eğitim, deneyim veya tecrübe ile kalifiye olmuş elemanlardan profesyonel servis alırlar.

1.2. Uluslararası Mimarlar Birliğinin İdeal Mimar Tanımı

1.2.1. Mimarın Tanımı

Uluslararası Mimarlar Birliği'nin tanımına göre mimar; tanımlanmış yasalar ve uygulamalar çerçevesinde profesyonel ve akademik olarak kalifiye edilen, ilgili kuruluşlar tarafından kayıt altına alınıp lisanslanan; yetkileri dâhilinde, toplumun yaşam alanlarını, kültürel değerlere sahip çıkarak mekân, form ve tarihi değerler çerçevesinde adil ve sürdürülebilir gelişimleri savunan kişidir.

Mimarlar, toplum ihtiyaçlarını gidermek için kamu ve özel sektörde faaliyet gösterip, mülkiyet geliştirme, inşaat, yapı, emlak piyasası, inşaat alanında finansman düzenleyen ve işleten kişilerdir.

1.2.2. Mimarlığın Temel Koşulları

İlk kez Ağustos 1985'te Uluslararası Mimarlar Birliği üyesi ülkeler bir araya gelerek aşağıda ifade edilen kriterleri oluşturmuşlardır.

- Sürdürülebilir bir çevreyi amaçlayıp hem estetik hem de teknik gereksinimleri karşılayan mimari tasarımlar oluşturabilme becerisi;

- Mimarlık ve ilgili sanatların tarihçesi ve teorileri, teknolojileri ve beşeri bilimler alanlarında yeterli bilgiye sahip olmak;

- Mimari tasarım kalitesini etkileyebilecek güzel sanatlar bilgisine sahip olmak;

- Kentsel tasarım, planlama ve planlama sürecinde yer alan becerilere ilişkin yeterli bilgiye sahip olmak;

- İnsan ile bina ilişkisini, bina ile yapısal çevre ilişkisini, insan ihtiyaçları çerçevesinde mekân, bina ve ölçek bağıni kurarak anlamlandırmak;

- Doğal çevrenin korunabilmesi, sürdürülebilir tasarımlar gerçekleştirebilmek için yeterli bilgiye sahip olmak;

- Toplumsal etkileri barındıran mimari programların hazırlanmasında, mimar rolünün önemini anlama;

- Mimari programların hazırlanma metotlarını anlamak;

- Mimari tasarıma bağlı olarak, strüktür tasarımı, yapım teknikleri ve ilgili mühendislik ilişkilerini anlamak;

- İklimsel etkileri göz önünde bulundurarak kullanım amacına uygun konfor koşullarını sağlamak için fiziksel ve teknolojik problemleri çözebilme yetisine ve bilgisine sahip olmak;

- Kullanıcı ihtiyaçlarını, kullanıcının belirlediği ekonomik engeller ve yasal sınırlamalara rağmen karşılayabilecek tasarım becerisine sahip olmak;

- Tasarım kavramlarını binalara dönüştürmek, tasarımları genel planlamaya entegre etmek için gerekli ilgili endüstriler, organizasyonlar, yönetmelikler ve prosedürler hakkında yeterli bilgiye sahip olmak;

- Proje finansmanı, proje yönetimi ve maliyet kontrolüyle ilgili yeterli bilgiye sahip olmak.

1.3 Uluslararası Etik Standartlar

Uluslararası etik standartlar koalisyonu tarafından aşağıda belirtilen on adet etik ilke tanımlanarak alfabetik olarak eşit önemde sıralanmıştır. 1.3.1 başlığı altında listelenen ilkeler arasında herhangi bir çakışma olması halinde, kamu yararına uygun olarak davranılması koalisyon tarafından önerilmektedir. Bu çerçevede kamu yararı asgari olarak aşağıdaki üç maddeyi içermelidir:

- İşveren için güvenilir servis hizmetini sağlamak;

- İdare ve davranış biçimlerinde standartları sürdürmek;

- Mesleğin onurunu ve itibarını korumak.

1.3.1 Etik Prensipler

a. Sorumluluk: Uygulamacı verdiği hizmetin tüm sorumluluğunu almalıdır; işvereni tanımalı ve saygı duymalıdır; işverenin, üçüncü şahısların ve paydaşların hak ve çıkarlarını korumalı; sosyal ve çevresel konulara önem vererek dikkate almalıdır.

b. Gizlilik (Sır tutmak): Uygulamacı gizli bilgileri ve mülk belgelerini izin ve yetkisi olmadan yasalar ve yönetmelikler emretmediği sürece paylaşmamalıdır.

c. Çıkar Çatışması: Uygulamacı verdiği hizmet öncesinde, sırasında ve sonrasında sürecini tarafsız olarak sürdürmeli ve kamuoyunu gerektiği takdirde bilgilendirmelidir. Süreç içerisinde işveren, üçüncü şahıslar ve paydaşlar arasında herhangi bir çıkar anlaşmazlığı olduğu takdirde, uygulamacı çıkar çatışması içerisine girmemeli ve tüm taraflar hemfikir olduğu durumlarda uygulama süreci devam etmelidir.

d. Finansal Sorumluluk: Uygulamacı, finansal ilişkilerinde doğru, şeffaf ve güvenilir olmalıdır.

e. Dürüstlük: Uygulamacı, dürüst ve adaletli davranmalıdır. Profesyonel önerilerini ilişkili, geçerli ve objektif olgular üzerinden yapmalıdır.

f. Kanuna Uygunluk: Uygulamacı mesleki uygulama ile ilgili yasaları ve yönetmelikleri bilmelidir. Uygulama sürecinde uluslararası yasalarda ters düşmeyecek şekilde sorumlu olduğu yerel yasa ve yönetmelikleri, sürece ve ürüne yansıtmalıdır.

g. Kişisel Gelişim: Uygulamacı, mesleki disiplin ile ilgili standartları sürecine yansıtmalı, gelişen profesyonel standartları ve yenilikleri takip ederek meslek ortamında kişisel gelişimini sağlamalıdır.

h. Servis Standardı: Uygulamacı, sadece kalifiye ve lisanslı olduğu alanlarda hizmet vermeli, çalışanlarının ve iş ortaklarının da kalifiye ve lisanslı olmalarına dikkat etmelidir.

Bu anlayış ile meslektaşlarına ve takım arkadaşlarına güvenilir profesyonel liderlik sağlamalıdır.

i. Şeffaflık: Uygulamacı, denetime açık ve ulaşılabilir olmalıdır. Sorumlu olduğu noktalarda yanlış yönlendirme yapmamalı veya bu tarz bir girişimde bulunmamalıdır. Hizmet verdiği alanlarda yanlış bilgilendirme yapmamalı; hizmet kapsamında ilgili doküman ve materyalleri gerektiği zamanlarda anlaşılır dil ve yöntem ile sunmalıdır.

j. Güven: Uygulamacı, sorumluluğunu idame ederek mesleğin saygınlığını ve ününü yükseltmelidir. Gerçekleştirdiği hizmetin meslek alanında kamu güvenliğini ve inancını oluşturduğunun farkında olarak mesleğini icra etmelidir.

2. İDEAL MİMARLIK MESLEKİ EĞİTİM POLİTİKALARI

Gözden geçirilmiş UNESCO / UIA Mimarlık Eğitimi Tüzüğü, Temmuz 2005'te UIA Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Mimarlık müfredatının geliştirilmesi ve kazanılması gereken yetenekler aşağıdaki gibi şekillenmiştir:

Müfredat gelişimi:

- İnsan, sosyal, kültürel, kent, mimari ve çevresel değerlerin yanı sıra, mimarlık mirasına karşı sorumluluk bilinci;

- Ekolojik olarak sürdürülebilir tasarım, çevre koruma ve rehabilitasyonu konularında yeterli bilgi;

- Yapı tekniklerinde yaratıcı bir yetkinlik geliştirilmesi;

- Mimariye ilişkin disiplinler ve yapım yöntemleri üzerine kapsamlı bir anlayış kurulması;

- Proje finansmanı, proje yönetimi, maliyet kontrolü ve proje sunma yöntemleri konusunda yeterli bilgi;

- Mimarlık eğitiminin doğal bir parçası olan araştırma tekniklerinin hem öğrenciler hem

de eğitmenler için gelişimi.

Mimarlık eğitiminde kazandırılması gereken yetiler:

• Tasarım:

a) Hayal gücünü kullanma, yaratıcı düşünme, yenilik yapma ve tasarım liderliği oluşturma becerisi;

b) Bilgi toplama, sorunları tanımlama, analizleri uygulama ve eleştirel yargı ile formüle edip eylem stratejileri geliştirme becerisi;

c) Tasarım arayışında üç boyutlu düşünme yeteneği;

d) Tasarım problemi çözümü için farklı faktörlerin uzlaştırılması ve bilgi entegrasyonu yapabilme becerisi.

• Bilgi:

a) Kültür ve sanat çalışmaları:

I. Yerel ve dünya mimarisinde tarihsel ve kültürel örneklerle hareket edebilme becerisi;

II. Mimari tasarım kalitesini güzel sanatlar bilgisi ile geliştirebilme becerisi;

III. Yapısal çevre ve içerisinde yer alan mimari miras konularının anlaşılması;

IV. Mimarlık ve diğer yaratıcı disiplinler arasındaki bağlantıların farkındalığı.

b) Sosyal çalışmalar:

I. Toplum bilinci ile hareket edebilme ve toplumun ihtiyaçlarını temsil eden müşteriler ve kullanıcılar ile çalışma yeteneği;

II. Toplum üyelerinin ve müşteri ihtiyaçlarının tanımlanması yoluyla bir proje özeti geliştirme yeteneği, farklı yapısal çevreler için bağlamsal ve işlevsel gereksinimlerin araştırılması ve tanımlayabilme yeteneği;

III. Sosyal yapı ile yapısal çevrenin, ergonomi, mekân ihtiyacı, dağılım ve ulaşılabilirlik

konularında kaynaştığının anlaşılması;

IV. Planlama, tasarım, yapım, sağlık, emniyet ve yapısal çevre kullanımı ile ilgili kodların, düzenlemelerin ve standartların farkındalığı.

c) Çevresel çalışmalar:

I. Doğal sistemler ve yapısal çevre bilgisi ile hareket edebilme;

II. Koruma ve atık yönetimi konularının anlaşılması;

III. Yapı malzemelerin yaşam döngüsü, ekolojik sürdürülebilirlik konuları, çevresel etki, verimli enerji kullanımı için tasarım, aynı zamanda pasif sistemler ve yönetimi konularının anlaşılması;

IV. Peyzaj mimarlığı, kentsel tasarımın yanı sıra yöresel kalkınmanın gelişim tarihi ve pratiğinin yanı sıra ulusal planlama stratejileri ile küresel demografik yapı arasındaki ilişkilerin farkındalığı;

V. Doğal afet risklerini hesaba katan doğal sistemlerin yönetimi konusunda farkındalık.

d) Teknik çalışmalar:

I. Yapı, malzeme ve inşaat teknik bilgisi;

II. Yapı tekniklerinin kullanımında yenilikçi teknik yetkinlikle hareket edebilme ve gelişimini anlama;

III. Teknik tasarım sürecinde, strüktür, yapım teknolojileri ve bina servis sistemlerinin entegrasyonunun fonksiyonel verimlilik açısından önemini kavramak;

IV. Bina servis sistemlerinin yanında ulaşım, iletişim, bakım ve güvenlik sistemlerini kavramak;

V. Tasarımın gerçekleşmesinde teknik dokümantasyonun ve spesifikasyonların rolü, inşaat, maliyet, planlama ve kontrol süreçleri hakkında farkındalık.

e) Tasarım çalışmaları:

I. Tasarım teorisi ve yöntemleri bilgisi;

II. Tasarım usul ve süreçlerini anlama;

III. Tasarım örnekleri ve mimari eleştiri bilgisi.

f) Profesyonellik çalışmaları:

I. Mesleki, ticari, finansal ve hukuki bağlamlar hakkında bilgi sahibi olma;

II. Mimari hizmetlerin farklı tedarik biçimlerini kavrayabilme;

III. İnşaat ve geliştirme endüstrilerinin işleyişi, finansal dinamikler, emlak yatırımları ve tesis yönetimine ilişkin farkındalık;

IV. Konvansiyonel ve yeni alanlarda, uluslararası bağlamda mimarların potansiyel rollerinin farkında olması;

V. Yapısal çevrenin gelişiminde, ticari prensip ve uygulamalarının anlaşılması, proje yönetimi ve müteahhitlik;

VI. Profesyonel mimarlık uygulamalarında mesleki etiğin ve davranış kurallarının anlaşılması.

• Yetenekler:

a) Konuşma, aritmetik çalışma, yazma, çizim, modelleme ve değerlendirme yöntemlerini harmanlayarak fikirleri aktarabilme yetisi;

b) Tasarım önerilerini araştırmak, geliştirmek ve tanıtmak için el, elektronik, grafik ve model yapma yeteneklerini kullanma becerisi;

c) Yapısal çevreyi değerlendirmek için gerekli manuel ve elektronik sistemleri anlamak.

2.1. Akreditasyon / Geçerlilik / Tanınmak

Akreditasyon süreci, bir eğitim programının başarıyla kurulmuş bir standardı karşıladığını ortaya koyan süreçtir. Amacı, uygun bir eğitim kurumunun değerlendirilip iyileştirilmesini sağlamaktır. Bağımsız bir kuruluş tarafından akreditasyon / geçerlilik / tanıma için geçerli ölçütler ve prosedürler, iyi entegre edilmiş ve

koordine edilmiş mimarlık eğitim programları geliştirilmesine yardımcı olmaktadır.

2.2. Pratik Deneyim /Tecrübe / Staj

Pratik deneyim / eğitim / staj, mimarlık uygulama sürecinde yönlendirilmiş ve yapılandırılmış bir etkinliktir. Mesleki eğitim sırasında veya sonrasında; ama mutlaka ilgili meslek kuruluşuna kaydından önce yapılmalıdır. Mimarlık eğitimini tamamlayan mimarların ilgili meslek tescilini almadan önce minimum iki yıl lisanslı başka bir mimari büroda staj yapması gerekmektedir.

2.3. Mesleki Bilginin ve Yeteneğin İfade Edilmesi

Mimar olarak kayıt / lisans / sertifikasyon için her aday, kabul edilebilir bir mesleki bilgi ve yetenek seviyesini ulusal bir otoriteye göstermek zorundadır. Mimar adayı olarak edinilen bilgi ve yetilerin geçerliliği ispat edilmelidir. Söz konusu kanıt staj süreci sonunda gerçekleştirilecek olan en az bir sınav olmalıdır. Sınav ile ölçülemeyecek yetenek ve beceriler için özel ölçme sistemleri geliştirilmelidir.

3. KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE PROFESYONEL MİMARLIK

Değişen iklimi ve doğayı, gelişen teknoloji ile çalışan, yaşayış biçimlerini şekillendiren, sanatı ve birçok sektörü bir araya getiren, insan odaklı bir mimarlıktan bahsederken, başta doğasında olan sürekli mesleki öğrenimle, genel yasaları birlikte işleyen, mesleğin uygulama ölçütlerinin beraber çalışmasında, yeni mezunların profesyonel hayatlarının ilk basamaklarında ciddi sıkıntılar yaşattığı söylenebilir.

Okulda öğretilen belirli prensip temeller üzerine kurulu programlar ve eğitimin içeriği, sektöre atılan yeni mezunlarda uygulama bilgisizliğinden kaynaklı, konsept düşünceyi uygulanabilir bir proje kıvamına getirmekte zorluk çekmeleri en sık rastlanılan problemler arasındadır. Bunun yanında, yasal mevzuat ile tasarımın bulunduğu adaptasyon sürecinde

alınan mimarlık eğitiminin köreldiği, sağlıklı çalışır hale gelmesinde uzun bir süreç takip etmektedir. Bu süre zarfında hem yasal çerçeve ile alınan eğitimin uygulama noktasında yaşanan problemler hem de sahadaki ve ofis içindeki tecrübesizlikten kaynaklanan problemler sektöre leke bırakmaktadır. Tüm bu uygulama sürecini sentezleyemeden doğrudan profesyonel hayata başlangıç yapan mezunlar ve işverenler üzerinde, mesleki standartlar adına olumsuz hafıza oluşmaktadır.

Bunun yanında yeni mezunların karşılaştığı en büyük sorunlardan biri ise sürekli iç içe çalışacakları bürokrasi yolculuğudur. Maalesef ülkemizde, projenin başlangıç noktasından bitiş noktasına geçirdiği bu yolculuk, sık sık tıkanan sistemin, mimar ve müşteri ilişkisini olumsuz etkilemektedir. Kullanıcısından kaynaklı ve sonuç almakta geç kalınan proje sürecinde mesleki saygınlığın azaldığını söylemek üzücüdür. Teknolojinin yetersiz kaldığı yerel yönetimlere dayalı bu sistemin zamanı hor kullanmasının yanında, bilimsel olgular üzerine kurulmayan planlamanın, tüm mimarları ve sektörü zor duruma düşürdüğü bir gerçektir.

Okuldan profesyonel hayata doğrudan geçişin sebep olduğu hatalı ve yetersiz projelerin yanısıra, yürümeyen bürokrasiyi de katınca ortaya çıkan kaosu çözecek, eğitimin profesyonel hayata taşınması ve sistemleştirilmesi yönünde ciddi kararlar alınması gereklidir.

Uygulamanın gerçekleştiği sahada, sorumluların yürütmekte olduğu inşaatta olmazsa olmazlardan biri standart ve denetimdir. Günümüzde, kalifiyesiz elemanların çalıştırılması, kullanılan malzemelerin denetimsizliği, mesleği geliştiren yaşam boyu eğitimin neredeyse hiç uygulanmadığı, kontrolörlüğün profesyonel bir hizmet olarak projenin en önemli aşaması olduğunu benimseyemeyen topluma sahip bir ülkede, tasarımın düşük inşaat ve denetim standartlarına yönelik inşa edilmesi sonucu ortaya çıkan niteliksiz yapılar kaçınılmazdır. Genel olarak, sancılı proje süreci yanında, çoğu inşaat alanlarında, yaşanan şantiye, malzeme, işçilik kalitesi ve proje yönetimi

yetersizliğinden ötürü, KKTC’de mimarlık ve inşaat sektörü ile olumsuz deneyim kazanılmaktadır. Hâlbuki doğru planlanan, işleyen bürokrasinin yanında, okul sonrası mesleki eğitimin sahada devam ediyor olmasının kazandırdığı, sağlıklı edinilen tecrübe ile doğru kontrollük, sektörün standartlarını çok daha iyi noktalara taşıyabilir. Mimarın etik değerlerini, doğru biçimde sergilemesi hayati önem taşımaktadır. Bir mimarın birçok sorumluluğu vardır: Bir eseri ortaya koyarken, dikkate alması gereken insan odaklı yaklaşımların yanında; çevresel, sosyolojik, ekolojik, teknolojik, tarihi ve benzeri birçok olguya hassasiyet göstererek tasarım sürecine katmalıdır. Bunun yanında mesleğin saygınlığı ancak mimarların kendilerine olan saygınlıklarından başlayabilir. Mimar, mesleğin verdiği yetkileri etik değerler ve ahlaki davranışlar üzerine kullanmalıdır. Mimarın ortaya koyduğu eser ile o bölgedeki yaşayışı çevreyi, kullanıcıları, verdiği mesajı ile neyi nasıl etkilediği de etik bir duruşu simgelemektedir.

Birçok sektör, sürdürülebilir ideal davranışları geliştirmeyi benimsemiştir. Daha verimli mimarlık anlayışını sündürebilmek adına, ilk adımın yeni mezunların profesyonel hayatlarında çalışma süreçlerini eğitimin içeresine sokmak, yerel yönetimlerin rahatlatıcı ve pratik bir sistem anlayışı ile bürokrasinin önünü açmak, mimar olmanın getirdiği sorumluluklara yönelik, daha güçlü farkındalık yaratan bir etik kurulunun oluşması, yaşam boyu meslek içi eğitimlerin devamlılığı, inşaat standartlarının doğru yönetim ve sağlam zeminde bu sektörün en önemli parçası olan kontrolörlüğün yasallaşması ve kontrolörlüğü de kendi içinde denetleyen çalışan bir sistemin kurulması; daha sağlıklı şehirler, nitelikli binalar ve anlayışlar bırakmamızda büyük rol oynayacaktır.

4. KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE MESLEKİ EĞİTİM POLİTİKALARI

Ülkemiz üniversitelerinde mimarlık eğitimi 4 yıllık programlar şeklinde verilmektedir. Bu eğitim süreci boyunca öğrenciye, mimari tasarım alanında eleştirel ve

yaratıcı düşünmeyi ve mimarlık pratiğine güçlü bağlar sağlayan bir eğitim verilmesi amaçlanmaktadır. Doğa ve insan bilimleri, sanat ve teknoloji ile uyumlu bir biçimde hızla değişen mesleki uygulamalarda öğrencilere bireysel yetenekleri ile birlikte şans tanıyan ve böylece hızlı teknolojik dönüşümler ve çevre problemlerinin gereklerini karşılayabilecek formasyona sahip meslek insanlarının topluma kazandırılması amaçlanmaktadır.

Tüm üniversitelerin mimarlık eğitim temel ilkelerine bakıldığı zaman, tasarım yetisi ile birlikte; yorumlama, eleştirel bakış, mimarlık kültürüne ve güncel arayışlara açık olma, paylaşımcılık, ortak çalışma ruhu, sosyal sorumluluk ve çevre bilincinin tasarıma yansıma ilkeleri ortak hedefler olarak belirlenmiştir.

Farklı kültürlerden gelen öğrencilerin de ortak bir öğrenme hedefi içinde, paylaşımların, deneyimlerin, mimar gibi düşünme yetisinin geliştirilmesi ve sahip olduğu doğal, tarihi, kültürel değerlerin farkındalığı ile yerel ve uluslararası topluma, bilgi ve kültür ortamına hizmet etmek ve değişime açık olması, arzulanan mezun profilini oluşturmaktadır.

4.1. Mimarlık Eğitimi ve Akademik Kapsam

Mimarlık eğitimi programları tüm üniversitelerimizde farklı disiplinlerle iç içe ve birbirleriyle etkileşim içerisinde yürütülmektedir. Özellikle iç mimarlık mesleği ile olan yakın ilişkisinden dolayı, bazı dersler ortak alınmakta; öğrenciler arasında iletişim sağlanmaktadır. Özellikle 1. sınıfta verilen derslerin öğrencilerde yaratıcı düşünme ve tasarım eksenini çerçevesinde ilk adımların atıldığı; doğa, insan, kent gibi mimarlığı yakından ilgilendiren kavramların öğrenciler tarafından anlaşıldığı görülmektedir.

İkinci yıl mimarlık eğitimi ile öğrencinin mimarlık ve tasarım adına temel ve yaratma becerisini güçlendiren dersler olduğu gibi, özellikle teknoloji ile olan ilişkisini daha net ortaya koymasını sağlayan derslerle eğitim sürdürülmektedir. Yapı fiziği, bina sistemleri ve malzemeleri konusunda eğitilenlere gerekli bilgi ve becerinin kazandırılması

amaçlanmaktadır. Ayrıca “insan, doğa, çevre ve coğrafi koşullarla ilişkilerinin güçlenmesinin sağlanması” hedef olarak belirlenmiştir. Teknoloji ile eğitilenin tanıştığı bu yılda, “teknolojik imkânların kullanılarak sunum yöntemlerinin geliştirilmesi”, amaç olarak belirlenmiştir.

Üçüncü yıl mimarlık eğitiminde ise, 1. ve 2. sınıf tasarım ve yaratıcı düşünmeye yönelik kazandıkları becerilerin artması sağlanırken; kent, insan ve çevre konularında da farkındalık geliştirmek ve tasarım yapabilme becerilerini artırmaları amaçlanmaktadır. Ayrıca, meslek ortamında oluşan ilişkiler, yönetimler ve mesleki etik konularında eğitilenin bilgilenebilmesi sağlanmaktadır. Bu eğitim yılı eğitilenin özellikle mimarlık ve teknoloji konusunda yoğun bilgilendirildiği bir dönem olarak ön görülmektedir.

Dördüncü yıl mimarlık eğitiminde, mimari proje derslerine ve mesleğe girişe ağırlık vermesi gereken bir sene olarak kurgulanmıştır. Bu dönemde eğitilenin teknoloji ve mimarlık ilişkisini doğru kurması ve meslek ortam üzerine doğru bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır. Etik değerlerin anlaşılması, yarışma kültürünün ve geniş kapsamlı projelerde de çalışma becerisinin kazandırılması da hedeflenmektedir. Öğrencilerin bir tasarımın yapısal ve ekolojik bağlamda tüm bileşenlerini doğru anlayarak uygulama yönünde becerisini ortaya koymaları beklenmekte; bu, öğrenim çıktılarının en önemli bölümünü oluşturmaktadır.

Mimarlar Odası tarafından tescillenmiş bir kurum, firma veya tasarım ofisinde, mimar denetiminde yapılacak olan şantiye stajı 20 – 24 günlük, ofis stajı ise 24- 30 günlük deneyimi kapsar. Bu zaman dilimlerinde öğrenci staj deneyimlerini, tutarlı belge, resim ve günlük raporlar şeklinde staj defterine uygun bir şekilde işlemekle yükümlüdür. Staj defteri, büro yetkili mimarının imzasıyla; öğrencinin çalışmaları hakkındaki görüş ve düşüncelerini içerir. Staj raporu ve büro yetkili mimarının kapalı ve tasdikli zarf içindeki tavsiye mektubu, akademik yılın başında bölüme teslim edilir. Şantiye ve ofis stajlarında öğrencilerin kazanması arzu edilen faydalar; öğrencinin

arazide/ üretim alanında ve teknik deneyim kazanması, tasarım sürecinin şantiye boyutunu algılayabilmesi, teorik bilgiyi uygulamaya geçirebilmesi; ofis organizasyonu, maliyet yönetimi, iş planlaması, zaman ve proje yönetimi konularının temel ilkelerini ve yasal boyutunu anlayabilmesi; ihalelere katılma, şartname hazırlama, büro ve proje yönetimi konularında deneyim kazanabilmesi; staj deneyimlerini belgeleme, değerlendirme ve dönüştürebilmesi; mimarın arabulucu ve problem çözücü rolünü kavrayabilmesi; mimarın bina tasarımı ve yapımında, ait olduğu bölgede ve toplumda lider olarak üstlendiği rolü çözümleyebilmesi; mimari tasarım ve uygulama sürecinde profesyonel karar verebilmenin önemini kavrayabilmesi olarak sıralanabilir.

Mimarlık eğitimi genel çerçevesi içerisinde her üniversitenin kendi iş birlikleri ve bu iş birliklerine bağlı öğrenci değişimi, yurt dışı kampüslerinde eğitim, ortak eğitim çalışmaları gibi çeşitli yurt dışı ve yurt içi bağlantılı ortak çalışmalarda yapılmaktadır. Bu şekilde öğrencilerin mimari bilgisinin artırılması, farkındalık ve iş birliği gibi kavramların kazanılması amaçlanmaktadır.

Ülkemiz üniversitelerinde yapılmış bir araştırma sonucunda, üniversite öğrencileri mimarlık fakültesinin eğitimlerini, eğitimin kazandırdığı bilgi ve beceri, eğitimin içerik ve kapsamı ve öğrencilerin kazandıkları yetiler bağlamında nasıl değerlendirdikleri ölçülmüştür. Bunun sonucunda öğrencilerin en fazla bilgi ve beceriyi dünya mimarlığını anlama konusunda edindikleri saptanmıştır. Teknik donanım ve bilgi teknolojileri konusunda ise orta seviyede bilgi ve beceri sahibi oldukları vurgulanmıştır.

Bir diğer değerlendirmede, mezunların mimarlık eğitimleri süresince elde etmeleri gereken bilgi ve becerileri ne derecede kazanmış oldukları ölçülmüştür. Değerlendirme sonucunda en fazla bilgi ve beceriyi elde ettikleri üç konunun sırası ile “eleştirel düşünebilme ve değerlendirebilme, meslek etiği ile ilgili duyarlılık kazanma ve proje uygulama ve kontrollüğü yapabilme yetisi” olduğu görülmektedir.

Başka bir değerlendirme sonucunda ise, işverenler üzerinde anket yapılmış ve mezunların mimarlık eğitimleri süresince elde etmeleri gereken bilgi ve becerileri ne seviyede kazanmış oldukları işverenlerin yorumları ile ölçülmüştür. Değerlendirmede, mezunlar işverenler tarafından başarılı olarak değerlendirilmiştir. İşverenler, mezunların problemler karşısında pratik çözüm üretme, teknik donanım ve bilgi teknolojileri konusunda yeterli bilgiye sahip olma, yapı bilgisine sahip olma, sürekli mesleki gelişim ihtiyaçları, proje yönetimi yetisi, eleştirel düşünebilme ve değerlendirebilme becerilerinin en fazla bilgi ve beceriye sahip oldukları ifade edilmiştir.

4.2. Mimarlık Eğitiminin Değerlendirmesi

Yapılan bazı çalışmalara göre, eğitim kurumlarımızın genelinde ortak verilere ulaşılmıştır. Bunlar mimarlık eğitiminin başarılı olduğu ve yetersiz kaldığı noktalar olarak kategorize edilmiş ve doğacak sonuçlara işaret edilmiştir.

Ülkemizdeki mimarlık eğitiminin başarılı olduğu noktalar özetle şu şekildedir:

- Uluslararası alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarda çalışabilecek mezunlar vermek;

- Diğer disiplinlerle birlikte çalışma ve zengin akademik alan yaratmak;

- Genç ve uluslararası eğitim kadrosunun dinamik yapı oluşturması;

- Sürekli mesleki eğitim müfredatının sağlanması;

- Başka üniversitelerle kurulan iş birlikleri;

- Mevcut altyapının teknik ekipman açısından donanımlı olması;

- Her yıl artan uluslararası ve yerel öğrenci sayısı;

- Uluslararası öğrenci kapasitesi çeşitliliği, yarışma ortamının kazandırılması;

- Üniversitenin yurt içi ve yurt dışı kongrelerde temsil edilmesi ve bilimsel yayınları teşvik ediyor oluşu;

- Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ile akademik iş birliği imkânlarının sağlanması;

- Kıbrıs Türk Mimarlar Odası ile iş birliği olması;

- Akreditasyon sürecinin fiziksel ortama ve eğitime katkı koyuyor olmasıdır. Yetersiz kaldığı noktalar ise:

- Mimarlık eğitiminde öğrencilerin tasarım vizyonlarının gelişimine katkı koyacak güzel sanatlar derslerinin müfredatlarda yeteri kadar yer almaması;

- Çağımızın en önemli çevre sorunlarından olan küresel ısınmaya karşı mücadelede yapı çevresi bağlamında alınabilecek önlemlerin yeterince tartışılmaması;

- Aynı zamanda ekolojik bina sistemlerinin sadece teorik bilgide yer alması ve tasarım atölyelerinde yeteri kadar irdelenmemesi;

- Yapı uygulamasında malzemelerin geri dönüşümünün tasarım sürecinde veya teoride yeteri kadar öğrencilere aktarılamaması;

- Öğrencileri profesyonel hayata hazırlayacak ve mimariyi doğrudan etkileyecek ekonomik faktörlerin ve yönetiminin müfredatlar da yeteri kadar irdelenmemesi;

- Mesleki etik ve uygulamalara müfredatta çok az yer verilmesi;

- Öğrencileri profesyonel uygulamaya hazırlamak adına düzenlenen staj programlarının süre olarak yeterli olmaması;

- Toplum bilincinin mimarlık eğitim sürecinde ideal bir etmen olarak kabul edilip avantaj veya dezavantaj olarak değerlendirilmemesi.

Ülkesel ölçekte yaşanan sıkıntılar ve olası tehditler değerlendirildiğinde ise;

- Yurt içinde öğrencilere model

oluşturabilecek çağdaş mimarlık ürünlerinin az olması;

- Altyapı eksikliklerinden olumsuz etkilenen eğitim süreci;

- Öğrencilerin ve akademik personelin mimari görgüsünün geliştirecek yurtdışı teknik gezilerin az olması;

- Ekonomik kriz nedeni ile kentte yaşanan sıkıntılar ve kültür üzerine olumsuz etkileri;

- Ülkesel ambargolardan dolayı uluslararası akreditasyonlarda yaşanan sıkıntılar.

5. MİMARLIK EĞİTİMİNİN MESLEKİ KURULUŞLAR İLE OLAN İLİŞKİLERİ

KKTC'deki üniversitelerin mimarlık bölümleri, Kıbrıs Türk Mimarlar Odası ile birlikte iyi ilişkiler içinde olmalı; mimarlık eğitimi ve pratiği ile alakalı olarak kaliteyi yükseltmek, mimarlıkla ilgili toplumsal farkındalığı artırmak; öğrenci ve mezunların bilgi, beceri ve görgülerine katkıda bulunmak amacı ile jüri, seminer, yarışma, atölye çalışması ve teknik gezi gibi etkinlikler aracılığıyla oda ile ilişkilerini uyum içinde sürdürüp geliştirmelidir.

Mimarlar Odası üyelerinin de etkin katılım gösterdiği mimari proje derslerinin yanında okullarda verilen "Tasarım Etiği ve Hukuki Konular" ve "Meslek Etiği" gibi derslerle öğrencilere mezuniyet sonrasına yönelik olarak, meslek pratiği gerekliliklerine, meslek pratiği kurum ve kurullarına ilişkin bilgileri aktarmayı amaçlamaktadır. Uygulamacı mimarların katılımı ile hazırlanan mimari proje dersleri ve bu derslerde eğitilenin değerlendirildiği jüriler, öğrenci ve mimar arasında geçen diyaloglar, alan çalışmaları ve teknik geziler yoluyla meslek uygulamalarında mimarın sorumluluğunun ne olduğu, takım çalışmasında farklı disiplinlerle birlikte üretmenin önemi ve mesleğe güvenilirliği sağlayacak etik kuralların önemi vurgulanmalıdır.

Sosyal sorumluluk projeleri kapsamında, seçilen konu ile ilgili toplumsal kuruluşlarla,

örgütlerle birlikte çalışılmalı, eğitilenlerin farklı disiplinlerle ve toplumsal çevrelerle birlikte çalışma ortamları hazırlanmalıdır.

6. KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE İDEAL PROFESYONEL MİMARLIK İÇİN GELİŞTİRİLEN STRATEJİLER

Bu çalışma, KKTC'de profesyonel mimarlığı incelemeyi hedeflemiştir. Çalışmayı yapan mimarlar tarafından gözlem ve deneyimlere dayalı, önce bir durum tespiti yapılmış; sonrasında ise stratejiler geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda mevcut durumu değerlendirebilmek için bir "ideal" tanımlanmaya çalışılmıştır. Uluslararası Mimarlar Birliğinin tanımları, dünya çapında değerlendirilip kabul gördüğünden dolayı, çalışmada yer alan "ideal"i oluşturan değerler olarak kabul edilmiştir.

Profesyonel mimarlığın bir eğitim ve tecrübe zincirine bağlı olarak geliştiği göz ardı edilemezdi. KKTC üniversitelerinde sürdürülen eğitim hedef ve sonuçları yine UIA'nın tanımladığı ideal eğitim kriterleri ile karşılaştırılıp değerlendirilmiştir. Böylelikle mimarlık eğitiminde mevcut-ideal ilişkisi profesyonel mimarlıkta mevcut-ideal ilişkisini tanımlamak üzere gerekli altyapıyı oluşturmuştur.

Yapılan çalışmada elde edilen sonuca göre KKTC'de profesyonel mimarlıkta karşılaşılan sorunlar üç ana kategoride gruplanabilmektedir: Mimar adaylarının mimarlık eğitimi sürecinde özellikle uygulamaya yönelik konularda daha çok tecrübe kazanabilecekleri bir sistemde yer almaları birinci kategoride yer alırken, mimarların ülke koşullarına bağlı olarak yaşadıkları olumsuzluklar ikinci kategoriyi teşkil etmektedir. Üçüncü kategori ise sadece mimarın değil, bütün bireylerin her alanda karşılaştığı ve idealin gerçekleşmesindeki en güçlü direnç olarak karşımıza çıkan "toplum" ve buna bağlı olarak gelişen birçok sosyal olumsuzluk olarak tanımlanabilmektedir.

Bu çalışmaya katkı koyan eğitim kuruluşlarımızın kendi öz değerlendirme çalışmaları özümzenerek varılan sonuçların

UIA'nın tanımladığı ideal mimarlık eğitimi ile karşılaştırıldığında şu noktalar açığa çıkmaktadır.

- Mimarlık eğitiminde öğrencilerin tasarım vizyonlarının gelişimine katkı koyacak güzel sanatlar derslerinin yeteri kadar müfredatlarda yer almaması.

Öneri: Resim, heykel, müzik, edebiyat, v.b. güzel sanat dallarının mimarlık müfredatında daha kapsamlı bir şekilde yer alması.

- Çağımızın en önemli çevre sorunlarından olan küresel ısınmaya karşı mücadelede yapı çevresi bağlamında alınabilecek önlemlerin yeteri kadar tartışılmaması. Aynı zamanda ekolojik bina sistemlerinin sadece teorik bilgide yer alması ve tasarım atölyelerinde yeteri kadar irdelenmemesi.

Öneri: Çevre koruma ve sürdürülebilirlik konularının hem teoride hem de tasarım atölyelerinde daha kapsamlı işlenmesi, dönem projelerinin söz konusu konular ile olan bağının güçlendirilmesi.

- Yapı uygulamasında malzemelerin geri dönüşümünün tasarım sürecinde veya teoride yeteri kadar öğrencilere aktarılamaması. Öneri: Geri dönüşüm konusu mimarlık müfredatına eklenmeli ve tasarım atölyelerinde işlenmeli.

- Öğrencileri profesyonel hayata hazırlayacak ve mimariyi doğrudan etkileyecek ekonomik faktörlerin ve yönetiminin müfredatlar da yeteri kadar irdelenmemesi.

Öneri: Yapı yönetimi derslerinin kapsamı genişletilmeli ve müfredata yayılmalıdır.

- Mesleki etik ve uygulamalara müfredatta çok az yer verilmesi.

Öneri: Mimarlıkta mesleki etik ayrı ders olarak müfredatta yer almalı.

- Öğrencileri profesyonel uygulamaya hazırlamak adına düzenlenen staj programlarının süre olarak hedeflenen tecrübenin kazanılması için yeterli olmaması. Öneri: Staj programında hedeflenen bilgi ve

yeterlerin kazandırılabilmesi için staj süresinin UIA'nın tanımladığı gibi minimum "2" yıla çıkarılması. Bu süreçten sonra meslek odasının dahil edildiği bir değerlendirme yöntemi ile staj programının kabulü sağlanması, profesyonel tescil için staj programında başarılı olmak önkoşul sayılmalıdır.

- Toplum bilincinin mimarlık eğitim sürecinde ideal bir etmen olarak kabul edilip avantaj veya dezavantaj olarak değerlendirilmemesi.

Öneri: Toplum olgusunun tanımladığı sosyoloji alanında bilgi, müfredatta yer almalı. Mimarlık ile toplum ilişkisi atölyelerde daha kapsamlı tartışılmalı ve incelenmelidir.

7. KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE SÜRDÜRÜLEBİLİR PROFESYONEL MİMARLIĞIN İCRA EDİLEBİLMESİ İÇİN ÖNERİLER

- Mimarlık öğrencilerinin mesleklerini daha başarılı bir şekilde icra edebilmeleri için gerekli deneyim ve tecrübenin eğitim süresinde kazanabilme imkânına sahip olabilmeleri (daha uzun bir süreye yayılmış staj süreleri gibi);

- Mimari projelerin daha pratik süreçlerden geçmesini sağlamak için gereksiz bürokrasinin önüne geçilmesi (yerel ve ülke yönetimlerine bağlı kurum ve kuruluşlar işaret edilmiştir);

- Profesyonel hayatta mimari etik değerlerin korunmasını sağlayacak yasal düzenlemelerin ve denetim mekanizmalarının kurulması;

- Yaşam boyu eğitim sürecinin devamının sağlanması ve geliştirilmesi;

- Yapı inşaatlarındakaliteyi artırmak için gerekli mimari kontrollüğün yasallaşması.

Kaynaklar:

Riguet, J. C., General, S., Cox, L., Mejia, S. M. G., Hyett, P., Koudryavtsev, A., & Scheeler, J. (2008). UIA and Architectural Education Reflections and Recommendations. XXIIth UIA Geneal Assembly (Berlin, Germany, July 2002), 1-43.

V. MİMARLIK VE EĞİTİM KURULTAYI DEĞERLENDİRME

1.GRUP: İNSAN BELLEĞİNDE MİMARLIK HAFIZASININ OLUŞUMU VE POLİTİKALARI

Kurultayda yer alan ilk grup çalışmasında, mimarlık hafızasının kodlanmasının mekânla kurulan ilişkiyle başladığı çocukluk çağı irdelenmiş; bellekte saklanma (depolanma) ve çağırılma (hatırlanma) aşamaları için gereken deneyimler, “ev, aile ve yaşam alanları”, sonra “eğitim yapıları” ve en son “sokak, mahalle ve kent” ölçekli mekânlar üzerinde incelenerek tespit ve öneriler bildirilmiştir.

İlk ölçekle ilgili bölümde “evin düzeni, yapısı, büyüklüğü, içeriği, dış mekânla kurduğu ilişkisi gibi oda ölçeğine kadar derinlemesine inmesi gereken projelerden; çocuğun duyuşsal, bilişsel ve toplumsal gelişmesinde doğrudan ya da dolaylı etkilidir” sözleriyle, konutun fiziksel özellikleri yanında oyun eylemini gerçekleştirdiği yakın çevresinin tasarımının da çocukların sağlıklı gelişimi ve belleklerini oluşturmaları için önemli olduğu vurgulanmıştır. Günümüzde geleneksel yaşam biçiminde var olan değerlerin yitirilmesi, komşuluk ilişkilerine fırsat veren iç bahçe, avlu, kapı önleri gibi mekânların yok olmaya başlaması, sokak dokusunun yöreye ait özgünlüğünün yitirilmesi, iklimsel verilerin tasarıma yansımından uzaklaşılması gibi yaşanan durumların, tekdüze konutların oluşmasına, mahalle kavramının yitirilmesine ve özgün olmayan kamusal alanların gelişmesine neden olmasına değinilmiş ve bu durumların olumsuz etkileri dile getirilmiştir. Ayrıca Kuzey Kıbrıs’ın nüfus yapısındaki hızlı değişim ve bağlı olarak çevredeki farklılaşmayla burada yaşayan çocukların mimari algı ve bellek oluşumları da önemli bir konu olarak görülmüş; bu konudaki entegrasyon (uyum) içerikli çalışmaların geliştirilmesi önerilmiştir.

Çocukların hem aile hem de sosyal çevreleriyle yakın ve uzun ilişkiler kurmasını sağlayan kentsel mekânların üretimlerinin artırılması, dışarıdaki yaşamı destekleyen evrensel tasarım ilkeleri çerçevesinde düzenlemelerin yapılması ve mevcut yapılardaki iç ve dış mekânlar arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Okulların ele alındığı ikinci ölçekte ise sınıfın içindeki objelerden okul bahçesi ve okul çevresine doğru uzanan geniş bir perspektif ile yapıların konumu, erişilebilirliği, çevrelerindeki trafik sorunları, atölye eksiklikleri, oyun alanları ve peyzaj düzenlemelerindeki sorunlar gündeme taşınmıştır. Devlet okullarındaki fiziksel ve teknik donanım eksikliği, tip projelerle oluşan yapılara karşılık özel okullarda mimari açıdan özgünlük içermeyen, ergonomik olmayan, yapı standart denetimi bulunmayan örnekler dikkat çekilmiştir. Bu konularda Kıbrıs Türk Mimarlar Odası’nca çağrı yapılmış; sivil toplum örgütleriyle birlikte KKTC Millî Eğitim Bakanlığı, Bayındırlık, Çevre ve Sağlık Bakanlıkları ile iletişimle çözüm üretilmesi önerilmiştir. Üçüncü ölçekte ise çocuğun yaşadığı mahallesi onu doğrudan etkileyen bir ortam olarak ele alınmış; çocuk oyun alanları, spor alanları, sadece özel kurgulanmış kentsel mekânlar değil; kentleşme süreci ve değişen toplumsal yapıyla uyumlu oyun kurma ve sürdürmeye elverişli kentsel mekânların değeri ortaya konmuştur. Çocukların yaşlıları ve komşularıyla ilişkileri öğrendiği, bina cephe karakterlerini oluşturan mimari öğelerin uyumundan her türlü fiziksel çevrenin net ve anlaşılır bir mekânsal ve sosyal kimliğe sahip olmasının sağlanmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Belleğe yerleşen tek değer çevreye ait fiziksel nitelikler değil; aynı zamanda topluma ait sosyal, kültürel ve politik değerler olduğu gerçeği vurgu yapılan bir diğer konu olmuştur. Sokak isimlerinin değişimi gibi bir detayda bile politik değişimlere göre hafızanın netliğinin yitirildiği vurgulanmış; çevre oluşumunun politik ve rant odaklı beklentilerin ötesinde gerçekleştirilmesi gerekliliği yinelenmiştir. Kentte nirengi noktalarının ve anıtların erişilebilirliği, verdikleri mesajlar, anıtsal yapıların azlığı, kullanım zorlukları, geleneksel yaşamdan gelen izlerin sürdürülmesi gerekliliği, kültür aktarımının gerçekleştiği müze, sergi alanı, kütüphane gibi mekânların bol olması, üst bir yönetimle yürütülecek olan festivallerde çocukların entegrasyonun teşvik edilmesi önerilmiştir. Bu önerilerin en önemlisi ve farklı olay ise Kıbrıs Türk Mimarlar Odası tarafından geliştirilecek olan “mimarlık merkezi”nin kuruluşu üzerinedir.

Özet olarak ilk grup çalışmasından iki önemli sonuç elde edilebilir: İlki, çocuğun dolaylı olarak aslında, görgüsünün geliştiği mekânlar aracılığıyla edindiği “mimari hafıza”; diğeri ise

bu mekânlar aracılığıyla mimarlıkla ilgili eğitilmiş olmasıdır. Bu açıdan mimari anlam, çevresel etik ve toplumsal sorumluluk konuları, ilk ve orta öğretim dönemlerinde tartışmaya başlanmalı; ilkeli meslek insanı yetiştirmeyi hedefleyen mimarlık eğitim kurumlarının müfredatlarının odak noktasını ise “mimari anlam” oluşturmalıdır.

İlk grubun ikinci sunumu “mahalle, sokak, meydan, sahil şeridi ve çocuk oyun parkları” olarak kamusal dış mekânlarını inceleyerek -toplumsal- hafıza oluşumu üzerine yoğunlaşmıştır. İlk olarak Kıbrıs’ın geçmişinde var olan dış mekân kullanımına ait olumlu örneklemelerle günümüzde farklılaşan durumlar karşılaştırılmıştır. Modernleşmenin ve teknolojinin gelişimiyle oluşan değişimlerin sonucunda ortaya çıkan durumlar ortaya konmuş, doğal peyzaj alanlarının, doğa parklarının yetersizliğine; çocuk oyun alanlarının hem fiziki hem de özgünlük açısından sorunlarına, trafik problemlerine, ölçek karmaşası yaratan/ bireyselleşmiş/ izole olmuş/ yabancılaşmış mekân ve yapıların artışına dikkat çekilmiştir. Mahalle ve sokak ölçeğindeki sorunlara karşılık, kentsel mekânların algısını kolaylaştıracak, anlaşılabilirliğini güçlendirecek yeni trafik akışı ve park yeri düzenlemeleri önerilmiş; meydanlarla ilişkili olarak kullanım biçimleri, erişilebilirlikleri ve okunabilirlikleriyle ilgili tespitlere karşılık yaya ve bisiklet kullanımının cazipleştirilmesi ve yeni yapılarla mevcut doku arasındaki ilişkilerin koruma amaçlı olması önerilmiştir. Oyun alanlarıyla ilgili nitelik (tasarım kriterlerine uygun, güvenli, doğru malzeme seçimi yapılmış, bakım, yaş gruplarına uygun, fonksiyonel, konforlu mekânlar) ve nicelik (yeni yerleşimlerde nüfusa yeterli ve yaşa uygun, farklı türde) bakımından görülen sorunlara karşılık fiziksel yapının çocuk sağlığı, güvenliği, eğlenerek eğitilmesi, kaliteli zaman geçirebilmesi açısından yanıt veren, kullanıcı taleplerine göre tasarlanmış yeni proje ve yenileme çalışmaları önerilmiştir. Sahil şeridiyle ilgili tespitler ise Kıbrıs’ın bir ada olma potansiyelinin yeterince kullanılmadığı ve bu bölgelerin maddi güce dayanan ‘özel’ mekânlar olduğu üzerinedir. Öneri olarak kitle turizmi yerine butik konaklama işletmelerinin ön plana çıkartılması, yerel halk odaklı geliştirilen politikalarla sahil kullanımlarının sosyal hayatın içine dağılması ve alt yapı eksikliklerinin giderilmesi bildirilmiştir. Doğal alan ve parklarla ilgili yetersiz bakım, yanlış kullanım gibi sürdürülebilirlikleriyle ilgili sorunlar tespit edilmiş; büyük ve küçük ölçeklerde doğal ve fiziki çevre örgüsü, imar planlarında kısa ve uzun vadeli programlar geliştirilmesi önerilmiştir. Olumlu olanaklar olarak öngörülen okul kampüslerinin; spor, altyapı, sağlık, ulaşım, kültürel etkinliklerin paylaşımlarıyla kent yerleşimleriyle etkileşimlerinin artması gerektiği; farklı yerleşke özelliklerine sahip olmalarından dolayı çevreleriyle yeniden ele alınmalarının gerekliliği vurgulanmıştır.

Kamusal alanların -toplumsal- hafıza oluşumundaki gücü ve rolü üzerine olan ikinci sunum sonunda kentsel yaşamdaki değişim, göçlerle birlikte yaşanan nüfustaki artış ve çeşitlenmeye dikkat çekilmiştir. “Kullanıcı odaklı” dış mekânların, geliştirilmiş imar planlarının varlığı ama aynı zamanda bütüncül ve disiplinlerarası (kısa-orta-uzun vadeli) planlamalarla mümkün olacağı vurgulanmıştır. Bu tür mekânların kullanım açısından sürdürülebilirliği için ise sanatsal etkinliklerin çoğaltılması, yerel halkın katılımının artırılması, yurt içi ve dışındaki destek fon ve programlara katılımın artırılması önerilerek, sadece resmî kurumlara değil; sivil toplum örgütleri ve meslek kuruluşlarına çağrı yapılmıştır. Burada yapılan “araştırmacı müze fikri” ise farklı ve değerli bir öneridir.

2.GRUP: YÜKSEK ÖĞRETİMDE MİMARLIK POLİTİKALARI

Bu grup, “gençlik dönemine” denk düşen mimarlık eğitiminin (öğrenci kabulü, mesleğe kabul ve sınav ölçütleri, müfredat ve stajlar) 4 farklı sunumla irdelendiği bir bölümdür.

Mimarlık eğitimine öğrenci kabulünün incelendiği ilk sunumda, ülkemizde yürütülen mimarlık eğitiminin ciddi sorunları olduğu bildirilmiş, kurumlara düşen sorumluluklar hatırlatılmıştır. Sunumda öğrenci kabul kriterlerinin netleşerek yeniden değerlendirilmesi; YÖK ve YÖDAK yasaları çerçevesindeki genel sınav kuralları dışında kültür, sanat, sosyal bilim konularının vurgulandığı özel bir sınav ile yetenek ölçümü, portfolyo sunumu ve bireysel görüşmenin eklenmesi gerektiği; sahip olunan ‘ikinci dil’in değerlendirileceği bir de dil sınavı yapılması önerilmiştir. Eğitim kalitesiyle öne çıkmış yurt dışındaki mimarlık bölümlerinin internet sayfalarından örneklemeler yapılarak ‘öğrencilerine esinlendirici yapı çevre örneği oluşturma; bilimsel veriler ışığında oluşturulmuş doğru insan- fiziksel performans koşullarına sahip çalışma mekânları sunma, eğitimde kullanılacak malzeme ve enerji laboratuvarları, parametrik tasarım ve maket yapımı olanaklarına sahip olma gibi öğrencilerin hem bireysel çalışma hem de sosyal etkileşimine izin veren esnek mekânsal düzenleme olanaklarının geliştirilmesi’ gerekliliği savunulmuştur. Akreditasyon sistemlerinin yanında KTMMOB- Mimarlar Odasının okullardaki fiziki koşulların ve eğitim biçiminin denetlenmesi; hatta üniversitelere öğrenci alımında da yaptırım gücüne sahip, aktif kurumsal bir düzenleyici olarak yer alması yinelenmiş ve bir akademik komisyon önerilmiştir (Aslında bu son konu 2014 kurultayında yer aldıktan sonra KTMMOB Mimarlar Odası çatısı altında böyle bir komite kurulmuştur).

İkinci grubun ikinci sunumu ise mimarlıkta mesleğe kabul ve sınav ölçütleri üzerinedir. Bu sunumda 2007 ve 2009’da yapılan eğitim kurultaylarında yapılan sunumlar kaynak gösterilerek “Meslek Pratiği” ve “Mesleğe Kabul Kurulu” konuları yeniden ele alınmış; Meslek Pratiği Kurulu, Meslek Pratiği Yapılabilecek Yerler, Meslek Pratiği Çalışma Koşulları, Meslek Pratiği Süre ve Süreçleri; Meslek Pratiği Eğitimi ve İçeriği başlıkları altında detaylarıyla öneriler geliştirilmiştir. Olumlu bir gelişme olarak “Sürekli Mesleki Gelişim” sürecinin başlamış olduğu belirtilmiş; ancak teknik hazırlıkların acilen neticelenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Sunumda ofis açmadan meslek icraatına izin verilmesi, başka bir işle meşgul olanlardan yetkinin alınmaması, işi layıkıyla yapabilecek olanaklara sahip olmayanların her türlü proje ve kontrol yapabilmesi gibi sorunlar gündeme taşınmıştır. Mimari projelerin uygulamaya yönelik hazırlanması yerine sadece mevzuata göre inşaat ruhsatı almak için hazırlanmaya başlanması, işveren ve yükleniciler (müteahhitler) tarafından bu durumun suistimal edilmesi, uygulama sürecine yönelik bilgi eksikliğinden yararlanarak diğer disiplinlerin mimari projeyi değiştirmesi, yetkinlik ve denetim noksanlığıyla yanlış uygulamaların ortaya çıkması, emlakçılık ve müteahhitliği birlikte yürüten şirket ve kişilerin kendi çıkarlarına göre; maaşlı, yönlendirilebilecek, yetkin olmayan meslektaşları kullanması, müteahhitlerin sınıf almak ve şantiyede görev vermek üzere işe aldıkları mimarlara kendi yapacakları projeleri yasa dışı hazırlatması, yurtdışından gelen projeler için yerli mimarlarla birlikte çalışma yerine, imzacı mimarlar bulma yolunun benimsenmesi gibi ciddi sorunlar dile getirilmiştir. Ayrıca mimarlık eğitim müfredatları da sadece tasarım boyutuyla sınırlı kalarak yapı üretimi ve inşaat aşamalarının yeterince irdelenmemesi açısından eleştirilmiştir. Bununla birlikte Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) standartlarına uyumlu olan ve Haziran 2005’te yürürlüğe giren KTMMOB Yasası’nın siyasi bir kararlılık olduğu vurgulanmış; “Doğal, Faal ve Uygulamacı üye” olarak ayrılan yeni sistem irdelenmiştir. KTTMOB Mimarlar Odası üyeleri arasındaki bu ayrımla, farklı süreçlerin sonunda farklı statülerde üyelerin yetiştirilebilmesi ve mimar adaylarının kendi eğitim süreçlerini istedikleri üyeliklere göre seçme haklarının olabilmesi mümkündür; bunun için eğitimde gereken altyapının oluşması gerekmektedir. Çalışmada yeni yasanın da öngördüğü ancak gerek Mimarlar Odasında gerekse mimarlık camiasında yeni bir kavram ve yeni bir süreç olan “meslek pratiği” ve devamında “mesleğe kabul” aşamalarının eğitim sürecindeki

büro ve şantiye stajlarıyla karıştırılmaması gerektiği; eğitim sürecini geçerliliği olan en az bir mimarlık lisans diploması olarak tamamlamış kişilerin ülkemizde mimarlık mesleğini icra ve yetkilerini kullanabilmeleri için geçirecekleri tamamlayıcı bir süreç olarak şekillenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Yine mimarlık eğitim programlarının müfredatlarının yakından incelendiği üçüncü sunumda eğitimin sahip olduğu sofistike bilgi bütünlüğünü ve beceri kazanımını geliştirmek amacıyla çeşitli birçok araştırma yapıldığı ancak mimarlık müfredatının geliştirilmesi için varolan kaynakların yetersiz olduğu vurgulanmıştır. Burada kalite güven kaynakları olarak National Architectural Accrediting Board (NAAB) ve Royal Institute of British Architects (RIBA) üzerinden değerlendirme yapılmış; Güney Kaliforniya ve Manchester Üniversitelerinden örneklemeler yapılmıştır. Kuzey Kıbrıs'taki eğitimin tutarlı ve kapsamlı olması için atılması gereken adımlar içinde ilk vurgu, öğrenme ortamı olarak algılanan tasarım stüdyolarının sorunları üzerinedir. Dikey ve yatay artikülasyonların kullanıldığı entegre bir müfredat önerilirken öğrencilerin bilgili, becerili ve mesleğe yeterli olması gibi yetkinliklerle birlikte, karar alırkenki bağımlılık durumundan kurtulmaları için eğitim sürecinde etkili ve optimize bir yatay ve dikey ilişkisi önerilmiştir. Diğer önemli bir vurgu ise mimarlık eğitiminde yetkilendirme aracı olan akreditasyonların kültürel ve geleneksel tercih ve özgünlükleri mümkün kılan esnek süreçler olması gerekliliğidir. Bu sunumun net önerisi müfredat süresinin beş yıla çıkartılması ve eğitim programlarının meslek ile daha yakın ilişkiler kurmasıdır.

İkinci grubun dördüncü sunumu mimarlık eğitimindeki stajlar ve mezuniyet sonrası süreç üzerinedir. Mimarlık eğitiminde teorik ve pratik alanların birbirinden ayrılmaz bütün olduğuna dikkat çekilen çalışmada ilk olarak KKTC'deki Mimarlık Bölümlerinin müfredatlarındaki staj türleri, içerik ve süreleri incelenmiş, özellikle yaz okulları sebebiyle yaşanan sıkıntılar gündeme taşınmıştır. Daha sonra RIBA ve NAAB kriterleri incelenerek Avustralya, Kanada, Almanya, İrlanda ve Singapur gibi gelişmiş ülkelerin mimarlık eğitimi sonrası uyguladığı stajlar örnek olarak verilmiştir. Sonuçta, 2014'teki eğitim kurultayı referans gösterilerek "Meslek Pratiği Kurulu, Meslek Pratiği Yapılabilecek Yerler, Meslek Pratiği Çalışma Koşulları, ve Meslek Pratiği Süre ve Süreçleri" başlıkları altında öneriler geliştirilmiştir. Mimarlık eğitimi sırasındaki stajlara (teknik staj, rölöve stajı, şantiye ve ofis stajı) ek olarak öğrencinin mimar ünvanı alabilmesi için, eğitim sonrasında bir yıllık staj süresinin gerekliliği önerilmiştir.

İkinci grubun son sunumu, mimarlık mesleğinin tanımı üzerinden eğitim ve iş hayatı arasındaki ilişki üzerinedir. Çalışmada ilk olarak alt yapı eksiklikleri, öğretim üyesi sayılarının yetersizliği, müfredat çeşitliliğinin bulunmaması, farklı hedeflere yönelik bölümlerin bulunmaması gibi sorunlar ortaya konmuştur. Akreditasyon sistemlerinin bir yandan mimarlık eğitimindeki standart kaliteyi yakalayıp denetimi sağladığından diğer yandan eğitim sisteminin tek tipleşmesine yol açabileceğinden bahsedilmiştir. Özellikle şantiye, malzeme, satış gibi tasarım alanı dışında çalışan mimarların olması örneklenilerek müfredatlarda bu duruma yeterince önem verilmediği, tasarım dersi odaklı sistemin öne çıktığı, mesleki uygulamanın yetersizliği dile getirilmiştir. Ayrıca konvansiyonel tekniklere dayanan proje derslerine karşılık çağın araçlarına göre değişen tasarım yöntemleriyle örtüşen, parametrik tasarım, yapı bilgi sistemleri (YBS-BIM) ve dijital fabrikasyon teknolojileri gibi yenilikler müfredatlarda yaygınlaştırılmalıdır. Mimarlık eğitiminin meslek pratiğiyle bütünleşmesinde meslek örgütleriyle yakın iletişimde kalınması ve eğitimcilerin meslek pratiğinin içinde olması gerektiği bildirilmiştir.

3.GRUP: PROFESYONEL HAYATTA MİMARLIK MESLEĞİ VE MESLEKİ EĞİTİM POLİTİKALARI

Üçüncü gruptaki, KKTC'de profesyonel mimarlık üzerine olan tek bir sunum ile kurultay sonlanmıştır. Bu sunumda mimarlık mesleğinin geldiği nokta, "toplum, akademik ortam ve profesyonel meslek sahipleri (mimarlar)" olarak üç etmen açısından ele alınmış; Uluslararası Mimarlar Birliğinin (UIA) tanımları kaynak olarak kullanılarak "Uzmanlık, Özerklik, Taahhüt ve Sorumluluk" kavramları açıklanmış; ideal mimar tanımı altında mimarlığın temel koşulları, etik standart ve prensipler verilmiştir. UNESCO/ UIA Mimarlık Eğitimi Tüzüğü incelenerek eğitim süreci boyunca edinilmesi ve geliştirilmesi gereken yeti ve farkındalıklar belirtilmiştir. Buna karşılık KKTC'de yeni mezunların profesyonel hayatlarının ilk basamaklarında ciddi sıkıntılar yaşandığı ve uygulama bilgisizliğinden kaynaklı, konsept düşünceyi uygulanabilir bir proje kıvamına getirmekte zorluk çekilmesinin en sık rastlanılan problemler arasında olduğu bildirilmiştir. Bunun yanında, yasal mevzuat ile tasarımın buluştuğu adaptasyon sürecinde yaşanan sıkıntılar gündeme taşınmıştır. Uygulama sürecini sentezleyemeden doğrudan profesyonel hayata başlayan mezunlar ve işverenler üzerinde, mesleki standartlar adına olumsuz hafıza oluştuğu da bildirilmiştir. Yeni mezunların karşılaştığı bir diğer sorun olarak bürokrasideki zorluklardan bahsedilmiş; mimar ve müşteri ilişkisini olumsuz etkileyen sistem sıkıntılarıyla uygulamanın gerçekleştiği sahadaki denetimsizliklerden kaynaklı sorunlar bildirilmiştir. İlk adım olarak yeni mezunlar için profesyonel hayatlarındaki çalışma süreçlerinin eğitimin içeresine sokulması; yerel yönetimlerin rahatlatıcı ve pratik bir sistem anlayışıyla bürokrasinin önünün açılması, mimar olmanın sorumluluklara yönelik, güçlü farkındalık bıraktıran bir etik kurulunun oluşması, mesleki içi yaşam boyu eğitimlerin devamlılığı, inşaat standartlarının doğru yönetim ve sağlam zeminde sürmesi için kontrolörlüğün yasallaşması önerilmiştir. Sunumun mimarlık eğitiminin değerlendirmesinin yapıldığı bölümünde ise yetersiz kalınan noktalar olarak "öğrencilerin tasarım vizyonlarının gelişimine katkı koyacak güzel sanatlar derslerinin yeteri kadar yer almaması, çevre sorunlarından olan küresel ısınmaya karşı mücadelede yapı çevresi bağlamında alınabilecek önlemlerin yeterince tartışılmaması, ekolojik bina sistemlerinin teorik bilgide yer alması ama tasarım atölyelerinde irdelenmemesi, yapı uygulamasında malzemelerin geri dönüşümünün tasarım süreci ve teoride yeterince aktarılamaması, profesyonel hayata hazırlayacak ekonomik faktör ve yönetiminin yeterince irdelenmemesi, mesleki etik ve uygulamalara müfredatta az yer verilmesi, staj programlarının süre ve içerik açısından hedeflenen tecrübenin kazanılması için yeterli olmaması, toplum bilincinin mimarlık eğitim sürecinde ideal bir etmen olarak kabul edilip değerlendirilmemesi gösterilmiştir. Ayrıca yurt içinde öğrencilere model oluşturabilecek çağdaş mimarlık ürünlerinin az olması, altyapı eksikliklerinden olumsuz etkilenen eğitim süreci; öğrencilerin ve akademik personelin mimari görgüsünü geliştirecek yurt dışı teknik gezilerin az olması, ekonomik krizlerle kentlerde yaşanan sıkıntılar ve kültür üzerine olumsuz etkileri, ambargolardan dolayı uluslararası akreditasyonlarda yaşanan sıkıntılar da gündeme getirilmiştir. Bununla birlikte; eğitim kurumlarının Kıbrıs Türk Mimarlar Odası ile birlikte iyi ilişkiler içinde olması olumlu bir gelişme olarak paylaşılmış; mimarlıkla ilgili toplumsal farkındalığı artırmak; öğrenci ve mezunların bilgi, beceri ve görgülerine katkıda bulunmak amacıyla jüri, seminer, yarışma, atölye çalışması, sosyal sorumluluk projeleri ve teknik gezi gibi etkinliklerin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Mimari proje derslerinin yanında meslek pratiği gerekliliklerine, meslek kurum ve kurullarına ilişkin bilgileri aktaran "etik ve mesleki hukuk" konularının da artırılması gerektiği bildirilmiştir. Bu sunumda da öncekilerde yinelenen öneriler içinde en önemli olanı staj süresinin UIA'nın tanımladığı gibi minimum iki yıla çıkarılması; bu süreçten sonra meslek odasının dahil edildiği değerlendirme yöntemiyle kabulünün sağlanması; profesyonel tescil için ise bu staj programında başarılı olmanın ön koşul sayılması bulunmaktadır. Ayrıca sosyoloji alanının müfredatta yer alarak mimarlık ve toplum ilişkisinin daha kapsamlı tartışılması gerektiği vurgulanmıştır.

**V. MİMARLIK VE EĞİTİM KURULTAYI KAPSAMINDA ÇALIŞMA YAPAN
VE RAPOR OLUŞTURAN KATILIMCILARIN KÜNYE BİLGİLERİ**

Ceren Boğaç (Yrd. Doç. Dr.), Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Beser Oktay Vehbi (Prof. Dr.), Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Devrim Yücel Besim (Doç. Dr.), Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi,
Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi

Nilay Bilsel (Dr.), Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi

Aliye Menteş (Yrd. Doç. Dr.), Lefke Avrupa Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Selen Abbasoğlu Ermiyagil (Yrd. Doç. Dr.), Lefke Avrupa Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Cem Yardımcı (Yrd. Doç. Dr.), Girne Amerikan Üniversitesi,
Mimarlık, Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültesi

Nesil Baytin (Doç. Dr.), Yakın Doğu Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Makbule Oktay (Yrd. Doç. Dr.), Lefke Avrupa Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Ezcan Özsoy, Kıbrıs Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Denetleme Kurulu Üyesi

Tunç Karkutoğlu (Y. Mimar)

Badiossadat Hassanpour (Yrd. Doç. Dr.), Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Rasiha Kayalar (Y. Mimar)

Salih Gülercan

Kerim Paltacıgil

Neslihan Gözde Oral (Öğr. Gör.), Lefke Avrupa Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Mukaddes Polay (Prof. Dr.), Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Osman Göztaş (Öğr. Gör.), Girne Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Hülya Kolozali (Dr.), Girne Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Erçim Uluğ (Yrd. Doç. Dr.), Lefke Avrupa Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Ersan Öksüz (Öğr. Gör.), Lefke Avrupa Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Ümran Duman (Öğr. Gör.), Yakın Doğu Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Önemli Not: Katılımcıların künye bilgileri (ünvan ve görev aldıkları kurumlar), 1 Kasım 2017 tarihinde V. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nın gerçekleştiği zamana göre yazılmıştır.

*"Sanatsız kalan bir milletin,
hayat damarlarından biri kopmuş
demektir."*

Mustafa Kemal Atatürk

Mimarlar Odası